

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**SOSYO-DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERİN ÜNİVERSİTE
ÖĞRENCİLERİNDEKİ ŞİDDET TUTUMUNA ETKİSİ**

Songül Sezen YILDIRIM

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Sayra LOTFİ

İSTANBUL-2020

**T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**SOSYO-DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERİN ÜNİVERSİTE
ÖĞRENCİLERİNDEKİ ŞİDDET TUTUMUNA ETKİSİ**

Songül Sezen YILDIRIM

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Sayra LOTFİ**

İSTANBUL-2020

ÖZET

SOSYO-DEMOGRAFIK DEĞİŞKENLERİN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDEKİ ŞİDDET TUTUMUNA ETKİSİ

Bu tezde; üniversite öğrencilerinin şiddete yönelmesine neden olan faktörlerin belirlenmesi, sosyo-demografik değişkenlerin öğrenciler üzerindeki etkisinin incelenmesi, elde edilecek sonuçlar ışığında aile ve topluma yönelik bilgilendirmelerin yapılması ve gerçekleştirilecek sosyal hizmet müdahalelerine ilişkin önerilerin sunulması amaçlanmaktadır. Daha önce yapılan araştırmalar öğrencilerin aile dinamikleri ve sosyal medya kullanımı üzerinedir. Bu çalışmada ise, sosyo-demografik değişkenlerin; aile yapısı, kültürel farklılık, okul ortamı vb. etkenler üzerinde durulup sorunlar tespit edilmiştir. Sosyal hizmet müdahaleleri kapsamında, sosyal hizmetin temel yaklaşımları olan geneldeci yaklaşım, aile üzerindeki yaklaşım, ekolojik yaklaşım ve güçlendirme yaklaşımı ele alınmıştır.

Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Formun ilk bölümü öğrencilerin kişisel bilgilerinin toplanması amacıyla “Sosyo-demografik Veri Formu”, formun ikinci bölümünde ise öğrencilerin şiddet eğilimi düzeyini belirlemek amacı ile “Şiddet Eğilimi Ölçeği (ŞEÖ)” kullanılmıştır. Anket formu aracılığıyla elde edilen verilerin girişi, analizi ve sınıflandırılması bilgisayar ortamında “SPSS 24 programı ile analiz edilmiştir. İlişkisel tarama modeline göre tasarlanmış betimsel bir çalışmadır. Mann Whitney U Testi, Kruskal Wallis H testi, Cronbach Alpha analiz yöntemleri kullanılarak, araştırmanın bulguları, sayı ve yüzde değerleri hazırlanarak tablolar halinde gösterilmiştir.

Araştırma sonucunda sosyo-demografik değişkenlerin öğrencilerin şiddet eğilim düzeyleri üzerinde etkisi olduğu görülmüştür. Anne ve babanın eğitim durumları, çalışma durumları, sosyal medya kullanımı, seyredilen programlar, çocukluklarının geçtiği yer ve kardeş sayıları ile şiddet tutumları arasında pozitif ilişki olduğu gözlemlenmiştir. Öğrencilerin şiddet eğilimi düzeylerinin azaltılması ve var olan durumun minimum seviyeye indirmek için okul sosyal hizmetinin yaygınlaştırılması, ebeveynlerin ve öğretmenlerin bilinçlendirilmesi hususunda önerilerde bulunulmuştur ($P<0.05$).

Anahtar Kelimeler: Aile, Sosyal Hizmet Müdahale Yöntemleri, Şiddet, Okul Sosyal Hizmeti

ABSTRACT

EFFECT OF SOCIO-DEMOGRAPHIC CHANGEABLES ON VIOLENCE AT UNIVERSITY STUDENTS

In this thesis mentions about determining the factors that cause university students to be directed to violence, examining the effects of socio-demographic changeables on students, informing the family and society in the light of the results to be obtained and it is aimed to present suggestions regarding the effective service interventions of the socio-demographic changeables to be realized on the attitude of violence among university students. Previous researches are about students' family dynamics and use of social media. In this research, socio-demographic changeables: family structure, cultural differences, school environment etc. were emphasized factors and identified the problems. Within the scope of social work interventions, the generalist approach, which is the main approaches of social work is handled the family approach, ecological and empowerment approach.

The questionnaire consists of two parts. In the first part of the form, it bases 'socio-demographic data form' in order to collect personal information of students, in the second part of the form, 'violence tendency scale (VTS)' was used to determine the level of violence tendency of students. Input of data obtained through the questionnaire, analysis and classification were analyzed in with computer area 'SPSS 24 program'. It is a descriptive study designed according to the relational screening model. The finding of the research number and percentage values were prepared and shown in tables using Mann Whitney U test, Kruskal Wallis H test, Cronbach Alpha analysis methods.

As a result of the research, it was observed that socio-demographic changeables have an effect on students' violence levels. It was observed that there was a positive relationship between the educational status of the mother and father, their employment status, the use of social media, the programs watched, the place where their children passed, and the number of siblings and their attitudes towards violence. Suggestions were made in order to decrease the tendency of violence of students and to disseminate the school social service in order to minimize the existing situation, and to raise awareness of parents and teachers ($P < 0.05$).

Key Words: Family, Violence, Social Work Intervention Methods, School Social Work,

TEŞEKKÜR

Bu araştırmanın planlanması ve uygulanması aşamasında önerilerini, değerli zamanını ve katkılarını esirgemeyen danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Sayra LOTFİ' ye, önlisans eğitiminde tanışıp lisans, yüksek lisans eğitimi boyunca önerisini, desteğini esirgemeyen hocam Dr. Mehmet Rıdâ TÜR' e, yüksek lisans eğitiminde bilgi, deneyimlerini cömertçe aktaran başta bölüm başkanımız Doç. Dr. İsmail BARIŞ'a, Prof. Dr. Abdullah KARATAY'a, Doç. Dr. Hasan Hüseyin TAYLAN'a teşekkür ederim.

Her zaman yanımda olan ve hayatı benim için daima kolaylaştıran, haklarını asla ödeyemeyeceğim sevgili anneme ve kardeşlerime içtenlikle teşekkür ederim. Hayatını gerçek anlamda çocuklarına adanmış olan vazgeçilmezim annem Emine KAYIK' a şükranlarımla.

Hayatıma yeni dahil olan, tez döneminde yaşadığım zorlu gebelik süresince her daim destek olan, pes ettiğimde ellerimden tutup kaldıran değerli eşime teşekkür ederim. Tezimi bugünün küçükleri olup yarının aydınlık gelecekleri olan oğlum Eymen YILDIRIM'a, manevi kızım Ayşegül, yeğenlerim Ahmet, İbrahim Halil, Damla ve tüm çocuklara armağan ediyorum.

Songül Sezen YILDIRIM

27 Nisan 2020

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
BEYAN FORMU.....	iv
TABLolar DİZİNİ	vii
KISALTMALAR DİZİNİ	xi
1.GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER.....	5
2.1. Şiddet Şiddetin Tanımı.....	5
2.2.Şiddetin Türleri	6
2.2.1. Fiziksel Şiddet.....	7
2.2.2.Duygusal Şiddet	10
2.2.3. Ekonomik Şiddet.....	12
2.2.4. Cinsel Şiddet	13
2.3. Toplumda Şiddetin Görülmesi Üzerine Etkili Olan Faktörler	16
2.3.1. Ailesel Faktörler.....	16
2.3.2. Bireysel Faktörler.....	20
2.3.3. Toplumsal ve Çevresel Faktörler	22
2.3.4.Okula İlişkin Risk Faktörleri.....	26
2.3.5.Medya Ve Kitle İletişim.....	29
2.4. Şiddete Yönelik Sosyal Hizmet Müdahale Yaklaşımları	33
2.4.1.Genelci Yaklaşım	34
2.4.2. Aile Tedavisi Yaklaşım.....	35
2.4.3. Güçlendirme Yaklaşımı	36
2.4.4. Ekolojik Yaklaşım.....	37
2.5. Okul Sosyal Hizmeti	37
3.GEREÇ VE YÖNTEM.....	39
3.1. Araştırmanın Modeli	39
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	39
3.3. Veri Toplama Aracı	39
3.3.1.Sosyodemografik Veri Formu.....	39
3.3.2.Şiddet Eğilimi Ölçeği.....	40
3.4. Veri Toplama Süreci	40
3.5. Verilerin Analizi	41
4. BULGULAR VE YORUM.....	42

4.1. Araştırma Kapsamındaki Katılımcıların Demografik Özellikleri	42
4.2. Araştırma Kapsamındaki Katılımcıların Ailelerine Ait Bulgular	43
4.3. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Şiddete Karşı Görüşleri	47
4.4. Katılımcıların Sosyal Medya Kullanım Sıklığına Göre Dağılımları	50
5. TARTIŞMA	67
7.KAYNAKLAR	78
EKLER.....	85
Ek: 1 Anket Formu.....	85
Ek:2 Özgeçmiş	89

TABLÖLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri	42
Tablo 2: Katılımcıların Çocukluğunun Geçtiği Yere Göre Dağılımları	43
Tablo 3: Katılımcıların Anne-Babanın Hayatta Olma Durumuna Göre Dağılımları.....	43
Tablo 4: Katılımcıların Kardeşe Sahip Olma ve Kardeş Sayısına Göre Dağılımları.....	44
Tablo 5: Katılımcıların Yetişilen Aile Tipine Göre Dağılımları.....	44
Tablo 6: Katılımcıların Ailesinin Aylık Gelirine Göre Dağılımları.....	44
Tablo 7: Katılımcıların Annelerinin ve Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları	45
Tablo 8: Katılımcıların Annelerinin ve Babalarının Çalışma Durumlarına Göre Dağılımları	46
Tablo 9: Katılımcıların Evlerinde Alkol Kullanılmasına Göre Dağılımları	46
Tablo 10: Katılımcıların Aileden Şiddet Görmesine ve Şiddet Uygulayan Kişiyeye Göre Dağılımları	47
Tablo 11: Katılımcıların Gördüğü Şiddet Türüne Göre Dağılımları	47
Tablo 12: Katılımcıların Öfkeliyken Davranış Biçimlerine Göre Dağılımları	48
Tablo 13: Katılımcıların Öfkeliyken Tepki Gösterdiği Kişiyeye Göre Dağılımları.....	48
Tablo 14: Katılımcıların Zorluklar Karşısında Destek Aldığı Kişiyeye Göre Dağılımları	48
Tablo 15: Katılımcıların Sosyal İlişkilerine Ve Aile İlişkilerine Göre Dağılımları.....	49
Tablo 16: Katılımcıların Alkol Kullanımına Göre Dağılımları	49
Tablo 17: Katılımcıların Sosyal Medya Kullanım Sıklığına Göre Dağılımları	50
Tablo 18: Katılımcıların Sevdiği Film Türüne Göre Dağılımları	50
Tablo 19: Katılımcıların Bazı Hallerde Şiddet Uygulanmasını Uygun Görme Durumuna Göre Dağılımları	51
Tablo 20: Katılımcıların Algılarına Bağlı Normal Dağılım Testi Sonuçları	51
Tablo 21: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeyi Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler	52
Tablo 22: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları	53

Tablo 23: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları	53
Tablo 24: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Medeni Durum Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları	54
Tablo 25: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Anne-Babanın Hayatta Olma Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	54
Tablo 26: Katılımcıların Şiddet Eğilim, Düzeylerinin Kardeşe Sahip Olma Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	55
Tablo 27: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Annelerinin Çalışması Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	55
Tablo 28: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Babalarının Çalışması Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	55
Tablo 29: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Evde Alkol Kullanılması DeğişkenineGöre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	56
Tablo 30: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Aileden Şiddet Görme Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	56
Tablo 31: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Zorluklar Karşısında Destek Alınan Kişi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları	57
Tablo 32: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Sosyal İlişki Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları	57
Tablo 33: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Alkol Kullanma Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları	57
Tablo 34: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Çocukluğun Geçtiği Yer Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları.....	59
Tablo 35: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları	59

Tablo 36: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Yetişilen Aile Tipi	
Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi	
Sonuçları.....	60
Tablo 37: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Ailenin Aylık Geliri	
Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi	
Sonuçları.....	60
Tablo 38: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Anne Eğitim Durumu	
Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi	
Sonuçları.....	60
Tablo 39: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Baba Eğitim Durumu	
Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi	
Sonuçları.....	61
Tablo 40: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Şiddet Uygulayan Kişi	
Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi	
Sonuçları.....	62
Tablo 41: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Görülen Şiddet Türü	
Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi	
Sonuçları.....	62
Tablo 42: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Öfkeliyken Davranış Biçimi	
Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi	
Sonuçları.....	63
Tablo 43: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Öfkeliyken Tepki Gösterilen Kişi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi	
Sonuçları.....	63
Tablo 44: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Aile İlişkileri Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları	64
Tablo 45: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Sosyal Medya Kullanım Sıklığı Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları.....	64
Tablo 46: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Sevilen Film Türü	
Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi	
Sonuçları.....	65

Tablo 47: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Bazı Hallerde Şiddet Uygulanmasını Uygun Görme Durumu Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları	65
Tablo 48: Şiddet Eğilimi Ölçeğine Ait Güvenirlilik Düzeyi	66

KISALTMALAR DİZİNİ

DSÖ: Dünya Sağlık Örgütü

SHÇEK :Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü

SPSS:Statistical Package for the Social Sciences

ŞEÖ: Şiddet Eğilim Ölçeği

WHO:World Health Organization

1.GİRİŞ

Şiddet Türkçede kavram olarak kaba kuvvet, sertlik, duygu ve karşılaşılacak güçlüklerde aşırı tepkisellik, farklı veya zıt görüşlerle karşılaşıldığında, çözüm olarak gösterilen güç ve kaba kuvvet anlamlarına gelmektedir. Arapça bir kelime olan şiddet; öfke, kargaşa, kavga, hakaret gibi anlamlar içermektedir. Şiddet batı dillerinde ise “violentia” sözcüğünden gelmektedir. Sert, kural tanımayan, merhamet ve acıma duygusu olmayan otoriteye karşı gelme özellikleriyle tanımlanmaktadır (Güneş, 2015, s: 17).

Şiddet tahmin edilenden daha yaygındır. Şiddet, çocukluktan yetişkinliğe eğitim düzeyine bakılmaksızın her kesimde görülüp; duygusal, fiziksel ve ruhsal şiddet çeşitleriyle karşımıza çıkmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (2002), tarafından şiddet; kişinin kendisine veya bir başkasına, bir topluma karşı fiziksel gücünü kullanarak istemli bir şekilde psikolojik, fiziksel zarar verme ve bunun sonucunda kişi veya kişilerin yaralanması, zarar görmesi veya ölümle sonuçlanması şeklinde tanımlanmaktadır.

Henry(2000), öğrenciler tarafından ortaya çıkan suç ve şiddet davranışları arasında önemli bir ayrım yapmıştır. Bu ayrımı 3 bölüme ayırmıştır. 1. Ekonomik suçlar, 2. Uyuşturucu ve madde bağımlılığına yönelik suçlar, 3.sosyal ilişkisel sorunlar. Ekonomik suçlar; bu suç türünde kişinin kendine ait olmayan, başkalarının mal varlığını şiddet uygulama sonucu ile elde etmesidir. 2. Bu grup ise daha çok liderlik savaşları, çete kurma, kurduğu gruba hâkim olma mücadelesini içermektedir. 3. madde ise kişilerin güçsüz olması, güçsüzlük karşısında şiddete başvuran kişilerden oluşmaktadır. Bu kişiler genellikle çevrelerinde, aile ve arkadaş ortamlarında rencide edilerek, güçsüzlükleri dile getirilmektedir. Bu kişilerde yaşanan durum karşısında öfkelerini fiziksel veya sözel şiddet uygulayarak göstermektedirler. Günümüzde bilinçsizce kullanılan silah, sopa, bıçak, şiş gibi zarar verici öldürücü silahlar taşıyan insanlar çok rahat görülebilmekte ve bu insanlarla eş zamanlı olarak artan şiddet olayları, olaylarda yaralanmanın yanında ölümlerle sonuçlanan vakalarla da karşılaşılabilenekte. Bu tür şiddet vakalarında; vurma, yaralama, öldürme, işkence yapma, hakaret etme, küfür etme, bağırma, tahrik edici davranışlarda bulunma, kendine veya kamu malına zarar verme gibi çeşitli şiddet davranışları gözlemlenmektedir. Şiddet sadece vurma, kırma,

öldürmeyle sınırlı kalmayıp; cinsel zorlama, taciz,tecavüz gibi şekillerde de ortaya çıkmaktadır (Kızmaz, 2006, s:48, akt: İlideniz, 2015,s: 8).

Şiddet dar ve geniş anlamlarıyla iki şekilde incelenebilmektedir. “Görünür şiddet” olarak tanımlanan şiddet; ölçülebilen, somut olarak gözlemlenebilen kişilerin bedensel varlığına verilen fiziksel acı veren davranışlar olarak görülmektedir.Yaralama, intihar etme, intihara teşvik etme, tecavüz, taciz etme, özgürlüğü tehlike altına sokma, hırsızlık, yol kesme gibi durumlar dar anlamda şiddettir. Böylece şiddetin kendisinin veya oluşan sonuçlarının görülmesi “görünür şiddet” olarak anlaşılmasına etki etmektedir.Geniş anlamıyla şiddet ise, fiziksel/ruhsal etkileri açıkça görülemeyen ve ölçülemeyen, ancak doğrudan ya da dolaylı olarak hissedilebilen olay ve olgulardır. Kişilerin mal varlığına verilen fiziksel zararın dışındaki ekonomik şiddet, medyatik şiddet, trafik terörü, inanç ve değerlere yönelik baskılar, çevresel tahribatlar, tarihi mirasın ihmali ve sağlıksız kentleşme örnek olarak verilebilir. Yaşanılan ekonomik şiddetin sonuçları kısa veya uzun vadede ortaya çıkmaktadır(Güneş, 2015, s: 29).

Şiddetin uygulanmasında bireysel,çevresel,fiziksel,psikolojik ve ruhsal gibi pek çok faktör etkili olmaktadır. Bireyin bulunduğu ekolojik ortamında şiddete tanık olması, şiddet görmesi, şiddetin doğuşuna şahit olması bireyin kişilik gelişimine, ruhsal yapısına etki ederek bireyin yeni savunma mekanizmaları geliştirmesine neden olmaktadır. Örneğin; ataerkil bir toplum yapısına sahip bir ailede yetişen çocuğun, babasının aile üyelerine uyguladığı şiddete tanık olması, bireyin ileriki yaş dönemlerinde şiddeti kendi içinde içselleştirerek sorunlarını aynı yolu seçerek çözmesine neden olmaktadır.Tanık olunan şiddet bireyde sadece bu kadarıyla kalmayarak, özgüven eksikliği, toplumdan kendini soyutlama, kişilerin hak ve özgürlüklerini tanımama, saldırganlık, öfke kontrol problemi, benlik saygısının yok oluşu, otoriteye aşırı itaat yada otoriteye karşı öfke davranışları geliştirmesine neden olmaktadır.Öğrenilmiş çaresizlik kuramında olduğu gibi şiddete maruz kalan bireyin boyun eğme davranışı geliştirmesi beklenmektedir.Bu davranışın yanında bireyde depresyon halleri gözlemlenebilmektedir. Eşler arası ilişkilerde, arkadaş ilişkilerinde kardeşler arası ilişkilerin arasında öfke, saldırganlık,kızgınlık yada tam tersi içe kapanıklık, özgüven eksikliği, iletişim kopukluğu da gözlemlenen bulgular arasındadır. Gerçekleştirilen bu şiddet tanımlamaları sadece bireyin ailesinde değil medyada da çok rahat gözlemlenilmektedir (Kaya ve ark., 2004, s: 6).

Şiddetin birçok uygulanma şekli vardır. Fiziksel şiddet; vurma, itme, tekmeleme, yumruk atma, silahla öldürme, bıçakla yaralama, sert cisimlerle vurma, tırmalama, saçını çekme, tükürme, kolunu bükme gibi davranışlardan oluşurken, duygusal ve psikolojik şiddet ise; hakaret, reddetme, sarılmama, yok sayma, tehdit etme gibi çeşitlerinden oluşmaktadır. İki şiddet türünün aynı anda uygulandığı durumlar ortaya çıkabilmekte. Örneğin; annenin çocuğuna şiddet uygularken aynı zamanda da onu sevmediğini, istemediğini dile getirmesi hem fiziksel hem de duygusal şiddete örnek olabilmektedir (Avcı ve ark., 2014, s: 158).

Bu araştırmanın genel amacı üniversite öğrencilerinin şiddete neden olan sosyo-demografik özelliklerinin ve sosyo-demografik değişkenlerle şiddet tutumu arasındaki ilişkinin incelenmesi ve sorgulanmasıdır. Bu genel amaca bağlı olarak geliştirilen alt amaçlar soru cümleleriyle şu şekilde ifade edilmiştir:

1. Üniversite öğrencilerinin sosyo demografik özellikleri nedir?
2. Üniversite öğrencilerinin hangi sosyodemografik özellikleri şiddete eğilimlerini artırmaktadır?
3. Üniversite öğrencilerinin hangi sosyodemografik özellikleri şiddete eğilimlerini azaltmaktadır?
4. Üniversite öğrencilerinin sosyodemografik özellikleri ile şiddet tutumları arasındaki ilişkileri ne düzeydedir?
5. Eğer bir ilişki varsa, bu bağlamda üniversite öğrencilerinin sosyodemografik özelliklerindeki farklılaşma şiddet eğilimlerinin bir yordayıcısı mıdır?

Yapılan araştırma sonuçları ile üniversite öğrencilerinin şiddete yönelmesine neden olan faktörler belirlenerek, sosyo-demografik değişkenlerin öğrenciler üzerindeki etkisi incelenerek, çıkan sonuçlara göre aile ve topluma yönelik bilgilendirmeler ve önermeler ve sosyal hizmet müdahaleleri yapılması planlanmaktadır. Daha önce yapılan araştırmalar öğrencilerin aile dinamikleri ve sosyal medya kullanımı üzerinedir. Bu araştırmada ise, sosyo-demografik değişkenlerin, aile yapısı, kültürel farklılık, okul ortamı vb. etkenler bütüncül bir yaklaşım ile ele alınarak mevcut sorunların tespit edilmesi planlanmaktadır.

Bu araştırma, vakıf üniversitelerindeki Sosyal Hizmet Bölümü öğrencilerinin şiddet tutum düzeylerinin belirlenmesi ve şiddet tutum düzeylerin demografik değişkenlerle ilişkileri değerlendirmeyi amaçlayan, ilişkisel tarama modeline göre tasarlanmış betimsel bir çalışmadır. Bu bağlamda araştırma kapsamında bağımsız değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırmalarda birden çok değişkenin olması nedeni ile ilişkisel tarama modeli seçilmiştir

Araştırma konusuna yardımcı olacak şiddetin tanımı, şiddetin türleri, şiddete neden olan faktörler, ailenin şiddet üzerindeki etkisi, ebeveyn tutumları, meydanın ve kitle iletişim araçlarının şiddet tutumuna etkileri hakkında literatür taramaları yapılmış ve birçok kaynaktan yararlanılmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Şiddet Şiddetin Tanımı

Şiddet hayatımızın büyük bir kısmını kaplamaktadır. Yaşadığımız çevre, sosyal medyanın etkisi, rol model alınan kişilerin varlığı şiddetin yayılmasına neden olmaktadır. Çocuk ve gençlerin şiddetten daha fazla etkilendiği gözlemlenmektedir. Örneğin; “Kurtlar Vadisi” adlı diziyi izleyen gençler sokaklarda haraç kesme, bıçaklama, yaralama sözel şiddet gibi engel olunamayan saldırgan davranışlar sergilemişlerdir. Çocuklarda ise Pokemon, Büyük Savaşçılar, Aslan Kral gibi çizgi filmler nedeniyle çocuklar akranlarına şiddet uygulamakta, oyuncaklarına, kendilerine ve çevresine zarar verici davranışlar sergilemektedir. Şiddetin yoğunluğunun bu derece fazla olması araştırmacıların dikkatini çekmiş olup, şiddet üzerine yeni tanımlamalar yapmalarına neden olmuştur (Palabıyıkoglu, 1997, s: 124).

Fizyolojik, psikolojik, sosyal yapısıyla kültürel bir varlık olan insanın şiddet, kıymet görmek, ürkemek, korkutulmak varlığının oluşma sürecinin en önemli parçasıdır. Tüm bu kavramlar birer kültürel parçaya dönüşmektedirler. Tüm bu kavramlar toplumla bütünleşerek şiddetin daha görünür hale gelmesini sağlamaktadır. İnsanlar arasında öğrenilmiş olan sorun çözme yöntemi şiddet olarak karşımıza çıkabilmektedir. Özellikle gelenek ve göreneklerine bağlı olup ataerkil bir kültüre sahip insanlarda karşılaştıkları sorunları şiddet ve saldırganlıkla çözmeye çalıştıkları görülmektedir. Toplumun önceden belirlemiş olduğu örf adet ve geleneklerinin olduğu görülmektedir. Şiddetin içselleştirilmiş olduğu insan topluluklarında sorunlar şiddet ile çözümlendiğinden, çocuklar bile akranlarıyla yaşadıkları sorunlarda şiddeti çözüm yolu seçerek çözmeye çalışmaktadırlar. Şiddetin ana kaynağına bakıldığında gelenek görenekler ve ataerkil düşünceye sahip kültürel bir yapı karşımıza çıkabilmektedir (Yavuz, 2009, s: 20).

Dünya sağlık örgütü (WHO) şiddeti 3 ana başlık altında sınıflandırmıştır. Bunlar; kişilerarası, ortak şiddet ve kendine zarar verme olarak adlandırılmaktadır. Kişiler arası şiddette birey; ailesine, çevresindeki insanlara zarar verme davranışı sergilemesi durumudur. Ortak şiddette birey; ekonomik, sosyal, siyasal olarak farklı şekillerde uygulandığı şiddet türüdür. Kendine zarar verme ise, bireyin öfkelenmesinde intihar etme, kendine vurma, madde kullanımı, kendi kendini cezalandırma gibi davranışlar sergilemesidir. Dünya sağlık örgütünün sınıflandırdığı üç çeşit şiddete rastlanılmaktadır (İldeniz, 2015, s: 25).

Kitle iletişim araçları insanların hayatlarında önemli bir yer tutmaktadır. Çocuklar, sivil toplum kuruluşları ve politikacılar toplumun birçok kesimi kitle iletişim araçlarının zararları hakkında bilgi sahibi olmasına rağmen bu araçları kullanmada sınırlandırma uygulayamamaktadır. Şiddet olaylarının artmasının sebeplerinden biri de bireylerin, rol model aldıkları kişilerden etkilendiği gösterilmektedir. Şiddetin medyada sürekli gözönünde olması sıradan bir olaymış gibi yansıtılması şiddetin meşrulaşmasına neden olmaktadır. Bu normalleşme bireylerin haksızlıklar karşısında ya da isteklerini yaptırılamama durumlarında şiddete başvurmalarına neden olmaktadır. Yaşanılan şiddet olayları ikamet edilen bölgeye göre farklılık göstermektedir. Örneğin; kırsal kesimde yaşayan bireylerde kentte yaşayan bireylere oranla şiddet olayları daha az görülmektedir. Kısaca kentsel yaşamda görülen trafik yoğunluğu, şehir stresi, insan kalabalığı gibi sebeplerin fazla olması insanlarda tahammül seviyelerinin azalmasına neden olmaktadır (Kaya ve ark. 2004, s: 6).

Şiddetin oluşmasındaki etkenler içinde akran zorbalığı, sosyal yalnızlık, sosyal çevreden dışlanma, reddedilmek, akademik başarısızlık, duygusal doyumun yetersizliği gibi etkenler gözlemlenmektedir. Bu durumlar şiddeti arttırmakla birlikte birey üzerinde psikolojik hasarlara sebep olmaktadır. Bireylerin şiddete eğilimlerinde, farklı yapıcı çözüm metodlarını bilmemeleri, şiddeti anlık çözüm yöntemi olarak görüp kullanmaları şiddetin her geçen gün daha da artmasına neden olmaktadır. Şiddeti problem çözme yöntemi olarak gören genç ve çocuklar arasında şiddet kullanımı daha yaygındır. Ergenlerin anlaşılma, dışlanma vb. durumlarda otoriteye karşı gelme, nefret, öfke, gibi davranışlar veya tutumlar sergiledikleri ve şiddet uyguladıkları gözlemlenmektedir. Kişilerin kırılma, üzülmeye, darılma, dışlanma, haksızlık, hakaret, yanlış anlaşılma, görüş ayrılığı, ilgisizlik, aldatılma, sert tavırlar, korku, şiddete uğrama gibi durumlar karşısında şiddet uyguladıkları gözlemlenmektedir. Şiddetle ilgili yapılan araştırmalar ve tanımlamalarda şiddetin en çok fiziksel olarak karşımıza çıktığı gözlemlenmektedir. Şiddetin ortaya çıkmasında birçok faktör vardır; aile dinamikleri, arkadaş çevresi, yaşadığı toplumun gelenek görenekleri, bulunduğu bölge, kırsal veya kentsel yaşamını idame ettirememesi gibi birçok neden bulunmaktadır (Karakulak, 2018, s: 15)

2.2. Şiddetin Türleri

Ortaya çıkması noktasında birçok faktörün etkili olabildiği şiddet; fiziksel, duygusal, sözel, cinsel, medyatik ve ekonomik gibi pek çok farklı türde gerçekleşebilen

bir olgudur.WHO(2000) ise şiddeti hem kişiler arası hemde kolektif(toplu) şiddet olarak tanımlanmıştır.Şiddet, aileler için kolay başvıurabilecekleri bir yöntem olup,aileler, sorunlara çözüm üretmek yerine şiddete başvurmayı tercih etmektedirler. Aileler çocuklardaki sorunları ortadan kaldırmak için duygusal ve fiziksel şiddete başvurumaktadırlar.Ebeveynlerin sadece fiziksel ve duygusal şiddet uygulamakta kalmayıp, azımsanmayacak derecede cinsel şiddet de uyguladıkları görülmüştür(Ataş,2013, s: 28).

Şiddetin en yoğun şekilde evli çiftler arasında yaşandığı belirtilmektedir. Çiftlerin birbirleri üzerinde hâkimiyet kurma çabaları, erkeğin, kadın ve çocuğa şiddet uygulayarak istediklerini yaptırmaya çalışması amacı ile şiddet uygulandığı görülmektedir. Aile içi şiddette en mağdur olan kesim kadınlar ve çocuklar olarak belirtilmektedir. Aile içi iletişim kurulmadığı sürece şiddet olgusunun nesilden nesile aktarılarak toplumsal bir olgu haline gelmesi kaçınılmazdır. Aynı şekilde anne, çocuğun uygun olmayan davranışlarına baskı yapabilmek amacıyla şiddet uygulamaktadır(Besni,2011, s: 36).

2.2.1. Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet, en önemli özelliği güç olan, bu güçle karşıdaki bireyde\ bireylerde belirgin kalıntılar oluşturan, bedeninde hasarlara yol açan, dışarıdan bakıldığında belli olabilen ve bu belirginliklerle şiddetin oranını ortaya koyan şiddet türüdür. Fiziksel şiddet belli bir güçle bedende hasara/hasarlarayol açmakla beraber mağdur olan bireyi öldürmek, yaralamak, tecavüz\taciz, yağma, yol kesmek, mağdur olan kişiyi kaçırmak, belli istekler için rehin almak ve daha birçok şey fiziksel şiddet kapsamında ele alınabilir.Fiziksel şiddet denildiğinde aklımıza birden çok çeşit şiddet ve bununla beraber getirdiği birçok sonuç gelmektedir. Çeşitli yukarıda sayıldığı gibiörneklere ek olarak saldırmak, tekme atmak, tokat veya yumruk atmak, itelemek, düşürmek, ısırarak, bir eşya ile yaralamak gibi örnek sayılabilir.Bu fiziksel şiddet çeşitleri ve diğerlerinin de güçten ve bu gücün harekete dönüştürülmesiyle fiziksel şiddetin ortaya çıktığı görülmektedir (Nair, 2015, s: 17).

Yalçın(2012), şiddeti uygulamanın temel nedenleri arasında “karşı tarafta (mağdur kişide) hâkimiyet kurma, sindirme, üstünlük kurma” gibi nedenler vardır. Yaşanan şiddet davranışlarının sonuçları uygulayan kişide, maruz kalan bireyde toplumsal açıdan olumsuz etkiler yaratmaktadır. Yaşanan şiddetin türüne göre; bireyin

fiziksel, duygusal, sosyal yönden kötü etkilenmesine ayrıca bireyin sosyal hayatından izole olmasına kadar pek çok olumsuz sonuçları görülmektedir. Hatta daha geniş açıdan bakılacak olursa ve daha büyük bir örnek ile anlatılacak olursa savaş ortamında ve sonrasında o toplumun, insanların yaşadığı sorunlara bakılabilir.

Şiddet denilince akla ilk gelen şiddet türü fiziksel şiddettir. Bunun nedenlerinden biri ortaya çıkan sonuçlarının fiziksel olarak gözle görülebilir ve anlaşılabilir olmasıdır. Fiziksel şiddet çocuklara daha fazla uygulanmaktadır. Bu çocukların birçoğu anne ve babaları tarafından şiddete maruz kalmaktadır. Hayatın ilk adımı olan ailede şiddete maruz kalan çocukların, ileriki zamanlarda kendilerine uygulanan şiddetin aynısını çevrelerine uyguladıkları görülmektedir. Fiziksel şiddetin; çocuğu itme başlayıp vurmaya devam eden ve şiddetin artmasıyla beraber çocuk ölümlerine kadar giden pek çok sebebi vardır. Ölümle sonuçlanan fiziksel şiddetlerde çocuklara bu şiddeti uygulayan kişilerin %75'inin anne babaları olduğu araştırmalarda elde edilen sonuçlar arasında yer almaktadır. Bu çocukların yaşlarının ise yarısının 6 olduğu, risk oranı en fazla olan aralığın ise 0-2 yaş aralığı olduğu çıkan diğer bir araştırma bulgusudur. Erkek çocuklarında 0-12 yaş arasında şiddete uğrama yüzdesi %55 olarak saptanmıştır. Aynı şekilde 0-12 yaş aralığında bulunan kız çocuklarında ise bu %45 olarak araştırmalar sonucunda görülmüştür(Güneş, 2015, s: 49).

Fiziksel şiddet denildiğinde akla sadece fiziksel olarak bedende oluşan etkiler gelmemelidir. Psikolojik, ruhsal olarak da mağdur kişi olumsuz etkilenmektedir. Birde fiziksel şiddet uygulanma anında aynı zamanda sözlü, duygusal bir şiddetin de ortaya çıktığı düşünülürse bu etkiler daha da artmaktadır. Her sözlü şiddet ve duygusal şiddet fiziksel şiddeti ortaya çıkarmasa da her fiziksel şiddet beraberinde sözlü ve duygusal bir şiddet ortaya çıkarmaktadır. Ebeveynlerin çocuğun hareketlerini kısıtlamak ve otorite kurmak amacıyla çocuğa vurma, cisim fırlatma, tükürme, delici ve kesici aletlerle ağır yaralama gibi davranışlar fiziksel şiddet uygulamasıdır. Şiddet sadece bağırma veya bir itmeyle başlayıp hızını alamayınca ölümle sonuçlanabilecek ciddi sonuçlar doğurabilmektedir (Karakulak, 2018, s: 19).

Çocuklarda gerçekleşen fiziksel şiddet ve beraberinde gerçekleşen duygusal ve sözel şiddet büyük ve önemli olumsuzlukları ortaya çıkarmaktadır. Bu olumsuzluklar bir ömür boyu çocukların hayatlarını etkilemektedir. Şiddete maruz kalan çocukların büyük bir kısmı anne ve/veya babalarından bu şiddeti gördükleri için anne babadan

korkma, yetişkinlerden korkma, yetişkinlerle iletişime geçememe gibi sorunlarla karşı karşıya gelmektedirler. Gerçekleşen olaylara aşırı büyük bir tepki verebildikleri gibi tepkisiz kaldıkları, hiç tepki vermedikleri durumların da olduğu gözlemlenmektedir. Aşırı saldırgan olan çocuklar ortaya çıktığı gibi tamamen içine kapanık çocuklarda ortaya çıkmaktadır. Duygusal olarak iki tip çocuk gözlenmiştir. Bir çocukta duygusal tepkiler daha az ve zamanla ortaya çıkarken, diğer çocukta tepkiler fazla ve hızla oluşabilmektedir. Psikolojik olarak da birçok sorun yaşayan bu çocuklar belli bir yaşa geldiğinde istenmediğini, sevilmediğini düşünerek, kendini şiddetten sorumlu hissederek ve kendini suçlayarak benlik problemi yaşamaktadır. Antisosyal kişilik sorunları gibi birçok problemle karşı karşıya gelmektedir (Hölekeli, 2007, s: 63).

Fiziksel şiddete maruz kalan bireylerin yaşadıkları şiddeti anlatmamaları üzerinde etkisi bulunan birçok faktör vardır. Anlatmamalarındaki en büyük etkenlerden biri toplumsal yargılar, diğeri ise aslında ilkinde bağılı olarak kendi onurunun ve gururun zarar görmesi düşüncesidir. Ülkemizde şiddet daha çok bireylere yakın çevrelerinden, sevdikleri, güvendikleri insanlar (anne, baba, eş, kardeş, arkadaş) tarafından uygulandığı için de söylemekte zorluk çekmektedirler (Mayda, 2015, s: 20).

Çocukların istismara maruz bırakılması ve ailenin bunu normalleştirilmesi, çocukların yaşanan istismarı içselleştirip kimseye anlatmamasına neden olmaktadır. Çocuklar da oyun sırasında, kazalar sonucu sık sık yaralandıkları için çocukların fiziksel istismara uğradıkları anlaşılamayabilir. Anlamak için yaşlarına uygun olmayan, kendilerinin kaza ile yapamayacakları yaralanmalardan şüphelenmek gerekmektedir. Şiddeti ayırt ederken; çocuğun tedavisi erteleniyorsa, çocuk ve ailesi bu yaralar için farklı açıklamalar yapıyorsa veya açıklama yapılmıyorsa, aynı yaralar tekrarlanıyorsa, anne baba dışında çocuktan sorumlu kişi anne babayı hedef gösteriyorsa, anne baba bu konuda ilgisiz davranıyorsa fiziksel istismar düşünülebilecek bir ihtimal olarak karşımıza çıkabilmektedir. Fiziksel istismarın her zaman aynı olmamakla beraber belli başlı yara belirtileri vardır. Bunlar; özellikle kalça, sırt, genital bölge morarmaları, ısırık izleri, yanık izleri (özellikle izmarit yanığı), vücutta sık sık karşılaşılan ezikler, kırıklar, çatlamlar çocukta karşılaşıldığı zaman dikkat edilmesi ve fiziksel istismar olma ihtimalini düşündürmelidir (Ovacık, 2008, s: 16).

Fiziksel şiddet çocuğun annesi babası, dedesi, ninesi, amcası, teyzesi, halası, ağabeyi, ablası veya bakıcısı tarafından kasten çocuğun yaralanmasına, vücudunun zarar görmesi durumudur. Çocuğu dövme, itmek, duvara vurma, vücudunda sigara

söndürmek, işkence aletleriyle işkence yapmak, vurmak, kesici aletlerle yaralamak, öldürmek, tokat atmak, ayaklarından asmak, sürüklemek, saçlarını yolmak gibi davranışlar fiziksel şiddet kapsamına girmektedir. Ebeveynleri ve bakıcıları tarafından fiziksel şiddete maruz kalan çocuklarda akademik başarısızlık, akran ilişkilerinde kopukluk veya akranlarına şiddet uygulama halleri, içe kapanıklık, gece altını ıslatma, geceleri ağlama nöbetleri, anne ve babadan uzaklaşma, anne ve babaya karşı öfke nefret duyguları, şiddet uygulandıktan sonra kendine veya etrafındaki kişilere veya eşyalara zarar verme, zararlı alışkanlıklara yönelme, suç ve çetelere karışma gibi davranışlar görülmektedir (Ayan, 2007, s:208).

Şiddet sadece yaralama ile kalmayıp ölümle de sonuçlanabilmektedir. Çocukların anneleri veya babaları tarafından yüzlerce olay çıkmaktadır. Ebeveyn yada bakıcısı tarafından dövülen, çöpe bırakılan, öldürülen çocuklarla ilgili birçok habere denk gelmektedir. Ölümünün ve şiddet sayısının artması durumun ciddiyeti ve hassasiyeti konusunda büyük önem taşımaktadır. Örneğin; sokakta zorla dilendirilen kişiler tarafından çocukların istenileni yapmadıkları zaman vücutlarına büyük zarar verecek şekilde cezalandırıldıkları görülmektedir (Ataş, 2013, s: 28).

Şiddetin en kolay tespit yolu çocuğun elinde, bacaklarında, belinde, yüzünde görülen şişlikler ve morlukların incelenmesidir. Tüm bu kontroller yapıldıktan sonra çocukta herhangi bir ize rastlanmaması durumunda çocuğun duygusal durumuna bakarak şiddet görüp görmediği uzun bir süreç gerektirse de tespit edilebilmektedir. Şiddet uygulanan çocukta, duygusal çöküntü, ağlama krizleri, akranlarına, ebeveynlerine, oyuncaklarına vurma, kırma zarar verme, derslerinde başarısızlık, derse katılım oranında düşüş gibi davranışlar görülmektedir (Aygüç, 2015, s: 40).

2.2.2.Duygusal Şiddet

Duygusal şiddet, fiziksel şiddet gibi fark edilmesi kolay olmayan ve aynı zamanda en çok karşılaşılan şiddet türüdür. Duygusal şiddet çocuğu duygusal olarak hırpalamaktadır. Bu şiddet türünde fiziksel zarar görülmemekte, tamamen psikolojik olarak zarar görülmektedir. Çocuğa sevgi, ilgi, şefkat gösterilmemesi, bağırılması, hakaret edilmesi, ters bakılması, akranlarıyla kıyaslanması, küçük düşürülmesi, alay edilmesi, lakap takılması, ürettiklerinin beğenilmemesi, ailelerin yoğun olarak yaptığı dışarıya çıkma yasağı uygulaması, korkutmak, zarar vermekle korkutmak gibi durumlarla çocuğa psikolojik ve duygusal zarar verilmesidir. Yaşanan bu şiddet sonucunda çocukta

özgüven eksikliği, konuşma geriliği, tırnak yeme, aşırı hareketlilik veya içe kapanıklık gibi durumlar görülmektedir (Çeliktas, 2013, s: 18).

Polat (2001), duygusal şiddetin çocuğun psikolojik olarak sözlerle istismara maruz kalması olarak belirtmektedir. Şiddeti diğer şiddet türlerinden ayıran iki önemli farkı vardır. Birincisi beden üzerinde gözle görülür bir belirtisinin olmayışı, ikincisi ise sadece duygusal şiddet uygulanacağı gibi diğer şiddet türlerini uygularken fark etmeden uygulanabileceğidir. Yani bir çocuğa fiziksel şiddet uygularken aynı anda duygusal bir şiddet de uygulamış olmaktadır. Fiziksel istismarın izlerini hemen o an somut bir şekilde görebilirken, duygusal istismarın izlerini o an fark etmek ne yazık ki mümkün olmamaktadır. Kişinin zaman içerisinde yansıttığı davranışları ile yavaş yavaş görülmektedir. Fiziksel istismarın fiziksel olarak izleri bir süre sonra kaybolmaktadır, fakat duygusal şiddetin izleri bir ömür boyu devam edebilmektedir.

Duygusal şiddetin çeşitlerine bakacak olursak, çocuğun duygusal ihtiyaçlarından mahrum bırakılması, çocuğa karşı sesin yükseltilmesi, sürekli reddetme, her durumda yalnız bırakma, aşağılama, korkutma, tehdit etme, yaşına göre fazla sorumluluk verme duygusal şiddet çeşitlerindendir. Bu davranışlarla karşı karşıya kalan bir çocukta altına kaçırma, yemek yeme isteksizliği, yalana başvurma, hırsızlık, kötü alışkanlıklara başlama, eğitim ve iş hayatında başarısızlık, yaşıtlarına göre gelişme geriliği, depresyon, güven sorunu, asosyalite, intihar girişimleri, saldırganlık gibi olumsuz davranışlar görülebilmektedir. Duygusal şiddeti ortaya koyan nedenlere baktığımızda toplumsal alışkanlıklar, toplumsal algılar ve yaşanan sosyal çevrenin önemi büyüktür. Tüm kesimlerde görülen bu şiddet türü, toplumsal algılarımıza göre ailenin çocuğunu terbiye ediş ve öğretme biçimidir. Ebeveyn olarak gerekli sevgiyi göstermeyerek; duyguları düşünceleri ve fikirleri önemsenmeyen çocukların yanlış yaptıklarında anne babaları tarafından azarlanarak doğruyu öğrettikleri düşünülmektedir(Aygüç, 2015, s: 41).

Duygusal şiddet direkt olarak çocuğa uygulanmasa bile aile içerisinde anne babanın birbirine uyguladığı şiddet çocuğu olumsuz yönde etkilemektedir. Duygusal şiddet; sevgi eksikliği, aşağılama, her hareketin eleştirilmesi, kıskançlık, hareketlerine kısıtlama getirmek, küçümsemek, guruna onuruna zarar vermek, tehdit etmek ve korkutmak şeklinde uygulanmaktadır. Aile içerisinde şiddete tanık olan bir çocuk, şiddete maruz kalmasa bile bu durumlardan olumsuz etkilendiğini ve duygusal şiddete maruz kalan biriyle aynı etkileri yaşayabileceğini ve yetişkinlik döneminde onunda bu

tarz davranışlarda bulunabileceği görülmüştür. Kişiliğini oluşturduğu evrede, şiddet ortamında büyüyen çocuk hayatı boyunca izini taşıyacağı hasarlar meydana getirmektedir (İldeniz, 2015, s: 25).

WHO(1999)'ya göre duygusal şiddet, çocuğun gelişimi için gerekli duyarlılığın olmamasıyla beraber özellikle duygusal açıdan gelişmesini engelleyen faktörlerin yakın çevresi tarafından çocuğa aktarılmasıdır. Duygusal şiddette azalma görülmemesinin nedenleri arasında ihmal, çocuğunduygu ve düşüncelerinin önemsenmemesi ve en önemlisi diğer şiddet türlerinden ayıran özelliği olan etkilerinin gözle görülür şekilde olmaması ve o an değil zaman geçtikçe görülmesidir. Duygusal şiddet fark etme ve müdahale etme aşamasında fiziksel şiddete göre geri planda kalmıştır (Güneş, 2015, s: 50).

Duygusal şiddeti içeren birçok hal, hareket ve davranış mevcuttur. Bunları sıralamak gerekirse; sevgiyi çocuğa hissettirmeme, engelli olmaveya öz evlat olmama gibi nedenlerle dışlama, çocuğu yalnızken, tek başınayken veya sosyal bir ortamdayken utandırma, kınama, ayıplama, küçük düşürme, kardeşleri, yaşlıları veya eşit durumdaki kişilerle karşılaştırmak veya ayırım yapmak, her durumda ve koşulda çocuğu suçlamak, jest, mimik ve bir takım küçük düşürücü hareketleri çocuğa yapmak, her türlü eğitim ve öğretiminde (okul, din eğitimi, spor, sanat) tehdit etme, korkutma, yıldırıcı cezalar ve karşılaştırmalar yapmak veya tamamen ilgilenmemek, çocuğu otorite altında tutmak için oyun ortamından alıp eve hapsederek asosyalleşmesine neden olma, çocuğun yeteneklerini, ilgi ve becerilerini önemsememek, benliğini ve bireyselleşmesini önlemek, ifade özgürlüğüne önem vermemek, her türlü yaşam hakkına müdahale etmek gibi olumsuz birçok örnekle şiddet örneklerini arttırmak mümkündür (Eren, 2017, s:35)

2.2.3. Ekonomik Şiddet

Ekonomik gelirin, malın kişi üzerinde tehdit ve şantaj unsuru olarak kullanılması olarak tanımlanmaktadır. Babanın anne ve çocuğa para vermemesi, maddi ihtiyaçlarını karşılamaması, evin masraflarını kumarda, içkide kullanması, ailesini yokluk içinde yaşatması, kadının ve çocuğun çalışmasını istemesi veya kadının çalışmasını engellemesi, çalışan kadın ve çocuğun parasına el koyarak onları muhtaç bırakması birer ekonomik şiddet örnekleridir (Ataş, 2013, s: 28).

Şiddete neden olan faktörler, farklı olabileceği gibi temelinde saldırganlık dürtüsünün olduğu söylenebilir. Saldırganlık dürtüsüne bakıldığında ergenlikte şiddet

konusu, gelişimsel özelliklerle birbiriyle ilişkili olarak ele alınabilir. Genel olarak bakıldığında, şiddetin önemli nedenlerinden biri olarak ekonomik durum gösterilmektedir. Toplumun en küçük birimi olan aile kurumunun gelir durumu düşük düzeyde ise sosyo-ekonomik sebepler daha fazla ön planda olmaktadır. Çocukların önemli bir kısmı şiddetle ilk kez ailede karşılaşmaktadır. Kimi zaman bu duruma maruz kalan ve tanık olan çocuklar, yetişkinlik döneminde bu tarz eylemleri normal olarak görebilmekte ve gerçekleştirebilmektedirler. Bu tarz toplumlarda şiddet eğiliminin yüksek olduğu görülmektedir (Akınsel, 2018, s: 28).

Çocuğun ebeveynleri tarafından ihtiyaçlarının karşılanmaması, çocuğun gelişim özelliklerine bakılmaksızın para karşılığında çalıştırılması, dilendirilmesi, ekonomik bir şiddettir. Çocuğun gelişim düzeyine uygun ailenin harçlık kavramını işlememesi bireyin ileride ekonomik açıdan sorun yaşamasına neden olabilmektedir (Eren, 2017, s: 35).

Çocuk yoksulluğunun; sağlık, beslenme, eğitim ve korunma olanaklarının yetersiz oluşuyla bu sürecin yetişkin yoksulluğuna kadar devam etmesi, yoksulluktan kaynaklanan çeşitli sorunları gündeme getirmesiyle sosyal hizmetin temel çalışma alanlarını yakından ilgilendirmektedir. Yoksul çocukların; ekonomik, fiziksel, duygusal ve cinsel sömürüye uğrama, suça itilme, sokakta çalışma ve yaşama olasılıklarının yüksek oluşunun sonucunda yoksul ailelerde parçalanma sıkça görülmektedir. Maddi yetersizlikten dolayı çocukların iş hayatına atılması çocukların fiziksel ve psikolojik olarak zarar görmesine ve bu şekilde şiddetle erkenden tanışmalarına neden olmaktadır. Çalışma hayatına atılan çocuklar eğitim öğretimden uzak kalmak zorunda oldukları için akademik başarılarında düşüş gözlemlenmektedir. Küçük yaşta çalışan çocukların en fazla görüldüğü kesim göç eden ailelerdir. Göç ederek gelen ailelerde babanın işsiz kalması, ya da düşük ücretli işlerde çalışması söz konusudur. Kadınların iş bulamaması sonucunda, çocukların çalıştırılması kaçınılmazdır (Kurnaz ve diğerleri, 2010, s: 16).

2.2.4. Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet, karşı taraf üzerinde kontrol ve güç oluşturmak maksadıyla, kişinin isteği dışında cinsel ilişkide bulunmak veya zararlı cinsel davranışlara zorlamaktır. Başka bir tanımla yetişkin bireyin mağdur kişi üzerinden cinsel yoldan aldığı haz olarak tanımlanmaktadır. Cinsel şiddet kişinin daha çok akrabalarından, amcasından, dayısından, teyzesinden, komşusundan gördüğü şiddet türüdür. Örneğin 5 yaşındaki

A.S'nin babası tarafından defalarca tecavüze uğraması sonucu yoğun kanama nedeniyle hastaneye kaldırılmıştır. Hastanede yapılan incelemelerde anüs yırtılması tespit edilmiştir. Yapılan tüm müdahalelere rağmen küçük çocuk kurtulamamıştır. Cinsel şiddet; cinsiyet farklılığı gözetmeksizin herkese yapıldığını göstermektedir. Erkek çocuklarda cinsel şiddete maruz kalmakta ve bu sayı kızlarla eşit olmaktadır (Hancı ve ark. 2003:389, akt. Çeliktas, 2013, s: 20).

Cinsel şiddet, mağdur birey üzerinde her açıdan olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Zor kullanma ve baskı yaşandığı için, mağduru psikolojik olarak etkilemektedir. Küçük kız çocuklarını başlık parası adı altında evlendirmeleri, okulda öğretmenleri veya müdürleri tarafından böyle bir teklif almaları ve zorlanmaları da cinsel şiddetin bir başka yüzüdür. Küçük yaşlardan itibaren bu şiddeti yaşayan kız çocukları bulunmaktadır. Bir suç olarak sayılmasına ve hukuki yaptırımlarının olmasına rağmen kültürel yapı nedeniyle örtbas edilebilmektedir. Mağdur tehdit edilip korkutulduğu için olaya göz yumarak, şiddeti kabul etmeye zorlanmaktadır. Bu yüzden yetkili kurumlar olaya müdahale edememektedir. Bu şiddet türü genelde birbirini tanıyan kişiler tarafından uygulanmaktadır. Cinsel şiddet; Flört aşamasında, aile içerisinde veya kendi sosyal hayatlarında hâkim oldukları kişiler tarafından gerçekleşmektedir. Mağdurlarının yaş istatistiklerinin ise oldukça küçük yaşlara kadar indiği görülmektedir. Erken yaştaki çocuklar, cinsel şiddete maruz kalmakta ve genellikle aile fertleri tarafından uygulanmaktadır. Toplumun oluşturduğu bekâret anlayışı kız çocukları üzerinde cinsel şiddeti arttırmaktadır. Çocuklar anlamayacakları kadar küçük yaşlarda şiddetle karşılaştığında bu durumu normal sanmakta veya uygulayan kişi durumu normalleştirerek mağdur kişinin anlatmasını engellemektedir (Donat, 2011, s:28).

Cinsel şiddette mağdur kişi herhangi bir ortamda evinde, işyerinde, okulda, sokakta yani günlük hayatı içerisinde bulunduğu her yerde tanıdığı veya tanımadığı birey veya bireyler tarafından istemeyerek cinsel içerikli hal, hareket, söylem ve davranışlara maruz kalmaktadır. Cinsel şiddeti çeşitleri ile açıklayacak olursak taciz, tecavüz, fuhuş, ensest ilişki, söylemde bulunma, hareketlerle veya jest ve mimiklerle rahatsız etme, aşırı derece kıskançlık gibi geniş çerçeveden bakarak örnekleri çoğaltılabilmektedir. Cinsel saldırı, kadının rızası olmadan, cinsel birlikteliğin olması için baskı yapılmasına ve en önemli yanı sıra kadına bu konuda seçme şansı verilmemesi durumudur. Mağdur kişi ile şiddeti uygulayan kişi arasındaki bağ önemli olmaksızın bir

kişinin seçme şansı elinden alınarak, zorla cinsel beraberliğe zorlama, bedenlen yada psikolojik olarak karşı taraf üzerinde bir eylem gerçekleştirmek cinsel şiddet olarak tanımlanabilmektedir(İldeniz, 2015, s: 25).

Cinsel şiddet olgusunun içinde sözel ve bedensel tacizler bulunmaktadır. Çocuğa cinsel içerikli sözler söylemek, göz kırmak, çocuğu öpmek, özel bölgelerine dokunmak, kucağına oturtmak, çocuğa sürtmek, lakap takmak, çocuğu zorla soydurmak, kendi özel bölgelerine dokunmasını istemek gibi davranışlar cinsel şiddet türlerindendir.Cinsel şiddete uğrayan çocuklarda bazı belirtiler ortaya çıkmaktadır. Bu belirtiler, gece altını ıslatma, rüyalarında korkma, uyurken ağlama, uyku problemleri yaşama, çok uyuma yada hiç uyuyamama, koltuğa veya sert zemine oturamama, makattan kan gelme, yeme bozuklukları, ebeveynlere daha sıkı bağlanma ve yanlarından ayrılmama, okuldan kaçma, evden kaçma, akran ilişkilerinde bozukluk, farkında olmadan kendine uygulanan taciz ve tecavüzü arkadaşlarına oyuncaklarına uygulama isteğı, oyuncaklarına sürme, mastürbasyon yapmaya çalışmak, sebepsiz ağlama, öfkelenme, saldırgan davranışlar sergileme, yaşadığı durumu anlatmaya çalışırken farklı örnekler verme gibi belirtiler ile kendini göstermektedir. Çocukların ileri yaşamlarında cinsel hayata karşı isteksizlik veya korkular görülmektedir(Özkan, 2008:57, akt. Çelikleş,2013, s: 19).

Aile içerisinde yaşanan, enstet vakalarda bu duruma maruz kalan çocuk taciz veya tecavüzü korkudan saklaması yada tacizi yapan kişinin çocuğun hayatında önemli bir yeri olup o kişiye sevgi beslemesi nedeniyle saklanabilmektedir. Bazıları ise yaşadıklarından utanç duyarak saklama yolunu tercih etmektedir. Çocukların yaşadığı olayı annelerine anlatması durumunda annenin büyük tepkiler vermesi veya çocuğa durumun duyulması halinde çok büyük olayların çıkacağını anlatarak çocukların önünü kesmeleri, çocukların bu durumu paylaştığı anda insanların ona olan yaklaşımlarının değişeceğini, ondan uzaklaşacağını veya arkadaşlıklarını bitireceklerini, polise söylediklerinde kendilerinin de ceza alacağını ve ona inanmayacaklarını düşünerek gizli tutmaktadırlar. Paylaşmadığı takdirde daha uzun ve daha kötü sonuçlar doğurmaktadır. Çocuk her an her aklına geldiğinde kendini kötü hissedecek, o anı tekrar yaşayacaktır. Bu durum tacizcinin işine yarayarak taciz ve tecavüzlerine devam etmesine neden olmaktadır. Aileye düşen görev çocukla açık bir şekilde konuşup her ne olursa olsun arkasında duracaklarını belirtmektir. Özel bölgeler konusunda da detaylı eğitim verilmelidir(Alikaşifoğlu, 2008, s: 56).

2.3. Toplumda Şiddetin Görülmesi Üzerine Etkili Olan Faktörler

Şiddetin oluşmasının temelinde, birden fazla sebebin etkisi bulunmaktadır. Bu sebeplerden dolayı şiddet, biyolojik ve psikososyal olarak bir bütün halinde incelenmelidir. Biyolojik nedenler açısından bakıldığında davranışsal değişikliklere etki eden ruhsal ve fiziksel hastalıklar sayılmaktadır. Psikolojik sebepler açısından bakıldığında ise; şiddetin getirdiği kazanç, ebeveyn tutumları, tahrik edilme, güç ve kontrol sağlama, engellenme, bağımlı/muhtaç olma, iletişim kurma ve çatışma çözme yeteneklerinin öğrenilmemesi faktörleri gösterilmektedir. Toplumda şiddetin hoş karşılanması, sorun çözme yöntemi olarak başvurulması, aile eğitimindeki yetersizlik, medyanın topluma olan etkileri, cinsiyet rolleri, geçim sıkıntıları, göçler ve küreselleşme gibi nedenlerde sosyal nedenler arasında gösterilebilir (Özgür ve ark., 2011, s: 56).

Gençlerin şiddete eğilimli olmalarına, uyuşturucu ve ateşli silahların yaygın kullanılması sebep olabilmektedir. Buna örnek olarak; maddi sıkıntılar yaşayan bir toplum, kanuna aykırı finansal kazanç, mevki ve güç imkânları sağlayan ikincil bir gelir kaynağı oluşturarak uyuşturucu ticaretini olağan bir hale getirebilmektedir. Bunun dışında ilişki kurduğu arkadaş çevresinde suç sayılan davranışlar normal karşılanıyor ise çocuk, arkadaş grubuna uymak, onların beğeni ve onayını almak adına suç işleme eğilimine yatkın olabilmektedir (Ögel ve ark. , 2006, s: 15).

Şiddet bir insanlık ayıbı, bir insanlık suçudur. Şiddetle mücadele etmenin yolu onu tanımaktan geçmektedir. Bilindiği üzere, şiddet davranışları; korku, endişe gibi duyguların varlığıyla ortaya çıkmaktadır. Kuşkusuz bu duygu durumlarını harekete geçirecek, bireysel, çevresel, toplumsal çok sayıda işleyiş söz konusudur. Gençler şiddete yönlendiren etkenler incelenmelidir. Gençler için büyük tehlike oluşturan bu etkenler ortadan kaldırılmalıdır. Günümüzde bilim insanları; şiddetin yaygınlaştığını, toplumsal dokuları derinden etkilediğini belirtmektedirler. Şiddet, genetik ve sosyal faktörlerin yanı sıra öğrenilir bir olgu olarak, aile, okul, iş vb. her alanda gündelik yaşamın bir parçası gibi algılanmakta ve şiddetin şiddeti doğurduğu konusunda herkes görüş birliğine varmaktadır (Çetin, 2004, s: 24).

2.3.1. Ailesel Faktörler

Aile toplumun en küçük yapıtaşıdır. Aile anne,baba ve çocuklardan oluşmaktadır. Oluşan bu grup üyelerinin birbirlerine bilerek ve kasti olarak fiziki,

duygusal, psikolojik olarak zarar vermesine aile içi şiddet denilmektedir. Aile içi şiddet, önemsenmeyen, ailenin mahremi olarak görülen, aile haricinde başka kimsenin müdahil olamayacağı düşünülerek aile mahremiyeti olarak kalmıştır. Şiddet genel olarak toplumun hassas gruplarına kadın, çocuk,yaşlı,engelli gibi kişilere uygulanmaktadır. Şiddetin temel kaynağına bakıldığında şiddet uygulayanın geçmişinde şiddet öyküsü olduğu, anne veya babasından, öğretmeninden, arkadaşlarından şiddet gördüğü, cinsel, duygusal istismara maruz kaldığı görülmektedir. Şiddetin bir diğer faktörleri ise, şiddet uygulayanın madde kullanımı, geçmişte şiddete maruz kalması, ekonomik olarak çöküntüde olması, sevgisiz ve ilgisiz olması, eşlerin kültürel uyumsuzluğu gibi faktörler etki etmektedir (Dönmez, 2010, s: 8).

Ailede görülen şiddet anne baba ve çocuklardan oluşan aynı çatı altında yaşayan kişilerin birbirlerine uyguladıkları, itme, dövme, yaralama, hakaret, küfür, vurma gibi şiddet davranışları gösterilmesinden oluşmaktadır.Aileler çocukları için ayna görevini görmekte, çocuklar şiddeti ailelerinden öğrenerek nesiller boyu aktarılmasına etki etmektedirler. Bu nedenle şiddet ailesel bir sorun olmaktan çıkarak sosyolojik bir probleme dönüşmektedir.Şiddetin ortaya çıkmasında birçok etken bulunmaktadır. Bunlar; ebeveyn model alarak şiddeti öğrenmek, yaşadığı sosyal çevrede şiddetin sürekli uygulanması, okulda öğretmenlerinden şiddet görmesi, akranlarıyla zayıf ilişki kurma, iletişim problemi yaşamak, kitle iletişim araçlarında maruz kaldığı şiddet içerikli programlar, diziler, çizgi filmler, çocuğun stresle başa çıkma yöntemlerini bilmemesi gibi etkenler bireylerin şiddet uygulamasına neden olmaktadır (Işıksan ve ark., 2006, s:76).

Sosyal öğrenme kuramına göre çocuk şiddete direkt maruz kalmasa bile, tanık olma nedeniyle öğrenmektedir. Şiddet davranışı gösteren ergenlerin birçoğunda çocukluk dönemine bakıldığında aile içi şiddete maruz kaldığı veya tanık olduğu tespit edilmiştir.Yapılan çalışmalarda babanın anneye şiddet uygulamasını gören erkek çocuklar, babayı model aldığı için evlendiğinde eşine aynı şekilde şiddet uygulayacağı; annenin şiddet gördüğü ve sonrasında sessizce oturup boyun eğdiğini gören kız çocuklarının ise, tıpkı anne gibi şiddete boyun eğerek normal kabul ettiği görülmektedir(Polat,2001:361,akt.Karakulak,2018, s: 17).

Ailenin en küçük üyesi olan çocuklar, ailenin aynası olarak görülmektedir. Anne babanın iletişimi, sorunlarla müdahalesi ve çözümleri, akrabalık ve komşuluk ilişkileri gibi durumlar çocuk tarafından gözlemlenmekte ve çocuk bu gözleme göre hayatını

şekillendirmektedir. Olumsuz tutum ve davranışları da yine ebeveynlerden öğrenmektedir. Babanın evde anneye şiddet uygulaması, bağırması, hakaret etmesi, aşağılaması çocuk tarafından algılanıp akran ve kardeş ilişkilerinde şiddet uygulamasına neden olmaktadır. Şiddet kişilerin fiziksel ve duygusal olarak zarar görmesine, yaralanmasına, sakat kalmasına, bakıma muhtaç hale gelmesine zemin hazırlamaktadır. Ailede yaşanan şiddet, şiddetin başka bir versiyonudur. Aşağılanma, hakaret edilmesi, itilme, dövülme, bıçak ve silahla yaralanma, bireyin öfkesini aile fertlerinden birine boşaltma gibi yaşanan olaylardır (Hölekeli,2007, s: 67).

Dünyada şiddetin bu kadar büyüyüp yaygınlaşmasının ana kaynağı olan aileler, şiddetin toplum içinde yaygınlaşmasına, meşrulaşmasına neden olmaktadır. Özellikle 3-6 yaş arası çocuklarda görülen şiddet davranışlarının temel kaynağının ebeveynlerin sosyal yaşamdan izole olması, ekonomik güçsüzlüğün yaşanması, madde kullanımı, eşler arası uyumsuzluk, fertlerin bağlarının zayıf olması gibi faktörler etki etmektedir. Kardeş sayısının fazlalığı nedeniyle ebeveynlerde güçlü bağ kurulamaması bireyde olumsuz etki bırakarak şiddete yönelmektedir. Anne ve babanın kontrol ve düzen eksikliğinin olması, aile ilişkilerinde şiddet sürekliliği, çocuğun varlığını reddetme, vurma, itme, aşağılama, gereken vakti ayırmama gibi nedenler çocuğu şiddete yöneltmesine etki eden ailevi faktörler arasındadır. Ailenin şiddeti düzen kurma aracı olarak görmesi, çocukları sürekli baskılanmak, fiziksel, cinsel, ekonomik duygusal olarak şiddet uygulamak, anne ve babanın boşanması, anne veya babanın hayatta olmaması, akranları tarafından sürekli şiddet görmesi, annenin yapmış olduğu erken evlilik nedeniyle çocuklarına alışamaması, gereken özveriye gösterememesi gibi etkenler şiddetin çıkmasına neden olmaktadır (Kılıç,2014, s: 217).

Aile fertlerinin yaşadıkları bölgenin etkileşiminde etkisi büyüktür. Ailenin birbirleriyle olan ilişkileri ve iletişimlerini model alan çocuklar, yeniden şekillendirerek çevrelerine yansıtarak dönüşüm oluşturmaktadırlar. Bu dönüşümler toplumun yeniden şekillenmesine, şiddetin artmasına yada azalmasına neden olmaktadır. Küçük yaştaki bireyler fiziksel, duygusal, psikolojik ve ekonomik şiddete maruz kalmakta ve şiddetin evrenselleşmesine neden olmaktadır. Şiddet bölgeden bölgeye değişmektedir. Kimi bölgelerde fiziksel, kimi bölgelerde cinsel şiddet uygulanmaktadır. Örneğin Afganistan'da kız çocuklarının erken yaşta cinselliğe meraklarının başlamaması, cinsellikten zevk almamaları için sünnet(kadınlardaki vajinal bölgedeki pupik tepesinin kesilmesi) edilmeleri, kırsal ve ekonomik yönden zayıf olan ülkelerdeki kız

çocuklarının ergenliğe girmeden kendinden en az 10 yaş büyük adamlarla evlendirilmesicinsel istismar olarak karşımıza çıkmaktadır. Yaşanılan bu ihmal ve istismarlar çocuğun ebeveynleri tarafından uygulanmaktadır. Aile çocuğunu korumakla, ihtiyacı olan sevgi,saygı ve değer eğitimlerini vermekle yükümlüdür(Aygüç,2015, s: 21).

Ataerkil toplumlarda aile büyüğünün sözü geçerli olduğu için atanın sözleriyle davranışlarıyla hareket edilmektedir. Geleneksel aile yapıları şiddet üzerine kurulu olan bu ataerkil yapıli ailelerde yetişen bireyler, akran ilişkilerinde veya evliliklerinde de şiddet uygulamakta veşiddeti nesilden nesile aktarmaktadır. Bu ailelerde kuşak çatışması yaşanmamakta, uyum içinde hayatlarını devam ettirmektedirler. Modern aileler için bu durum söz konusu değildir. Ataerkil ailede yetişmiş olan ebeveynler çocuklarını modern aile yapısıyla yetiştirdikleri için kuşak çatışması yaşanmakta ve bu durum şiddetin ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır(Öztürk ve ark. , 2014, s: 134).

Sanayi öncesi dönemde insanlar “toprak toplumu” olarak adlandırıldığı görülmektedir. Bu toplumdaki bireylerin görevleri net olmakla beraber düzen ve bağlılık içinde devam etmektedir Toprak döneminde babaların görevi tarla işlerini yapmak aynı zamanda çocukların sosyalleşmesi için destek oldukları bilinmektedir. Anneler ise yemek temizlik ve bebeğin bakımını yapmaktadır. Bu dönemde aileler “geniş aile” olarak yaşamakta, bu aile de nine,dede, halalar, amcalar, anne baba ve çocuklar ile birlikte hayatlarını sürdürmektedirler. Sanayi devriminden sonra toprak toplumu yerini sanayi toplumu almıştır. Bu toplumda ebeveynlerin rolleri değişmiş, kadınlar iş hayatına atılmış, geniş aile kavramı çekirdek aile olarak değişmiştir. Bu toplumda geleneksel aile yapısından ziyade modern aile yapısına gidilmiştir. Modern ailede her üye birey olarak kabul edilmekte, aileye bağlı olmadan özgürce istediğini yapabilmektedir (Nair, 2015, s: 124).

Sanayileşmenin etkisiyle babalardan sonra annelerde çalışma hayatına aktif olarak katılmıştır. Çalışma hayatına atılan çocuklarıyla birebir ilgilenememekte, ailenin yokluğu kreşler, anaokulları, çocuk bakım merkezleri gibi kurumlarda giderilmeye çalışılmaktadır. Çocuklar beslenme, bakım, temel güven gibi ihtiyaçlarının karşılandığı yer olan aileyle, bağlanma gerçekleşmeden kreşlere yada bakıcılara verilmesi ilerde birçok psikolojik sorun ile karşılaşmasına neden olmaktadır. Çünkü çocuk, hayatına yön verecek birçok davranışı ebeveynlerinden öğrenmektedir (Özgentürk, 2012, s: 59).

Ailede yaşanan çatışmaların en büyük etkenlerinden biri geleneksel aile yapısıdır. Bu aile yapısında erkek kadından üstün olmakta, kadın bir köle gibi görülmektedir. Bu mantıkla kurulan evliliklerde bir süre sonra bastırılmış duygular ortaya çıkmakta, eşler arasında çatışmalar yaşanmakta ve bu durum sonucunda aile içi şiddet yaşanmaktadır. Ebeveynler arasında başlamış olan şiddet çocuklara yansımakta, çocuklarda akranlarına uygulamaktadır. Ailede yaşanmakta olan bu şiddet vakası, toplumun en büyük yaralarından biri olmasına rağmen henüz çözüm bulunamamıştır. Bumerang gibi sürekli aynı şekilde çocuklar şiddet uygulayan yetişkinlere dönüşecek ve nesiller boyu böyle devam edecektir(Ataş, 2017, s: 27).

Şiddet insanoğlunun varoluşundan bu zamana kadar devam etmekte, nesilden nesile aktarılmaktadır. Ebeveynler arası çatışmada, eşlerin uyumsuzluğu, eşlerden birinin çok sinirli olması, çocukluk dönemlerinde şiddete maruz kalarak şiddet davranışları gösteren ortamda büyümeleri, aile dışındakilerin aile işlerine müdahil olup aileyi kışkırtmaları, ihanetin olması, eşlerden birinin hasta olması, eşlerin öfke kontrol problemi yaşaması gibi birçok neden olmaktadır. Şiddetin ortaya çıkmasında tek bir faktör olmamakla beraber birçok etken etki etmektedir. Şiddet her geçen zaman değişime uğrayarak faktör yelpazesini genişletmektedir. Şiddete etki eden faktörlerin daha net anlaşılabilmesi için ayrılması gerekmektedir. Bunlar; bireysel, ailevi, ekonomik ve toplumsal faktörler olarak ayrılmaktadır (Bolat, 2010, s: 25).

2.3.2. Bireysel Faktörler

Bireyin kişisel ve genetik yatkınlığın etkisiyle ortaya çıkması sonucu oluşan davranıştır. Şiddet davranışlarının ortaya çıkmasında etki eden en önemli faktörlerin başında yer almaktadır. Bireyin okuldaki başarısızlığı, akran ilişkilerinde kopukluk, içine kapanıklığı, iletişim bozukluğu, bedensel engeli, ekonomik durumun yetersizliği, topluma karşı güven eksikliği, ebeveynlere karşı güvensizlik, kıskançlık duygusu, asosyal iletişim, sevgisiz büyüme, kopuk aile ilişkileri, ebeveynlerden şiddet görme, genetik faktörler, kendini başkalarıyla kıyaslama, hasta ve yaşlı aile yakınıyla yaşamak zorunda kalmak, bireyi aşağılama gibi durumlar şiddetin bireysel etkilerini oluşturmaktadır. Biyolojik olarak incelendiğinde erkek ergenlerde şiddet davranışları hormonların artması nedeniyle daha çok görülmektedir. Bu durumun ergenliğin sonlarına doğru hormonların azalmasıyla düşüş olduğu görülmüştür. Ergenlerde ki kendini beğenmişlik, hayal dünyasında yaşama, özerklik çabaları, lider olma gibi

davranışların etkisi ile ergenlerde şiddet uygulama davranışları göstermektedirler(Kıyak, 2008, akt. Besni, 2011, s: 40).

Birçok çalışmada 3-6 yaş arası çocukların aile içi şiddete maruz kalmaları çocuklarda özgüven eksikliği, iletişim problemi, konuşma geriliği, gece altını ıslatma, anneye veya babaya karşı öfke hisleri, arkadaşlarına karşı tahammülsüzlük, okula uyum güçlüğü, öğrenme güçlüğü, ağlama nöbetleri, iştahsızlık gibi sorunlarla baş etmek zorunda kalmaktadır. Çocukluk döneminden ergenlik dönemine kadar aile içi şiddete tanıklık olan bireylerde saldırganlık ve şiddet davranışları çok yoğun görülmektedir. Anne ve babaların görevlerini yerine getirmemesi, çocuğun ihtiyaçlarının karşılanmaması, ihmal edilmesi, aşırı otoriter olunması, ihtiyaçlarının zamanında karşılanmaması, herhangi bir sosyal paylaşımları olmaması, çocuğa vurma, itme, gibi davranışlar çocuğu şiddete yönlendirmektedir. Ebeveynlerin vurmayı, hakareti, bağırmaı otorite aracı olarak kullanmaları, çocuğa yeterli zamanı ayırmamaları, birlikte farklı etkinlikler yapmamaları, tek ebeveynli aileye sahip olmak, anne veya babanın başka kişilerle ilişkilerinin olması, kardeş sayısının fazlalığı, annenin erken evlilik yapıp,çocuk anne olması ailesel faktörler arasına girmektedir. Tüm bu faktörler içinde mücadele eden birey şiddet davranışını göstermektedir (Gençoğlu ve ark., 2014, s: 642).

Şiddetin uygulanmasında bazı psikolojik sorunlar etki etmektedir. Otokontrol bozukluğu, hiperaktivite, öğrenme güçlüğü, alkol, eroin, kokain,esrar, hap vb. uyuşturucu maddelerin kullanımı, aileden veya yabancılardan ihmal ve istismar çocuğun cinsel istismar edilmesi, biyolojik olarak ateşli hastalık geçirmesi, doğum öncesi, doğum anı ve doğum sonrası yaşanan komplikasyonlar başlıca nedenlerdir. Toplumla uyumlu bir şekilde hareket eden birey, birçok davranışa yön vermektedir. Böbrek üstü bezlerinin aşırı adrenalin hormonu salgılaması ile bireyin şiddet davranışları göstermesine neden olabilir. Bireyin kiminle nasıl ilişki kuracağına, insanların davranışlarını önceden sezme görevini üstlenmektedir. Beyin korku ve endişeyi hissettiği anda savunma mekanizması olarak şiddet davranışlarını yönlendirmektedir. İnsanların bebeklik döneminde anne sevgisinden mahrum bırakılması, ihtiyaçlarına anında cevap verilmemesi, geleneksel yöntemlerle yetiştirilmesi bebeklerde özgüven eksikliği oluşturarak gelecekte saldırgan bireyler olmasına sebep olmaktadır. Aile içinde sürekli şiddete maruz kalan bireyin, sosyal hayatında da şiddet uyguladığı tespit edilmiştir(Ataş, 2013, s: 23).

Ebeveynlerin, alkol kullanımı, yasak ilişki yaşamaları, görücü usulü ile yapılan evlilikler, eşlerden birinin diğerine her hangi bir duygu barındırmaması, aile büyüklerinin evliliklerine sürekli müdahale etmeleri, birbirlerine karşı kışkırtmaları, eşlerden birinin madde kullanımı, ebeveynlerden birinin geçmişte cinsel istismara, şiddete, duygusal istismara maruz kalmış olması, eğitim düzeyinin düşüklüğü, yoksulluk içinde yaşamış olması ve halen yoksulluğun devam etmesi, işsiz olması, geçmişte tek anne baba veya her ikisinden yoksun olarak büyümüş olması, ebeveynlere çalışma alanlarında mobing uygulanması, eşlerin birbirleri üzerinde hakimiyet kurma çabaları, sürekli kavga etmeleri gibi etkenler aile içi şiddetin oluşmasına, çocuğun bu şiddete tanık olarak kalmasına neden olmaktadır (Akalın, 2010, s: 8).

Çocuğun, tek ebeveynli ailelerde yetişmesi şiddet davranışlarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Parçalanmış ailelerde yetişen tüm çocuklarda şiddet davranışları ve suç oranının yüksek olduğu görülmektedir. Eşler arası problem olan ailede yaşamış çocuklarla, boşanmış veya tek ebeveynli aileye sahip çocuklar suç oranı bakımından kıyaslandığında oranın daha az olduğu görülmektedir. Anne sevgisinden, şefkatinden mahrum büyüyen çocukta birçok psikolojik sorunların ortaya çıktığı görülmektedir. Çocuk hayatının her döneminde anne ilgisine ve sevgisine ihtiyaç duymaktadır. Annesiz büyüyen çocuklarda kıskançlık, panikata, tırnak yeme, sosyal uyumsuzluk gibi davranış problemleri görülmektedir. Babasız büyüyen çocuklarda ise, yine aynı davranış problemlerinin yanında özgüven eksikliği görülmektedir. Çocukların gözünde babalar; koruyucu, güçlü, her şeyi bilen olarak görülmektedir. Ergenlik döneminde toplumla uyumlu, bilinçli sakin bir karaktere sahip olan ergenlerin çocukluklarına bakıldığında, anne ve babasıyla büyüdüğü görülmektedir. Anne veya babası olmayan veya her ikisine de sahip olmayan ergende suça karışma, kendi kendini cezalandırma, saldırgan davranışlar, özgüven eksikliği ve isyankâr davranışlar gözlemlenmektedir (Kayaalp, 2008, s: 38).

2.3.3. Toplumsal ve Çevresel Faktörler

Şiddet, insan davranışlarından ayrı düşünilemeyen içten gelen bir davranış şeklidir. Şiddet toplumsal bütünlüğüyle düşünüldüğünde, kişilerin karakterleri, aile yapısı, akran iletişimleri ve sosyal bütünlüğüyle anlam ifade etmektedir. Bireyin toplumda taklit ve öğrenme yoluyla benimsediği davranışlar bireyin ileriki hayatı için temel oluşturmaktadır. Bireyin sosyalleşme sürecinde tanık olduğu şiddet, yaşam süresince etkisi altına almakta, tüm sosyal ilişkilerinin belirleyicisi olmaktadır.

Bulunduğu sosyal çevreden gelen uyaranların çocuğun karakterini ortaya çıkarmakta, saldırgan olup olmadığını belirlemektedir. Bireylerin toplum baskısı altında kalsa dahi, ailede iyi eğitim almışsa eğer, davranışlarına herhangi negatif etki etmediği görülmüştür, ama ailede şiddete tanık olmuşsa, şiddet davranışını çok rahat gösterebilmektedir. Bireyler toplumun belirlemiş olduğu normlara göre hareket etmektedir. Okul, çocukların davranışlarının yeniden şekillenip ileri yaşamına kadar sürecek değişimin başlangıç noktasıdır. Şiddetin kısa sürede yayılmasının nedeni okulda disiplinin olmayışı, öğretmenlerin çok sert veya demokratik olmayışından kaynaklanmaktadır. Bu durum çocukların gelecekteki hayatlarına etki ederek saldırgan ve şiddeti çözüm olarak benimsemiş nesiller yetişmesine neden olacaktır. Disiplinli ve kontrollü bir eğitim ile çocukların bu davranışlarından kurtulmaları mümkündür (Öztürk ve ark. , 2013, s: 132).

İnsan yaşadığı çevrenin yapısı, kültürü, havası, toprağı, besinleri, sıcaklığı, güneşi, ısısı, sesleri, gürültüleri, yediğı besinlerin yapısına kadar her şeyiyle bir bütündür. Tüm bu etmenler insanların psikolojik davranışlarını etkilemektedir. Bu etkiler şiddet davranışı, öfke patlamaları veya içe kapanıklık olarak toplumun yapısını etkilemektedir. Doğal faktörler insanların davranışlarını tamamen etkilemektedir. Ekvator ülkelerinde yaşayan insanların daha naif, yorgun, uyuşuk olduğu; kutuplarda yaşayan insanların hareketsiz, daha sakin oldukları, hava sıcaklığı normal olan bölgelerde ise insanların daha saldırgan tavırlar sergilediğı gözlemlenmektedir. Bu durumun insan davranışlarını etkilediğini göstermektedir. Gürültülü ve kalabalık bir yerde çalışan kişi, gürültüden kaynaklı, sinirlenme, tahammülsüzlük, baş ağrıları gibi durumlar yaşamakta ve bu bireyin ilişkilerini olumsuz yönde etkilemektedir. Gürültülü iş yerinde çalışan insanların normal insanlara göre daha sinirli ve saldırgan oldukları gözlemlenmiştir (Baysoy, 2014 s: 16)

Şiddet toplumsal bir olgu ve sonradan öğrenilen bir davranıştır. Şiddetin insan hayatında başlangıç tarihi insanın doğumundan itibaren başlamaktadır. Aile içinde kazanılmakta, topluma karışıkça içselleştirilmekte ve kullanılmaktadır. Şiddetin oluşmasında etki eden faktörlerden kitle iletişim araçları, aile içi iletişim, aileden dışlanma, akran arası iletişim, yaşanan bölge, ailenin ekonomik durumları, iş yerindeki mobing, eğitim seviyesinin düşüklüğü, madde bağımlılığı gibi birçok etken olmaktadır. İnsanlar yaşadığı sosyal çevrenin değerlerine göre şekillenmektedirler. Çocukluk ve ergenlik döneminde çocuklar bir gruba dâhil olmak istemektedirler. Dâhil oldukları

grubun özelliklerine ayak uydurmak zorundadırlar. Grup içindeki şiddet davranışları, alkol kullanımı, madde bağımlılığı, hırsızlık gruba dâhil olabilmek için yapmak zorunda oldukları davranışlardır.Çevresel faktörler şiddet davranışlarının kazanılmasında büyük etkindir(Akınsel, 2018, s: 14).

Toplumların oluşturmuş olduğu birçok grup bulunmaktadır. İnsanların kendini yalnız hissetmemek, sosyal olabilmek için bir gruba dâhil olma çabası göstermektedir.Bireyler bu gruplara girerken kendi kültürüne, davranışlarına, yaş ve cinsiyetlerine uygun gruplara dahil olmayı istemektedir. Bireysel davranışları farklı olan bireylerin grup içinde davranışları farklı olmaktadır. Gruba dâhil olmak için ,gruba ayak uydurulmaktadır.Eğer birey grubun belirlemiş olduğu davranış haricinde davranış sergilerse gruptan dışlanmakta ve bir daha gruba alınmamaktadır. Birey bu grubu kaybetmemek için kendini değiştirmek zorunda hissetmektedir. Hiç şiddet uygulamayan ve tanık olmayan birey dahi gruba dâhil olabilmek takdir kazanabilmek için şiddet uygulayabilmektedir (Eren,2017, s: 47).

Gençlerin yaşamını sürdürdüğü bölgeye ait onaylanmış davranışlar fakirlik, suçluluk, sürekli göç, işsizlik oranının yüksek olması, politikaların eksikliği, şiddet görenlere desteğin yokluğu veya eksikliği şiddetin yaygınlaşmasına neden olmaktadır. Cinsiyet eşitsizliği, ekonomik yoksulluk, kanunların yetersizliği, ataerkil mantığına dayalı toplum, kesici öldürücü aletlere olan bağlılık, kullanım ve temin kolaylığı gibi etkenler toplumda şiddete ait tehlike öğeleridir (Durmuş ve ark. 2005, s. 257).

Toplumun niteliğini bölgedeki narkotik ve silah satış ve kullanım oranları belirlemektedir. Gençlerin silahlara ve uyuşturucuya ulaşımı ne kadar kolaysa şiddetin ve ölümlerin oranı da o kadar fazladır. Gençlerin iletişim ve paylaşım halinde olduğu gruplarda suç işleme meşru görülüyorsa, gençler de bu gruba dâhil olabilmek için meşru davranışları uygulamaları istenmektedir. Şiddetin bu kadar normal karşılanması toplumun gelişmişlik seviyesiyle yani insanların ekonomik, eğitim, sağlık ve göç durumlarıyla bağlantılı olmaktadır. Gelişmişlik seviyesinin düşük olduğu bölgelerde şiddet davranışlarının uygulanması kaçınılmaz olmaktadır (Mamiyev,2018, s: 27).

İnsanın gelişiminde etkili olan çevresel koşullar döllenme ilebaşlar. Anne karnındaki canlının içinde yaşadığı koşullar (rahmin ısısı, ışığı, sesler,annenin aldığı besinler ve annenin ruhsal, duygusal durumu) doğum öncesinde ki canlının büyümesine ve gelişmesine etki etmektedir. Doğayla insan arasında sürekli iletişim, etkileşim vardır.

İnsanın içinde yaşadığı doğal ortamın ısısı, ışığı, nemi, gürültüsü, rüzgârı, elektrik yüklü iyonları, soluk aldığı havada, içtiği suda, yediği besinlerde bulunan organik ve organik olmayan madenler kimyasal olarak kişinin bedensel ve ruhsal durumunda değişikliğe neden olmaktadır. Bu değişiklikler saldırgan davranışlar ve şiddet eylemleri olarak başkalarına, insanlar arası ilişkiye ve topluma yansıyabilmektedir (Balcıoğlu, 2000, s: 51).

Sosyal çevre ile ilgili yapılan araştırmalarda çevrenin şiddetle örüntü içinde olduğu, şiddetin boyutu ve türü hakkında büyük etki ettiği gözlemlenmiştir. Çocuk ailesi ve çevresi ile bir bütündür. Bütüncül yaklaşıldığında şiddetin ana kaynağı ortaya çıkmakta, şiddetin boyutunun artıp veya azalmasına neden olmaktadır. Toplumda savaşların olması, çeteler, sokak kavgaları, ekonomik durum, kültürel farklılıklar şiddetin artmasına neden olmaktadır (Teyfur, 2014, s: 1316).

Sosyolojik alanda yapılan araştırmalarda toplumun yapısı ve şiddetin çıkışı ile bir bağ olduğunu göstermekte, şiddet toplumun yapısına göre oranı belirlenmektedir. Ergen ve çocukların yaşadığı sosyal çevre, gittiği okul, ailesi, akrabası ve akranları arasında suç oranının fazla olması şiddetin normal karşılandığını göstermekte, şiddetin artmasına neden olmaktadır. Ailenin ekonomik düzeyi ergenin şiddete maruz kalma oranını etkilemektedir. Toplumsal yapının şiddete yönelim aktifliği incelendiğinde, kültürel yapı, maddi durum, nüfus yoğunluğu ve nüfus değişimleri ile şiddet arasında ilişki bulunmuştur. (İnaltekin, 2017, s: 15).

Ebeveynlerin kişilik özellikleri çocuğun karakterini belirlemekte, çocuğun davranışlarının olumlu yada olumsuz olmasını belirlemede öncü olmaktadır. Çocuklar olaylar karşısında müdahale yöntemini ailesinden, çevresinden, okuldan veya sokaktaki akranlarından model alarak veya gözlemleyerek öğrenmektedirler. Öğrenme bir süreç olup, çocuğun hayatındaki kişilerin etkisinden ve davranışlarından oluşmaktadır. Olaylara olumlu veya olumsuz anlam yüklemesi yine çevrenin etkisi altında gerçekleşmektedir. Şiddet ise tıpkı diğer davranışlar gibi, aileden, akranlardan, komşulardan, yaşadığı toplum kültüründen, okuldan, kitle iletişim araçlarından öğrenme ve model alma yoluyla gerçekleşmektedir. Öyleyse toplumun kültürü çocuğun davranışlarının belirlemesine etki ediyorsa, şiddette tamamen toplumun etkisi altında öğrenilmekte ve içselleştirilmektedir. İlk sosyal öğrenmeyi ailede gerçekleştirdiği için şiddeti de ailede öğrenen çocuk, ailenin negatif davranışları çocukta şiddet ve

saldırganlığın oluşmasına ve çocukta özgüven eksikliğine neden olurken;pozitif sevgi dolu ilişkiler ise çocukta özgüvenli, sakin, krize müdahalede başarılı kişilik oluşturmaya neden olmaktadır (Eren, 2017, s: 41).

Duygusal bir durum olan şiddet, duygunun ve insanların oluşumundan farklı olarak düşünülmemektedir. Şiddetin duygusal boyutu düşünüldüğünde ergenin karakteri, aile yapısı, akran münasebetiyle bütünleşmektedir.. Ergenin şiddet davranışlarını öğrenmesi ileriki yaşlarında ailesine, akranlarıyla, sosyal münasebetleriyle olumsuz bağlar kuracağı bilinmektedir. Bireyin çevresinde yaşadığı sorunlara bulacağı çözümler onun saldırgan veya uysal bir yapıya sahip olduğu bilgisini vermektedir. Bireyin sosyal çevresinden gelen sorunlara karşı yapmış olduğu müdahaleler çocuğun yetiştiği aile ve sosyal çevrenin kültürü hakkında net bilgiler vermektedir(Kılıç ve ark. ,2013, s: 221).

Sosyo ekonomik durum, ülkelerin gelişmişlik düzeyi şiddetin uygulanma seviyesini belirlemektedir. Gelişmişlik seviyesi düşük ülkelerde şiddet seviyesi çok yüksek çıkmaktadır. Açlık, yoksulluk, hastalıkla sürekli mücadele eden insanlar bir süre sonra bastırılmış olan duygularını şiddet patlaması olarak ortaya çıkarmaktadır. Suç işleme oranları yine en çok bu insanlar arasında çıkmaktadır. Ailelerin fakirleşmesi, azami ihtiyaçların karşılanamaması, yaşanılan çevreye uyum sağlanamaması ebeveynlerde utanma, kızma duyguları ile başlayıp daha sonra şiddete dönüşmektedir. Yoksulluk durumlarından en çok anneler ve çocuklar etkilenmektedir. Şiddetin ortaya çıkmasına neden olan bir diğer etken ise köyden kente göçlerdir. Köydeki rahat yaşam, komşuluk arkadaşlık ilişkilerinin kentte olmaması, kente uyum zorluğu, akranlarla uyum zorluğu bireylerde duygusal sorunlara neden olarak, bu durumu şiddete dönüştürmektedir(Öztürk ve ark. 2014, s: 131).

2.3.4.Okula İlişkin Risk Faktörleri

Sosyalleşmenin ilk başladığı yer aile olmakta, daha sonra yerini okul almaktadır. Okul, toplum yapısının belirleyici aynasıdır. Toplumun yapı taşı olan aileler toplumun norm, düzen, ekonomik durumu hakkında bilgi vermektedir. Çünkü; gelir düzeyi düşük ailelerde iletişim problemleri yaşanmakta şiddet davranışları gözlemlenmektedir. Şiddet gören çocuk okulda arkadaşlarına şiddet uygulayarak şiddetin yayılmasına, çocuklar arasında öğrenilmesine neden olmaktadır. Böylece okul; eğitim öğretimin yanında, şiddetin öğrenilmesine de neden olmaktadır. Şiddet, bireylerin psikososyal, zihinsel,

fiziksel gelişimlerine olumsuz etki etmektedir. Okulda akranlarından şiddet gören bireyde okul fobisi görülmekte, zamanla çocukta iştahsızlık, dikkat eksikliği, adaptasyon sorunları,okuldan kaçma eğilimleri, evde kardeşlerine,oyuncaklarına şiddet uygulama,tırnak yeme, gece ağlama nöbetleri, kabus görme, akademik başarısızlıklar gibi birçok etkenler gözlemlenmektedir.Ülkemizin yakın tarihi, gençlerin dışlandığı, bir süreç olarak özetlenebilir. Okulların salt kontrol aracı olarak algılandığı, okulun da tekrar kontrol edilmesi gereken bir kurum olarak değerlendirildiği, halka “güvenilmez” olarak bakan, hatta öğretmen ve öğrencisini potansiyel suçlu olarak gören bir anlayışı içermektedir (Balkıs, 2005, s: 85).

Ergenlik çağındaki gençler diğer yaş gruplarına göre okul ve sokaklarda aktif zaman geçirmeleri, ergenlerin kişilik gelişimlerinde sokak ve okulun etkisini göstermektedir. Yaşadıkları ortamda olumlu etkiler görülmüşse ergenin kişilik gelişiminde olumlu etki bırakarak kendine güvenen, aktif, sosyal, akademik başarısı yüksek birey olmasını sağlamaktadır. Eğer okul ve mahalle ortamında başarılı bir etkileşim kuramamışsa ergende özgüven eksikliği, sosyal dışlanma, akademik başarısızlık, sağlık sorunları, saldırganlık gibi davranış bozukluğu görülmektedir. Ergenin bu olumsuz davranışları okula yansımakta ve okulun birlik ve düzeninin bozulmasına neden olmaktadır. Ergenlerin çocukluk döneminde şiddete maruz kalmaları ergenlik döneminde şiddet uygulayan bireyler olmasına ve kendilerini bir yere ait hissetmemelerine neden olmaktadır (Genç ve ark., 2017, s:412)

Çocuklar, akranlarla ilişkilerinde kopukluk, öğretmen ve idarecilere karşı güvensizlik hissetmekte ve sorunlarını paylaşmaktan kaçmaktadır.Şiddete maruz kalan ergenler okulda da arkadaşlarına şiddet uygulanabilmekte ve madde kullanımına yönelebilmektedirler. Sonuç olarak gençlerin yaşı, cinsiyeti, sosyal çevresinin durumu, güvenlik durumu, okulunun sosyal yapısı ve düzeni ile ergenin şiddet davranışları arasında bağlantı bulunmaktadır. Şiddet toplumun her kesiminde görülse de en çok ekonomik düzeyi düşük topluluklarda şiddete daha fazla rastlanmaktadır (Yıldız ve ark., 2016, s:162).

Toplumun her kesiminde görülen şiddet okullarda da ortaya çıkmaktadır. Öğrenciler arasında, öğrenci-öğretmen arasında, öğretmen-veli arasında ve öğretmen-öğretmen arasında şiddet davranışlarına rastlanılmaktadır. Okullarda kurulu olan düzen ve disiplin şiddetin meşrulaşmasına engel olmakta ve şiddetin yaşanması durumunda

büyük tepkiler verilmesine neden olmaktadır. Okullarda şiddet, düzen bozma, akranlarına zarar verme, öğretmene karşı gelme, etkinliğini yitirmesine neden olma, okul düzeninde olumsuz etkiler bırakması olarak tanımlanmaktadır. Okulda yaşanan şiddet davranışları öğrencilerde fizyolojik ve ruhsal olarak olumsuz etkiler bırakmaktadır. Okul şiddeti “sadece öğrenciler arasındadır” sınırlaması yapmak eksik bir ifade olacaktır. Şiddet, öğretmen okul personelleri, öğretmen idareciler, idareciler öğrenciler, öğrenciler ve temizlik personelleri arasında cinsel, fiziksel, ruhsal olarak da görülmektedir(Terzi, 2007, s:77).

Öğrencilerin kendilerinden zayıf, güçsüz yaşı olarak küçük arkadaşlarına şiddet uygulaması kendi aralarında yaptıkları şiddete örnektir. Bu şiddet sadece fiziksel olarak sınırlandırılmamakta, psikolojik, cinsel ve duygusal şiddette uygulanmaktadır. Öğretmen ve idarecilerin, çocukları sopa, tahta ile dövme, tekmeleme, çocuğu tek ayak üzerinde durdurma, yüzünü tahtaya dönme gibi çocuğa fiziksel ve ruhsal zarar vermeleri birer şiddet çeşididir. Öğrencilerinde birbirlerine bu davranışları göstermesi okul şiddetini kanıtlar niteliktedir. Şiddetin varlığı tüm velileri ve öğrencileri tedirgin eden bir durumdur. Okulda yaşanan şiddet davranışlarının eğitim kalitesini düşürdüğünü, öğrencilerde güven eksikliği oluşmasına, öğrencilerin eğitim hakkından öğretmenlerinde öğretim hakkından mahrum bırakılmalarına neden olmaktadır (Çeçen, 2012, s: 42).

Şiddetin yaygınlaştığı alanlardan olan okullarda, disiplin sorunları yaşanmaktadır. Eski dönemlerde okullarda çok basit sorunlarla uğraşılırken, şimdiki okullarda sigara ve alkol kullanımı, madde kullanımı, silah kullanmak, öldürücü ve yaralayıcı aletler taşımak, hakaret etmek, cinsel ilişkiler ve tacizler, hırsızlık gibi suçlar çokluğu dikkat çekmektedir. Yaşanan bu olaylar toplumdan izole edilememiştir. Çocuklarda görülen bu davranışlar öncelikle ailelerden öğrenilmekte, ebeveynlerde madde kullanımı, şiddet davranışları, küfür etme gibi davranışlar var ise çocuk ebeveynlerinin bu davranışlarını model alarak okulda akranlarına uygulamaktadır. Buradan da yola çıkarak aile yapısının çocukların ruhsal ve fiziksel gelişimlerinde büyük rolü olmaktadır. Başarısız iletişim ve etkileşim çocuğun gelecekteki hayatının olumsuz yönde sürdürmesine neden olarak kurduğu ilişkiler şiddet ve güvensizlik üzerine kurulmaktadır. Bu nedenle ailelerin daha dikkatli ve öz verili davranmaları gerekmektedir (Avcı,2010, S: 9).

Öğrencilerin kimlik oluşturma çabalarında yeterince desteklenmemesi ve isteklerinin karşılanmaması, olumsuz çevresel faktörlerin etkisi altına girmesine neden olmaktadır. Çocuklar okuldaki arkadaşlarına uyum sağlayabilmek için diğer arkadaşlarının olumsuz davranışlarını yaparak onaylarını almaya çalışmaktadır. Şiddet davranışının süreklilik göstermesinin sebebi, akran zorbalığı olarak gösterilebilir. Okullarda bu davranışlar sınıf arkadaşlarının tepkisi ile pekişmektedir. Şiddetin olmasının bir diğer nedeni, çocuğun çeteyle veya şiddet davranışı gösteren kişilerle uzunca zaman geçirmesi, bu kişilere karşı sempati duyması etkili olmaktadır(Özgür ve ark. , 2011, s: 55).

2.3.5. Medya Ve Kitle İletişim

İnsanoğlunun varoluşundan beri; haberdar olma, araştırma, bilgi edinme gibi ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçlarının karşılanmasında en etkili araç kitle iletişim araçları olduğu kaçınılmaz bir gerçektir. Kitle iletişim araçları olarak televizyon, telefon, gazete, radyo, bilgisayar, fotoğraf, dergiler bilinmektedir. Günümüzde kitle iletişim araçlarının teknolojinin gelişmesiyle kullanım ihtiyaçları ve çeşitleri artmıştır. Medya insanların haber alma ihtiyaçlarını karşılamasının yanında, insanların nasıl davranması, ne tepki vermesi gerektiği üzerine çalışmalar yapmaktadır. İnsanların davranışları kitle iletişim araçlarının belirlemiş olduğu düzene göre şekillenmekte, davranışlarının nasıl olması gerektiğini belirlemektedir. Globalleşme sonucu değişen dünya, kültüründe çocuklar sadece kendi toplumlarının değil, teknoloji sayesinde başka ülkelerin kültürleriyle de tanışmakta ve benimsemektedir. Kitle iletişim araçları sayesinde çocuklar birçok kültürün yaşam tarzını, gelenek ve göreneklerini, bunların yanında şiddeti öğrenmektedir. Ebeveynler kitle iletişim araçlarına karşı her daim dikkatli ve kontrollü yaklaşmalıdır (Öztürk ve ark. , 2017, s:137)

Medya iletişim araçlarının kullanımının artması ile şiddet düzeylerinin artması arasında bağlantı olduğu gözlemlenmiştir. Medya dış dünyamızın gerçeklerini olduğu gibi anlatmakta, bilmediğimiz, görmediğimiz, hiç karşılaşmadığımız gerçeklerle karşılaşmamıza neden olmaktadır. Haberleşme aracı olarak kullanılan medya, şimdilerde şiddeti öğreten bir araç olarak görülmektedir. Programların içeriğinde tecavüz, taciz, ölüm, intihar, saldırganlık, silahla yaralama, öldürme, kaçırma, zina, kavga gibi içerikler olmadığı izlenmemekte ve haberler haber niteliği taşımamaktadır. Bu programların, dizilerin veya haberlerin niteliğini

düşürmektedir. Sosyal medya; toplumun bilinçlenmesine, şekillenmesine etki ettiği için değişim sürecinin en büyük yapı taşıdır. Örneğin; kadın cinayetlerinin haberinin yayınlanma şekli, haberin önemini ve algılanma biçimini belirtmektedir. Yapılan haber kadın cinayetlerini meşrulaştırabildiği gibi, toplumda dikkat çekerek büyük tepki gösterilmesini de sağlayabilmektedir. Medyanın toplumu şekillendirme gücü böylece karşımıza çıkmaktadır (Toker,2015, s:116).

Teknolojinin gelişmesi ve yaygınlaşması ile birlikte, çocukların yetiştirme şekilleri, ilgi alanları, algıları değişmektedir. Kitle iletişim araçlarının ulaşılabilirlik açısından kolay olması çocuğun tehlikelere erişimini de kolaylaştırmaktadır. Kitle iletişim araçlarıyla çocukların davranışları yeniden şekillenmekte, çocuklara sunulan uyarılara göre hareket etmektedir. Geleneksel aile yapısında büyüyen çocukların davranışları nesilden nesile aktarılarak tek düze şeklinde ilerlerken, modern toplumda ise kuşaklar arasında büyük farklılıklar oluşmasına neden olmuştur. Çocuklar ebeveyn kontrolü ve gözetimi olmadan televizyon, telefon ve bilgisayar karşısında olumsuz uyarılara maruz kalmaktadır. Bu uyarılar; reklamlar, çizgi filmler, şarkılardan oluşmakta ve çocuklar yeni karakterlerini oluşturmaktadır. Böylece kitle iletişim araçlarının belirlemiş olduğu davranış modeline çok çabuk geçiş yapabilmektedirler. Aileler çocuklarını bu yönden kontrol etmeli, çocuk dostu programlar ve bilgisayarlar kullanarak önlem almalıdırlar (Öztürk ve ark. , 2013, s: 137).

Beslenme alışkanlıklarına etki eden televizyon, reklamlarda gösterilen katkı maddeli, fast-food yiyeceklere özendirerek beslenme kültürünü çok farklı boyutlara taşımaktadır. Katkı maddeli, hazır gıdaları daha cazip göstererek beslenme konusunda olumsuz algı yaratmaktadır. Hazır gıda, fast-food, çikolata, şeker, cips, trans yağ içerikli besinler ile beslenme alışkanlığı edinen bireylerde; obezite, kalp krizi, böbrek ve bağırsak fonksiyonlarında problemler oluşturmaktadır. Bir toplumun sağlıklı sayılabilmesi için ilk önce beslenmesine bakılmaktadır. Beslenme toplumun kültürüne yaşama şekilleri hakkında bilgi vermektedir. Çocukların sağlıklı büyüebilmesi, gelişmesi, sağlıklı kararlar alabilmesi için sağlıklı beslenmesi gerekmektedir. Tam bu noktada medyanın olumsuz etkileri ortaya çıkmakta, reklamlarını yiyecekler ve beslenme alışkanlıklarına, psikolojik baskı yaparak toplumu etkiledikleri fark edilmiştir (Büyükbakkal, 2007, s: 37).

Şiddet içerikli televizyon programları, şiddeti cazip hale getirerek insanlarda özenme duygusunu oluşturmaktadır. Sinema, çizgi film, diziler, reklamlar, haberlerdeki içerikler uzman gözetiminden geçmeyerek, kanal sorumluları tarafından kontrolsüzce yayınlanması sonucu, şiddetin yaygınlaşmasının önüne geçilememektedir. İnsanlar tarafından normal karşılanarak duyarsızlaşmalarına neden olmaktadır. Şiddetin normalleşmesi ve insanların duyarsızlaşması, toplum için çok büyük tehlike oluşturmaktadır. Günümüzün en yaygın kitle araçlarından biri olan televizyonda diziler, çizgi filmler, programlar, yarışmalar, haberler, müzik klipleri gibi programlar şiddet içerikleriyle doldurularak karşımıza çıkmaktadır. Gazeteler; ölüm, taciz, tecavüz, intihar, savaş, gasp, hırsızlık vb. haberleri şiddet içerikleri ile bütünleştirip yayımlanmaktadır. Teknolojinin hızla gelişmesi şiddetin artmasına, yeni şiddet türlerinin ortaya çıkmasına ve uygulanmasına neden olduğu görülmektedir. Cep telefonları, tablet ve bilgisayarların artması ve kullanım yaşının daha erken yaşlara düşmesi şiddetin küçük yaş gruplarına kadar ilerlemesine etki etmektedir. Bilgisayar, tablet ve telefonlarda ki oyunlar şiddet içerikleriyle donatılarak çocukların şiddete özenmesine ve uygulamasına neden olmaktadır.

İzlenilen programlarda gösterilen 10 saniyelik şiddet sahneleri bile, çocuğun bilinçaltına etki etmekte ve ona hükmederek davranış olarak içselleştirmesine neden olmaktadır. Televizyon karşısında; geçirilen süre, yaş seviyesi, ebeveyn kontrolü, izlenilen programın içeriği gibi birçok faktör çocuğun televizyonla etkileşimini belirlemektedir. Ergenlik çağındaki bireylerin televizyon, telefon, bilgisayar, tablet karşısında geçirdikleri süre mental ve fiziksel sağlıklarını olumsuz olarak etkilemektedir. Yapılan araştırmalarda teknolojik aletlerin karşısında bilinçsizce zaman harcamak çocuk ve ergenlerin davranış ve psikolojilerini olumsuz yönde etkilediğini ortaya koymuştur. Şiddeti içselleştirdiklerini ve davranış haline getirdiklerini kanıtlamıştır (Zorlu, 2016, s: 16).

Kırbaş ve arkadaşları(2007), 3229 öğrenci ile yapmış oldukları araştırmada, çocukların şiddetle tanışmasında en büyük faktörün televizyon ve okul olduğu ortaya çıkmıştır. Yapılan araştırmada %33 oranında televizyonun şiddeti arttırdığı gözlemlenmiştir. Kitle iletişim araçlarının (bilgisayar, telefon, tablet vb.) popüler gözdesi olan internet kullanımı, sadece şiddete yönlendirmekle kalmayıp, cinsellik içeren reklamlar, program ve oyunlar ile cinselliğe karşı yönlendirme görevi de

görmektedir. Oyun oynamak, ders çalışmak veya film izlemek amacıyla girilen internet sitelerinde pornografik içerikler, intihar, ölüm, öldürme, yaralama, saldırganlık, silah çeşitleri, terör destekli içeriklerle karşılaşmakta, ebeveyn kontrolü olmadığı durumlarda, içeriklere karşı savunmasız kalarak, mesajları bilinç altına kaydetmektedir. Böylece eğlenmek, öğrenmek amacıyla girilen internet sitelerinde olumsuz görsellerle karşılaşan ergen ve çocuklar, büyük tehlikelere maruz kalarak davranış bakımından riskli bireyler olmalarına neden olmaktadır.

Yine RTÜK'ün 2006 da yaptığı bir çalışmada, çocukların televizyon karşısında yoğun olarak etkilendikleri programların içeriklerinin başında şiddet(%71.1) ve cinsellik (%82.7) gelmektedir. 7 ile 14 yaşları aralığındaki çocukların en çok talep ettiği programların başında %72.1 ile çizgi filmler, %70.1 oranı ile de günlük diziler gelmektedir. Kadınlar ise %58.6 yerli diziler izlediklerini fakat %52.6 şiddet, %14 cinsellik, %13.1 tecavüz mağdurlarını ve %8'i cinayet izlemekten rahatsız oldukları görülmüştür(Büyükbakkal, 2007,akt. Zorlu, 2016 s:21).

İsveç'deki Lund Üniversitesi Medya Paneli Araştırma programında yürütülen projenin sonuçlarına göre; 250.000 nüfuslu İsveç'in güneyinde yer alan "Malmö" kasabasında 1986-1989 doğumlu 250 çocukla, biri 89-90 yılları arasında, diğeri ise 91 yıllarında olmak üzere aralıklı iki kere mülakat yapılmıştır. Okulöncesi çağındaki çocukların gerçek şiddet içeren programlardan korktuğunu, okulöncesi çağındaki çocukların ilköğretim çağındaki çocuklara göre daha çok korktuğu tespit edilmiştir(İnceoğlu, 1999:18, akt. Uluç, 2002, s:6).

Damlapınar'ın (2002), iletişim fakültelerindeki 802 öğrenci ile yaptığı araştırma sonucunda, öğrencilerin kurtlar vadisi dizisindeki karakterlerden hangisi olmak istediği sorulduğunda %19.5 Polat Alemdar olmak istediğini belirtmiştir. Polat Alemdar gibi suçluları cezalandırdığını, sert olduğu zaman arkadaşları tarafından saygı gördüklerini belirterek karakter ile bütünleştikleri tespit edilmiştir.

Bilgisayar veya telefon karşısında takılı kalan çocukta; eklem ağrıları, kamburlaşma, gözlerde görme bozukluğu, kas problemleri yaşanmaktadır. Zamanının büyük bir bölümünü telefon veya bilgisayar karşısında geçiren çocuk, kimseyle iletişim kurmadığı için sosyal ortamdan kendini izole etmekte, çocuğun sonradan kendini ifade edememesine iletişim kuramamasına neden olmaktadır. Bu durum çocukta öfke,

saldırganlık ve içine kapanma gibi psikolojik sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Oyun boyunca birilerini öldürmek, yaralamak çocuğun gerçek hayatta duyarsızlaşmasına, merhamet duygularını kaybetmesine neden olmaktadır. Çocuklar gerçek hayatta başaramadıklarını sanal oyunda başarmaya çalışmaktadır. Başardıkları takdirde gerçek hayatta başarmış gibi mutluluk ve haz duymaktadırlar. Oyun çocukların sanal âlemden farklı, gerçek hayatta farklı karakterlere bürünmelerine neden olmaktadır (Balkıs ve ark., 2005, s: 85).

Televizyondaki şiddet bireylere şu şekilde yansıtılmaktadır; cezalandırmak yerine ödüllendirerek yani teşvik ederek sunulmaktadır. Televizyonun etkileyciliği, şiddetin daha çabuk yayılmasına, herkesine ulaşmasına neden olmaktadır. Görsel olarak şiddet izlemeye mecbur kalan izleyici bir süre sonra şiddete, ölüme, öldürülmeye, tacize, tecavüze seyirci kalarak şiddete karşı duyarsızlaşmaktadır. Televizyon karşısında uzunca zaman geçiren kişilerle yapılan çalışmada kişilerin dünyayı tehlikeli bir yer, tahammül sınırlarının az olduğu, hayal dünyasından ibaret olarak gördükleri tespit edilmiştir (Tüzün, 2002, s: 48).

Sosyalleşme sürecindeki bireylerin aile, arkadaş, akraba, gibi sosyal çevresiyle olan bağlılığı medya ile olan bağlılığıyla aynı olmaktadır. Medyanın dezavantajlarının yanında avantajları da bulunmaktadır. Çocuğun cinsiyet rollerini benimsemesi, politika, ekonomi, hava durumu, genel kültür ile ilgili birçok bilgi öğrenmektedir. Hatta birçok çocuk ebeveynlerinden öğrenemediği bilgileri televizyon, telefon ve gazetelerden öğrenmektedir. Yaşadığı toplumun kültürünü, farklı şehirlerin yaşam tarzlarını gezip öğrenemediği için birey medya aracılığı ile öğrenebilmektedir. Kitle iletişim araçları birçok çocuk için üçüncü ebeveyn olarak hayatlarında yer edinmiştir (Güleç ve Ark., 2012, s: 121).

2.4. Şiddete Yönelik Sosyal Hizmet Müdahale Yaklaşımları

Sosyal hizmet insanların değişen ve gelişen ekolojik sisteme ayak uydurabilmeleri, hayatlarını adaletli, güven ve refah içinde yaşabilmeleri için tüm mesleki perspektiflerini kullanmaktadır. İnsanlar hayatlarının bir döneminde şiddetle karşı karşıya kalabilmektedirler.. Şiddetten dolayı yaşadıkları psikolojik etkiler uzun süre hayatlarına dâhil olmuştur. Yaşanan bu şiddetin etkilerinin azaltılması veya tamamen ortadan kaldırılması için profesyonel desteğe ihtiyaç doğmaktadır. sosyal hizmet mesleği ihtiyaç duyulan çözümü geniş bir şekilde karşılamakta ve müdahale

etmektedir. Müdahale de profesyonel sosyal çalışmacılar bulunmaktadır. Sosyal çalışmacılar müracaatçıların sorunlarının çözümü için müdahale yöntemleri belirleyerek sorunların tamamen ortadan kalkmasını sağlamaktadır (Yıldırım, 2006, s: 60).

2.4.1.Genelci Yaklaşım

Şiddet çocuğun ruhsal ve fiziksel halini bertaraf eden bir durumdur. Ergenlerin, şiddete uygulama ve uğrama nedenlerinin temelinde aile içi şiddet, teknoloji, sosyal çevre ve ekonomik durum yatmaktadır. Bu etkenlerin çocukta şiddetin artmasına neden olmakta ve sonuçları çocukta yalancılık, saldırgan davranışlar, altını ısılatma, tırnak yeme, ebeveynlere güvensiz bağlanma durumunu meydana getirmektedir. Bu aşamaya gelindiğinde sosyal hizmet müdahalesi gerekmektedir(Kara, 2019, s:158).

Sosyal çalışmacılar sorunun çözümü için genelci sosyal hizmet yaklaşımı ile sorunu ele almaktadırlar. Genelci yaklaşımda sorunlar bütüncül olarak ele alınmaktadır. Yani soruna sadece çocuk odaklı bakmadan diğer faktörler ile ele alarak, sorunun kaynağına inilmektedir. Genelci müdahale mikro, mezzo ve makro düzeylerle çalışmaktadır. Örneğin; aile içi şiddete maruz kalan çocuğa sadece çocuk odaklı (mikro) müdahale edilemez. Aile içi şiddete etken olan faktörler belirlenmelidir. Ailenin ekonomik sıkıntıları varsa toplumun refah seviyesine, politikaların yeterliliğine, yaşadığı toplumun özelliklerine bakılması gerekmektedir. Bu da makro düzeyde müdahaleyi ortaya çıkarmaktadır. Genelci sosyal hizmet, birey ve ailenin tüm sorunlarını ele alarak, aileye sorunlarının üstesinden gelebilmeleri için sosyal hizmetin rolleri olan danışmanlık hizmetleri, bakım ve koruma hizmetleri uygulamaktadır. Genelci sosyal hizmet; çevresi içinde birey anlayışıyla hareket etmektedir (Yıldırım, 2006, s: 62).

Sosyal hizmetin makro düzeyde müdahalesinde, ailenin toplum ile bağlarını kurmak, toplumda yaşanan psikososyal, ekonomik sorunlara müdahale etmek ve toplum refahını arttırmak adına bağlantılar kurmak üzere çalışmalar yapılmaktadır. Mezzo düzeyde çalışma, kuruluşlar, hizmet ağları gibi daha geniş sistemlerle çalışmayı içermektedir. Mikro düzeyde ise bireylerle, aileleri ve arkadaşlarıyla çalışmakta, grupların dinamikleri çözümlenmekte, ihtiyaçlar belirlenerek müdahale yöntemleri belirlenmektedir. Mikro düzeyde sosyal çalışmacılar bireyle bireysel görüşmeler yaparak, bireyin sorunlarını çözümlemeye mesleki çalışmalar yapmaktadır Böylece

genelci yaklaşımın bireyin sorunlarının genel hatlarıyla ele alınıp çözümlenmesini sağlamaktadır(Yanardağ ve ark., 2017, s:216).

2.4.2. Aile Tedavisi Yaklaşım

Aile tedavisi yaklaşımında, sadece bireyle değil ailesi ile birlikte soruna yaklaşılmaktadır. Birey içinde aile, toplum içinde aile olarak ele alınması gerekmektedir. Aile ilişkilerine, ailenin sosyal yapısına, ekonomik durumuna, ailenin birbirleriyle olan ilişkilerine odaklanılmakta ve sorun çözülmeye çalışılmaktadır. Ailelerin, çocuğun psikososyal gelişiminde büyük önemi vardır. Eşler arasındaki sorunlar, eşlerden birinin geçmişteki şiddet öyküleri incelenerek çocukta bıraktığı etkiler incelenmekte, müdahale edilerek güçlendirme yapılmaktadır. Aile tedavisi ile eşler arasındaki çatışmaların nedenlerini, eşlerin birbirilerinden sakladıkları duygularını ortaya çıkartmak, yüzleşmek ve sorunu çözmek amacıyla çalışmalar yapılmaktadır. Aileler arasındaki sorunu keşfetmek, analiz etmek ve çözmek, işbirliğini oluşturmak, güçlü duygusal bağlar kurmak, ailenin dışarıdan gelen tehlikelere karşı bilinçlendirilmesi ve güçlendirilmesi, kadın erkek farklarının ortadan kaldırılması, evdeki rollerin belirlenmesi, rol ilişkilerinin güçlendirilmesi, ailedeki üyelerin özgürlükleri, sınırlılıkları ve sorumluluklarının belirlenmesini sağlamaktadır. Aile tedavisi yaklaşımı soruna direkt etki etmektedir (Aktaş, 2004, s: 134).

Aile tedavisi yaklaşımında, sosyal çalışmacının mesleki bilgi ve yeteneklerini kullanarak aile sorunlarının çözümlmesine odaklanılmakta ve dezavantajlı hassas gruplarla çalışılmaktadır. Yapılan çalışmaların başarılı olup olmadığı bireylerin sorunlarının çözümlerinin sonuçlarına bağlıdır. Yapılan çalışmalar grup olarak yapılmaktadır, ailelerin çocuklarına neden şiddet uyguladıklarını, uygulamaya neden olan faktörlerin farkına varmaları amacıyla çalışılmaktadır.(Bekçe, 2019, s:62).

Selekman(1999) Madde kullanımı olan ergenlere yaptığı çalışmalara, aileleri dahil etmiş ve ailelerin çocukların tedavi aşamasında aileden beklentilerini öğrenmek, tedavi sürecindeki gelişmeleri görmelerini amaçlamıştır. Görüşme sonunda ailelerin çocuklarının sorunlarını ve asıl olan ihtiyaçlarını öğrenerek iyileşme sürecini hızlandırdığı görülmüştür .

Sosyal çalışmacı ailedeki anlaşmazlıkları, çatışma nedenlerini, çatışma yaratan üyelerin duygularını ve nedenlerini ortaya koyarak tartışıp anlaşmalarını sağlamaktadır. Karşılıklı iletişim kurmayı öğrenen aile üyeleri sorunlarını kendi aralarında

çözebilmektedir. Tedavinin başarılı olabilmesi için tüm aile fertlerinin aktif katılımının olması gerekmektedir. Aile üyelerinin güçlü yanları tespit edilmekte ve üyelerin bunu fark etmeleri sağlanmaktadır. Sosyal çalışmacının tedavi uygulayabilmesi için, meslek etiğinin dışına çıkmamak, eleştirilere karşı açık olmak, görüşmelerin sağlanacağı salonu görüşmeye hazır hale getirmek, krize müdahale edebilme becerisine sahip olmak, sorunların çözümü için motive etmek gibi sorumlulukları bulunmaktadır (Duyan, 2003, s: 55).

2.4.3. Güçlendirme Yaklaşımı

Sosyal hizmet mesleğinde güçlendirme yaklaşımının amacı, adından da anlaşılacağı gibi bireyin güçlü yönlerini keşfetmesine imkan sağlayarak bireyin psikososyal olarak iyileşmesine destek olmaktır. Bu çalışma sosyal çalışmacı ve birey arasındaki güven bağının kurulduğu süreçtir. Bu yaklaşım ile bireyin hem kendine hemde çevresiyle olan güçlerinin farkına varmasını amaçlamaktadır. Çalışma süresince sosyal çalışmacının, belirli mesleki görevleri bulunmaktadır. Çalışmadaki temel ilke, “bireyin aile ve toplumun en etkili gücü olduğudur”. Yapılacak çalışmada sosyal çalışmacının muktedir kılıcı, hak temelli yaklaşımlar muhakkak yer almalı, sorunlara sadece birey odaklı yaklaşılmamalı, bireyi çevresiyle değerlendirmeye alınmalı, sorunları kısa süreliğine tedavi edilmemeli, sorun kökünden ele alınarak ortadan kaldırılmalıdır (Örgen, 2017, s:61).

Sosyal hizmet mesleği sorunu sıradanlaştırmaktan ziyade; geliştirme, iyileştirme ve değiştirmeye yönelik bir meslektir. Tüm bu değişimler bireyin hakkıdır. Burada hak temelli yaklaşım devreye girerek, yapılan güçlendirme çalışmasının iyilik olarak değil de bireyin hakkı olduğu bilinmelidir. Hak temelli yaklaşım özgürlük, barınma, beslenme, sağlık ve eğitim gibi birçok tedavi edici destekte bulunur fakat bunlar yalnız başına yeterli değildir. Etkin bir müdahale isteniyorsa makro düzeyde politik güçler ile çalışmalar yapılarak, mikro ve makro düzey arasında bağ kurulmalıdır. Bu bağ sosyal çalışmacı tarafından sağlanmaktadır (Özbesler,2010, s:20).

Güçlendirme yaklaşımı, risk altındaki bireylerin hayatlarını tekrar iyileştirmek ve kaybettikleri yeteneklerinin tekrar keşfedilmesi amaçlanmaktadır. Yaşanan sorunların tedavi edilmesi ve tekrardan oluşabilecek sorunlarla baş edebilme kapasitelerinin artırılması sağlanmaktadır. Güçlendirme yaklaşımında bireylerin ilgi ve yeteneklerine gören gerekli yönlendirilmeler yapılmaktadır (Bekçe, 2019, s: 59).

2.4.4. Ekolojik Yaklaşım

Ekolojik yaklaşım, insanların yaşama şekillerine yön veren iç ve dış faktörlerin birbirleriyle olan ilişkisini inceleyerek, insanların durumlar karşısında verdikleri tepkileri tanımlayarak, insanları çevresiyle ele alıp birbirleri üzerindeki etkilerini araştırarak açıklanmasıdır. İnsan davranışlarının ekolojik ve genel sistemleri oluşturan kavramları birleştirerek insanların dış dinamiklerini araştırmaktadır. Bireylerin sürekli ilişki halinde olduğu aile, okul, arkadaş, akraba, öğretmenleriyle olan ilişkileri sağlıklı olduğu durumlarda, birey akademik başarısı yüksek olmakta, biyopsikososyal gelişimi normal seyretmektedir. Yapılan araştırmalara göre bireyin ekolojik sistemi ile ilişkileri bozuk ve sorunluysa, bireyin gelişimi de anormal olmakta ve bu durum akademik başarısını olumsuz etkilendiği gözlemlenmiştir (Yolcuoğlu, 2010, s:76).

Sistem bireylerin iç ve dış etkenlerin yarattığı etkileri üzerinde durarak, farklı durumlar karşısında tepkileri gözlemleyerek çözümler üretmektedir. Ekolojik sisteminin kuramlarına göre bireylerin ekolojik olarak etki eden faktörler toplumsal değişim, köyden kente göç, savaştan kaçanlar, ekonomik yoksulluk, sosyal yalnızlıklar gibi değişimler bireylerin yaşamını olumsuz etkilemektedir. Ailelerin yaşanan bu değişimleri hem kendi iç dinamiklerini etkilemekte hemde toplumu etkilemektedir. Bu durumda ekolojik yaklaşım kuramı devreye girerek, aileleri ve bireyleri çevresiyle birlikte uygun sosyal hizmet müdahalesi ile olumsuz koşullar ortadan kaldırılarak toplumla bütünleşmelerini sağlamaktadır (Danış, 2006, s: 46).

2.5. Okul Sosyal Hizmeti

Okul, çocukların ilk sosyalleşme ağını kurdukları, arkadaşlıkların ve paylaşımların en üst seviyede olduğu, öğrencilerin sosyal gelişimlerinin desteklendiği, yeni davranışlar, kültürler ve bilgilerin edinildiği, aile, öğretmen ve öğrencilerin ilişki içinde olduğu eğitim ve öğretimin yapıldığı ortamdır. Okul ortamında farklı kültürlerle, farklı aile dinamiklerine sahip ailelerin çocukları bulunmaktadır. Aile içi şiddet, ihmal, istismar, ebeveyn kaybı, tek ebeveyne sahip çocuklar, sosyoekonomik yoksunluk, engellilik halleri gibi birçok durum öğrencilerin akademik başarısını olumsuz yönde etkilemektedir. Yaşanılan sorunlara müdahale edilebilmesi için farklı disiplinlere ve uzmanlığa ihtiyaç gerektirmektedir. Sorunlara ekolojik olarak yaklaşan birey, çevresi ile sosyal hizmet disiplininin gerekliliğini düşündürmektedir (Özbesler ve Duyan, 2009, s: 23).

Okul sosyal hizmeti, öğrencilerin akademik başarısını en üst seviyeye ulaştırmak, ailenin okula ve eğitime aktif katılımını sağlamak, öğrencilerin biyo-psiko-sosyal halinin iyileştirilmesini sağlamak, ailenin ekonomik yetersizliklerinin giderilmesi amacıyla gerekli yönlendirmeleri yaparak ailenin iyilik halinin sağlanması gibi birçok görevi üstlenen sosyal hizmet uzmanlarının çalışma yaptığı hizmet modelidir. Okul sosyal hizmeti; sistem yaklaşımı, krize müdahale yaklaşımı, ekolojik yaklaşım ve güçlendirme yaklaşımlarından oluşmaktadır (Akyüz, 2018, s: 66).

Özkan ve Kılıç(2014), çocuk ve aile odaklı problemlere müdahalede sosyal hizmet uzmanlarının önemine dikkat çekmek amacıyla, yapılacak yöntemlerde makro, mikro ve mezzo becerilerin seviyesini belirlemek amacıyla 250 sosyal hizmet uzmanıyla yapmış olduğu çalışmada, uzmanların gerekli müdahale becerilerine sahip olduklarını, aile ve çocuğu etkileyen toplumsal sorunları tespit ettikleri; aile, çocuk, okul ve toplum sorunlarını çok boyutlu ve sistemli olarak ele alabildikleri, proje geliştirme ve problem çözme amacıyla politika geliştirme yeterliliklerine sahip olduklarını, okul sosyal hizmetinin gerekliliğini belirtmiştir.

3.GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, vakıf üniversitelerindeki sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin şiddet tutum düzeylerinin belirlenmesi ve şiddet tutum düzeylerinin demografik değişkenlerle ilişkileri değerlendirmeyi amaçlayan, ilişkisel tarama modeline göre tasarlanmış betimsel bir çalışmadır. Çalışma mart ve nisan ayları arasında yapılmıştır. Araştırma konusuna yardımcı olacak şiddetin tanımı, şiddetin türleri, şiddete neden olan faktörler, ailenin şiddet üzerindeki etkisi, ebeveyn tutumları, meydanın ve kitle iletişim araçlarının şiddet tutumuna etkileri hakkında literatür taramaları yapılmış ve birçok kaynaktan yararlanılmıştır.

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini İstanbul ilindeki vakıf üniversitelerinde Sosyal Hizmet Bölümü okuyan toplamda 882 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma süresinin kısıtlılığı, araştırma alanının araştırmacıya yakın olması nedeniyle 2 tane vakıf üniversitesi seçilmiştir. Evrenin bilinen örneklem hacmi formülü sonucunda, araştırmanın örneklemini %95 güven düzeyinde 268 olarak hesaplanmış olmasına rağmen toplam 400 öğrenciye ulaşılmış olduğundan araştırmanın örneklemini 400 öğrenci oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmaya katılması planlanan öğrencilerle ön tanışma yapıp, araştırma ile ilgili detaylı bilgiler verildikten sonra, tamamen gönüllülük esasında araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere anket formu verilmiştir. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Formun ilk bölümü öğrencilerin kişisel bilgilerin toplanması amacıyla “Sosyodemografik Veri Formu”, formun ikinci bölümünde ise öğrencilerin şiddet düzeyini belirlemek amacı ile “Şiddet Eğilimi Ölçeği (ŞEÖ)” kullanılmıştır. Araştırma bölümlerine ait detaylı bilgiler aşağıda verilmiştir.

3.3.1.Sosyodemografik Veri Formu

Araştırmacı tarafından geliştirilen Sosyodemografik veri formunda görüşülen kişilerin sosyo-demografik özellikleri ile ilgili bilgi toplamayı amaçlayan 24 adet soru yer almaktadır. Sorular içerisinde yaş, cinsiyet, ekonomik durum, sosyal ilişkiler, anne babanın hayatta olup olmadığı, anne ve babanın eğitim durumu, anne babanın çalışıp çalışmadığı, sosyal medya kullanım süresi, ailede alkol kullanımının olup olmadığı bilgilerinin elde edilmesi için hazırlanmış sorular bulunmaktadır.

3.3.2.Şiddet Eğilimi Ölçeği

Ergenlerin şiddet eğilimlerini ölçmek için Göka, Bayat ve Türkçapar (1995) tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Ölçek T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu'nun "Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet" araştırmasında 7-14 yaş grubu çocukların şiddet eğilimlerini ölçmek için temel yapısı değiştirilmeksizin yeniden desenlenmiş ve kapsam geçerliliği sağlanmıştır). Ölçekte, cevapların değerlendirilmesinde, "çok uygun=4", "uygun=3", "kısmen uygun=2", "uygun değil=1" olmak üzere 4'lü derecelendirme kullanılmıştır. Ölçekten örneklemin alacağı en düşük puan $20 \times 1 = 20$, en yüksek puan $20 \times 4 = 80$ puandır. Ölçeğin kapsam geçerliği ve güvenirlik testleri Göka ve arkadaşları tarafından yapılmıştır. Uysal tarafından ölçeğin güvenirliğini sınamak üzere yapılan testte, iç tutarlılık kapsamında güvenirlik katsayısı iki farklı zamanda .78 ve .87 bulunmuştur. Uygulanan Split Half (Yarıya Bölme) testinde 1. yarı Alpha değeri .74 ve 2. yarı Alpha değeri .81 ve tamamı için Spearman-Brown testi sonucu .86'dır. (Uysal,2003,s: 47, Güneş, 2015, s:12).

Bu çalışma örnekleminde,ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik kat sayısı 0,827 bulunmuştur.

3.4. Veri Toplama Süreci

Verilerin toplanma sürecinde ilk olarak konu ile ilgili, literatür taraması yapılmıştır. Anket soruları hazırlanarak soruların açık, anlaşılır ve araştırmanın amacına uygun olmasına dikkat edilmiştir. Araştırma öğrencilerin eğitim gördükleri okulda ve dersliklerde yapılmıştır.Görüşme formunun doldurulması için 20 dakika süre tanınmıştır. Görüşmelerde öğrencilere araştırma hakkında bilgi verilmiş, sorulan sorulara açık ve anlaşılır şekilde cevap verilmiştir. Araştırmaya katılım tamamen gönüllü olarak katılımlar sağlanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen veriler SPSS 24 programı ile analiz edilmiştir. Katılımcıların demografik özelliklerinin belirlenmesinde frekans ve yüzde analizleri ile katılımcıların ölçeğe katılım düzeylerinin belirlenmesinde betimleyici analizlerden ortalama ve standart sapma analizleri kullanılmıştır. Araştırma kapsamında katılımcıların ölçeklere katılım düzeylerinin demografik özelliklere göre farklılıklarının belirlenmesinde verilerin dağılımının normal dağılım göstermemesi sonucu 2'li gruplar için MannWhitney U testi 2'den fazla gruplar için Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Kruskal Wallis Htestleri sonucunda gruplar arasındaki farkın belirlenmesinde ikili karşılaştırma testi olan MannWhitney U testi yapılmıştır. Ölçeğin toplanan örneklem grubu için tutarlılığının test edilmesinde Cronbach Alpha güvenirlik kat sayısına bakılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde geliştirilmiş olan ölçme araçlarından elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular ve yorumlar sunulmuştur.

4.1. Araştırma Kapsamındaki Katılımcıların Demografik Özellikleri

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin demografik özelliklerine göre dağılımları bu bölümde incelenmiştir. Öğrencilerin demografik özelliklerine oransal dağılımlarını gösteren tablo aşağıda verilmiş ve incelenmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Yaş	Sayı	Yüzde(%)
17-20 yaş	199	49,8
21 yaş veya üzeri	201	50,3
Toplam	400	100,0
Cinsiyet	Sayı	Yüzde(%)
Erkek	200	50,0
Kadın	200	50,0
Toplam	400	100,0
Eğitim Durumu	Sayı	Yüzde(%)
Üniversite	400	100,0
Toplam	400	100,0
Medeni Durum	Sayı	Yüzde(%)
Bekâr	395	98,8
Evli	5	1,3
Toplam	400	100,0

Tablo 1’de katılımcıların; yaşlarına göre dağılımları incelendiğinde, %49,8’inin yaşı 17-20 yaş, %50,3’ünün yaşı 21 yaş ve üzeri, cinsiyetlerine göre dağılımları incelendiğinde, %50,0’sinin cinsiyeti erkek, %50,0’inin cinsiyeti kadın olduğu belirlenmiştir. Eğitim durumların göre dağılımları incelendiğinde, %100,0’inin eğitim durumunun üniversite, medeni durumlarına göre dağılımları incelendiğinde, %98,8’inin medeni durumu bekâr, %1,3’ünün medeni durumu evli olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2:Katılımcıların Çocukluğunun Geçtiği Yere Göre Dağılımları

Çocukluğun Geçtiği Yer	Sayı	Yüzde(%)
Köy	19	4,8
Kasaba	14	3,5
Şehir	367	91,8
Toplam	400	100,0

Tablo 2’de katılımcıların; çocukluğunun geçtiği yere göre dağılımları incelendiğinde, %4,8’inin çocukluğunun geçtiği yer köy, %3,5’inin çocukluğunun geçtiği yer kasaba, %91,8’inin çocukluğunun geçtiği yer şehir olduğu belirlenmiştir.

4.2. Araştırma Kapsamındaki Katılımcıların Ailelerine Ait Bulgular

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin ebeveynlerine ait göre dağılımları bu bölümde incelenmiştir. Öğrencilerin ebeveynlerine aitoransal dağılımlarını gösteren tablolar aşağıda verilmiş ve incelenmiştir.

Tablo 3:Katılımcıların Anne-Babanın Hayatta Olma Durumuna Göre Dağılımları

Anne-Babanın Hayatta Olma Durumu	Sayı	Yüzde(%)
Anne ve baba sağ	385	96,3
Anne veya baba ölü	15	3,8
Toplam	400	100,0

Tablo 3’de katılımcıların; anne-babanın hayatta olma durumuna göre dağılımları incelendiğinde, %96,3’ünün annesinin ve babasının ikisinin de sağ, %3,8’inin annesinin veya babasının en az birinin öldüğü belirlenmiştir.

Tablo 4:Katılımcıların Kardeşe Sahip Olma ve Kardeş Sayısına Göre Dağılımları

Kardeşe Sahip Olma	Sayı	Yüzde(%)
Evet	383	95,8
Hayır	17	4,3
Toplam	400	100,0

Kardeş Sayısı	Sayı	Yüzde(%)
1	130	33,9
2	157	41,0
3 veya üzeri	96	25,1
Toplam	383	100,0

Tablo 4’de katılımcıların; kardeşe sahip olma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde, %95,8’inin kardeşe sahip olduğu, %4,3’ünün kardeşe sahip olmadığı belirlenirken, kardeş sayısına göre dağılımları incelendiğinde, %33,9’unun 1 kardeşi, %41,0’ının 2kardeşi, %25,1’inin 3veya üzeri sayıda kardeşi olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5:Katılımcıların Yetişilen Aile Tipine Göre Dağılımları

Yetişilen Aile Tipi	Sayı	Yüzde(%)
Çekirdek aile	315	78,8
Geniş aile	77	19,3
Tek ebeveynli aile(boşanmış)	8	2,0
Toplam	400	100,0

Tablo 5’de katılımcıların; yetişilen aile tipine göre dağılımları incelendiğinde, %78,8’inin yetiştiği aile tipi çekirdek aile, %19,3’ünün yetiştiği aile tipi geniş aile, %2,0’ının yetiştiği aile tipi tek ebeveynli aile olduğu belirlenmiştir.

Tablo 6:Katılımcıların Ailesinin Aylık Gelirine Göre Dağılımları

Ailenin Aylık Gelir	Sayı	Yüzde(%)
2000-3000 TL	169	42,3
3001-5000 TL	161	40,3
5001 TL veya Üzeri	70	17,5
Toplam	400	100,0

Tablo 6’da katılımcıların; ailesinin aylık gelirine göre dağılımları incelendiğinde, %42,3’ünün ailesinin aylık gelirinin 2000-3000 TL, %40,3’ünün ailesinin aylık gelirinin 3001-5000 TL, %17,5’inin ailesinin aylık gelirinin 5001 TL veya üzeri olduğu belirlenmiştir.

Tablo 7: Katılımcıların Annelerinin ve Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları

Anne Eğitim Durumu	Sayı	Yüzde(%)
İlkokul	141	35,3
Ortaokul	81	20,3
Lise	92	23,0
Üniversite	34	8,5
Okuryazar değil	52	13
Toplam	400	100,0
Baba Eğitim Durumu	Sayı	Yüzde(%)
İlkokul	119	29,8
Ortaokul	100	25,0
Lise	111	27,8
Üniversite	70	17,5
Toplam	400	100,0

Tablo 7’de katılımcıların; annesinin eğitim durumuna göre dağılımları incelendiğinde, %35,3’ünün annesinin eğitim durumunun ilkokul, %20,3’ünün annesinin eğitim durumunun ortaokul, %23,0’ının annesinin eğitim durumunun lise, %8,5’inin annesinin eğitim durumunun üniversite, %13,0’ının annesinin okuryazar olmadığı belirlenmiştir. Katılımcıların babasının eğitim durumlarına göre dağılımları incelendiğinde, %29,8’inin babasının eğitim durumunun ilkokul, %25,0’ının babasının eğitim durumunun ortaokul, %27,8’inin babasının eğitim durumunun lise, %17,5’inin babasının eğitim durumunun üniversite olduğu belirlenmiştir.

Tablo 8: Katılımcıların Annelerinin ve Babalarının Çalışma Durumlarına Göre Dağılımları

Anne Çalışma Durumu	Sayı	Yüzde(%)
Çalışıyor	103	25,8
Çalışmıyor	297	74,3
Toplam	400	100,0

Baba Çalışma Durumu	Sayı	Yüzde(%)
Çalışıyor	333	83,3
Çalışmıyor	67	16,8
Toplam	400	100,0

Tablo 8’de katılımcıların; annelerinin çalışma durumuna göre dağılımları incelendiğinde, %25,8’inin annesinin çalıştığı, %74,3’ünün annesinin çalışmadığı belirlenirken, katılımcıların babalarının çalışma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde, 83,3’ünün babasının çalıştığı, %16,8’inin babasının çalışmadığı belirlenmiştir.

Tablo 9: Katılımcıların Evlerinde Alkol Kullanılmasına Göre Dağılımları

Evde Alkol Kullanılması	Sayı	Yüzde(%)
Evet	56	14,0
Hayır	344	86,0
Toplam	400	100,0

Tablo 9’da katılımcıların; evde alkol kullanılmasına göre dağılımları incelendiğinde, %14,0’ının evinde alkol kullanıldığı, %86,0’ının evinde alkol kullanılmadığı belirlenmiştir.

4.3.Araştırmaya Katılan Katılımcıların Şiddete Karşı Görüşleri

Tablo 10:Katılımcıların Aileden Şiddet Görmesine ve Şiddet Uygulayan Kişiye Göre Dağılımları

Aileden Şiddet Görme	Sayı	Yüzde(%)
Evet	88	22,0
Hayır	312	78,0
Toplam	400	100,0

Şiddet Uygulayan Kişi	Sayı	Yüzde(%)
Anne	21	23,9
Baba	36	40,9
Ağabey	21	23,9
Abla	10	11,4
Toplam	88	100,0

Tablo 10’da katılımcıların; aileden şiddet görmesine göre dağılımları incelendiğinde, %22,0’ının aileden şiddet gördüğü, %78,0’ının aileden şiddet görmediği belirlenmiştir. Katılımcılara şiddet uygulayan kişiye göre dağılımları incelendiğinde, %23,9’unun şiddet uygulayan kişinin annesi, %40,9’unun şiddet uygulayan kişinin babası, %23,9’unun şiddet uygulayan kişinin ağabeyi, %11,4’ünün şiddet uygulayan kişinin ablası olduğu belirlenmiştir.

Tablo 11:Katılımcıların Gördüğü Şiddet Türüne Göre Dağılımları

Görülen Şiddet Türü	Sayı	Yüzde(%)
Duygusal-psikolojik şiddet	48	54,5
Fiziksel şiddet	33	37,5
Diğer	7	8,0
Toplam	88	100,0

Tablo 11’de katılımcıların; gördüğü şiddet türüne göre dağılımları incelendiğinde, %54,5’inin gördüğü şiddet türü duygusal-psikolojik şiddet, %37,5’inin gördüğü şiddet türü fiziksel şiddet, %8,0’ının gördüğü şiddet türü diğer olduğu belirlenmiştir.

Tablo 12:Katılımcıların Öfkeliyken Davranış Biçimlerine Göre Dağılımları

Öfkeliyken Davranış Biçimi	Sayı	Yüzde(%)
Kendime zarar veririm	25	6,3
Yanımdakine zarar veririm	16	4,0
Eşyalara zarar veririm	36	9,0
Ağlarım	192	48,0
Toplam	400	100,0

Tablo 12’de katılımcıların; öfkeliyken davranış biçimine göre dağılımları incelendiğinde, %6,3’ünün öfkeliyken kendine zarar verdiği, %4,0’ının öfkeliyken yanındakine zarar verdiği, %9,0’ının öfkeliyken eşyalara zarar verdiği, %48,0’ının öfkeliyken sadece ağladığı belirlenmiştir.

Tablo 13:Katılımcıların Öfkeliyken Tepki Gösterdiği Kişiye Göre Dağılımları

Öfkeliyken Tepki Gösterilen Kişi	Sayı	Yüzde(%)
Anneme	122	30,5
Babama	15	3,8
Arkadaşıma	36	9,0
Hiç kimse	227	56,8
Toplam	400	100,0

Tablo 13’de katılımcıların; öfkeliyken tepki gösterdiği kişiye göre dağılımları incelendiğinde, %30,5’inin öfkeliyken annesinetepki gösterdiği, %3,8’inin öfkeliyken babasınatepki gösterdiği, %9,0’ının öfkeliyken arkadaşlarıntepki gösterdiği, %56,8’inin öfkeliyken hiç kimseye tepki göstermediği belirlenmiştir.

Tablo 14:Katılımcıların Zorluklar Karşısında Destek Aldığı Kişiye Göre Dağılımları

Zorluklar Karşısında Destek Alınan Kişi	Sayı	Yüzde(%)
Hiç kimse	73	18,3
Anne	147	36,8
Baba	36	9,0

Kardeş	45	11,3
Arkadaş	99	24,8
Toplam	400	100,0

Tablo 14’de katılımcıların; zorluklar karşısında destek aldığı kişiye göre dağılımları incelendiğinde, %18,3’ünün zorluklar karşısında hiç kimsenin desteklemediği, %36,8’inin zorluklar karşısında annesinin desteklediği, %9,0’ının zorluklar karşısında babasının desteklediği, %11,3’ünün zorluklar karşısında kardeşinin desteklediği, %24,8’inin zorluklar karşısında arkadaşının desteklediği belirlenmiştir.

Tablo 15: Katılımcıların Sosyal İlişkilerine Ve Aile İlişkilerine Göre Dağılımları

Sosyal İlişkiler	Sayı	Yüzde(%)
Sosyal ilişkim yok	8	2,0
Sosyal ilişkim zayıf	20	5,0
Sosyal ilişkim normal	209	52,3
Sosyal ilişkim güçlü	163	40,8
Toplam	400	100,0
Aile İlişkileri	Sayı	Yüzde(%)
Aile ilişkilerimiz kopuk	18	4,5
Aile ilişkilerimiz zayıf	36	9,0
Aile ilişkilerimiz normal	149	37,3
Aile ilişkilerimiz güçlüdür	197	49,3
Toplam	400	100,0

Tablo 15’de katılımcıların; sosyal ilişkilerine göre dağılımları incelendiğinde, %2,0’ının sosyal ilişkisinin olmadığı, %5,0’ının sosyal ilişkisinin zayıf olduğu, %52,3’ünün sosyal ilişkisinin normal olduğu, %40,8’inin sosyal ilişkisinin güçlü olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların aile ilişkilerine göre dağılımları incelendiğinde, %4,5’inin aile ilişkilerinin kopuk olduğu, %9,0’ının aile ilişkilerinin zayıf olduğu, %37,3’ünün aile ilişkilerinin normal, %49,3’ünün aile ilişkilerinin güçlü olduğu belirlenmiştir.

Tablo 16: Katılımcıların Alkol Kullanımına Göre Dağılımları

Alkol Kullanımı	Sayı	Yüzde(%)
Evet	65	16,3

Hayır	335	83,8
Toplam	400	100,0

Tablo 16’da katılımcıların; alkol kullanımına göre dağılımları incelendiğinde, %16,3’ünün alkol kullandığı, %83,8’inin alkol kullanmadığı belirlenmiştir.

4.4. Katılımcıların Sosyal Medya Kullanım Sıklığına Göre Dağılımları

Tablo 17: Katılımcıların Sosyal Medya Kullanım Sıklığına Göre Dağılımları

Sosyal Medya Kullanım Sıklığı	Sayı	Yüzde(%)
15-30 dk.	40	10,0
2-5 saat	258	64,5
6-9 saat	79	19,8
9-15 saat	23	5,8
Toplam	400	100,0

Tablo 17’de katılımcıların; sosyal medya kullanım sıklığına göre dağılımları incelendiğinde, %10,0’ının sosyal medya kullanım süresinin 15-30 dk. %64,5’inin sosyal medya kullanım süresinin 2-5 saat, %19,8’inin sosyal medya kullanım süresinin 6-9 saat, %5,8’inin sosyal medya kullanım süresinin 9-15 saat olduğu belirlenmiştir.

Tablo 18: Katılımcıların Sevdği Film Türüne Göre Dağılımları

Sevilen Film Türü	Sayı	Yüzde(%)
Aksiyon – gerilim	150	37,5
Macera-korku	92	23
Komedi	95	23,8
Romantik	63	15,8
Toplam	400	100,0

Tablo 18’de katılımcıların; sevdiği film türüne göre dağılımları incelendiğinde, %37,5’inin sevdiği film türü aksiyon-gerilim filmi, %23,0’ının sevdiği film türü macera-korku filmi, %23,8’inin sevdiği film türü komedifilmi, %15,8’inin sevdiği film türü romantik film olduğu belirlenmiştir.

Tablo 19: Katılımcıların Bazı Hallerde Şiddet Uygulanmasını Uygun Görme Durumuna Göre Dağılımları

Bazı Hallerde Şiddet Uygulanmasını Uygun Görme Durumu	Sayı	Yüzde(%)
Evet	36	9,0
Hayır	277	69,3
Bazen	87	21,8
Toplam	400	100,0

Tablo 19’da katılımcıların; bazı hallerde şiddet uygulanmasını uygun görme durumuna göre dağılımları incelendiğinde, %9,0’ının bazı hallerde şiddet uygulanmasını uygun gördüğü, %69,3’ünün bazı hallerde dâhil şiddet uygulanmasını uygun görmediği, %21,8’inin bazı hallerde zaman zaman şiddet uygulanmasını uygun gördüğü belirlenmiştir.

Tablo 20: Katılımcıların Algılarına Bağlı Normal Dağılım Testi Sonuçları

Ölçekler	Kolmogorov-Smirnov			$\bar{X}$	Median	Skewness	Kurtosis
	Statistic	n	p				
Şiddet Eğilimi Düzeyi	0,107	400	0,000	36,672	35,000	8,359	5,140

Verilerin dağılımı incelemek için katılımcı sayısı 50’nin üzerinde olduğundan normal dağılım analizlerinden Kolmogorov-Smirnov analizi sonucunda ortalama-medyanın birbirine yakınlığı ve basıklık ile çarpıklığın -2.0 ile +2,0 arasında olması gerekliliği incelendiğinde (Tabachnick ve Fidell, 2013) değişkenlere göre bu değerlerin de normal dağılıma uymadığı belirlenmiştir. Bu bilgiler ışığında verilerin normal dağılımdan çok uzaklaştığı belirlenmiştir. Çalışma için normal olmayan dağılım analizlerinin uygulanmasına karar verilmiştir.

Tablo 21: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeyi Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler

MADDELER	n	$\bar{X}$	ss
Hoşuma gitmeyen bir olay karşısında hemen sinirlenirim	400	2,30	0,90
Doğru olduğuna inandığım konularda eleştirilmek beni sinirlendirir	400	2,46	0,97
Rahatsız olduğum durumlar karşısında sinirlendiğimde kendimi kontrol edemiyorum	400	1,94	0,90
Duygusal yâda fiziksel rahatsız edildiğimde fiziksel olarak karşılık verme isteği duyarım	400	1,87	0,88
Sinirli olduğumda bir şeyleri kırma isteği duyarım	400	1,72	0,90
Arkadaşlarım, annem, babam vb. insanlarla çok sık tartışmaya girerim	400	1,59	0,79
Hak etmiş olanlara layık oldukları ceza verilmelidir	400	2,70	1,16
Eğer beğenmediğim bir şey olursa en yakınım ile bile tartışırım	400	2,24	1,05
Bence hayvanların av maksadıyla vurulmasında sakıncası yoktur	400	1,35	0,71
Diğerlerinin saldırılarına karşı güçlü bir arkadaş grubu mutlaka olmalıdır	400	2,12	1,05
Eğer saldırıya uğramışsam aradan geçen zamana bakmaksızın aynı şekilde karşılık veririm	400	1,90	1,01
İnsan çevreden gelecek tehditlere daima hazır olmalıdır	400	2,60	1,08
Bu dünyada en önemli şey diğerlerinden güçlü olmaktır	400	1,94	1,04
Sık sık kavga ederim	400	1,40	0,79
Bazı insanlara karşı zor kullanılabileceğini inanırım	400	1,56	0,78
Bazı hallerde insanlara	400	1,60	0,79
Kavgaları seyretmek hoşuma gider	400	1,53	0,86
İnsanların benden korkması hoşuma gider	400	1,38	0,75

Bazen başkalarına zarar verme isteği duyarım	400	1,32	0,70
Sokakta başıboş dolaşan hayvanlar ortadan kaldırılmalıdır	400	1,17	0,56
ŞİDDET EĞİLİMİ DÜZEYİ	400	36,67	8,66

Katılımcıları şiddet eğilimi düzeyi ölçeği sonucunda elde edilen betimleyici istatistikler yukarıda yer alan tablo 21’de gösterilmiştir. Ankette bulunan şiddete eğilim düzeyi ölçeğinin genel ortalamasının ($\bar{X}=1,83$) olduğu tespit edilmiştir. Şiddet eğilimi düzeyi ölçeğinin maddeleri incelendiğinde, “Hak etmiş olanlara layık oldukları ceza verilmelidir” ($\bar{X}=2,70$) maddesi en yüksek ortalamaya sahiptir. “Sokakta başıboş dolaşan hayvanlar ortadan kaldırılmalıdır” ($\bar{X}=1,17$) maddesi en düşük ortalamaya sahiptir.

Tablo 22: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları

		Cinsiyet	N	Sıra Ort.	U	p
Şiddet Eğilimi Düzeyi	Erkek		200	260,55	7989,50	0,000*
	Kadın		200	140,45		

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri ile cinsiyetlerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda; şiddet eğilimi düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir (U=7989,50; p<0,05). Erkeklerin (Sıra Ortalaması=260,55) şiddete eğilimi düzeyleri kadınlara (Sıra Ortalaması=140,45) göre daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Tablo 23: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları

		Yaş	N	Sıra Ort.	U	p
Şiddet Eğilimi Düzeyi	17-20 Yaş		199	215,59	16996,0	0,009*
	21 Yaş veya üzeri		201	185,56		

p<0,05*

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilim düzeyleri ile yaşlarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda; şiddet eğilimi düzeyleri yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($U=16996,0$; $p<0,05$). Yaşı 17-21 yaş aralığında olan (Sıra Ortalaması=215,59) katılımcıların şiddete eğilimi düzeyleri yaşı 21 yaş ve üzeri (Sıra Ortalaması=185,56) olan katılımcılara göre daha fazladır.

Tablo 24: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Medeni Durum Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Medeni Durum	N	Sıra Ort.	U	p
Şiddet Eğilimi Düzeyi	Bekâr	395	201,17	0,724	0,305
	Evli	5	147,8		

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilim düzeyleri ile medeni durumlarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda; şiddet eğilimi düzeyleri medeni durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 25: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Anne-Babanın Hayatta Olma Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Anne-Babanın Hayatta Olma	N	Sıra Ort.	U	p
Şiddet Eğilimi Düzeyi	Anne baba sağ	385	201,68	2432,0	0,299
	Anne veya baba ölü	15	170,13		

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri ile anne-babanın hayatta olmalarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda; şiddet eğilimi düzeyleri anne-babanın hayatta olmalarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 26: Katılımcıların Şiddet Eğilim, Düzeylerinin Kardeşe Sahip Olma Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Kardeşe Sahip Olma	N	Sıra Ort.	U	p
Şiddet Eğilimi Düzeyi	Evet	383	199,51	2877,5	0,417
	Hayır	17	222,74		

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri ile kardeşe sahip olmalarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda; şiddet eğilimi düzeyleri kardeşe sahip olmalarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 27: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Annelerinin Çalışması Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Annenin Çalışması	N	Sıra Ort.	U	p
Şiddet Eğilimi Düzeyi	Evet	103	135,68	8619,5	0,000*
	Hayır	297	222,98		

* $p<0.05$

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri ile annelerinin çalışmasının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda; şiddet eğilimi düzeyleri annelerinin çalışmasına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. ($U=8619,5$; $p<0,05$). Annesi çalışmayanların (Sıra Ortalaması=222,98) şiddete eğilimi düzeyleri annesi çalışanlara göre (Sıra Ortalaması=135,68) daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Tablo 28: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Babalarının Çalışması Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Babanın Çalışması	N	Sıra Ort.	U	p
Şiddet Eğilimi Düzeyi	Evet	333	172,53	1842,5	0,000*
	Hayır	67	339,50		

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri ile babalarının çalışmasının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda; şiddet eğilimi düzeyleri babalarının çalışmasına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. (U=1842,5; p<0,01). Babası çalışmayanların (Sıra Ortalaması=339,50)şiddete eğilimi düzeyleri babası çalışanlara göre (Sıra Ortalaması=172,53)daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Tablo 29: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Evde Alkol Kullanılması Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Evde Alkol Kullanılması	N	Sıra Ort.	U	p
Şiddet Eğilimi Düzeyi	Evet	56	223,48	8345,0	0,108
	Hayır	344	196,76		

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri ile evde alkol kullanmalarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda; şiddet eğilimi düzeyleri evde alkol kullanmalarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>0,05).

Tablo 30: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Aileden Şiddet Görme Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Aileden Şiddet Görme	N	Sıra Ort.	U	p
Şiddet Eğilimi Düzeyi	Evet	88	212,15	12702,	0,284
	Hayır	312	197,21	5	

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri ile aileden şiddet görmelerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda; şiddet eğilimi düzeyleri aileden şiddet görmelerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>0,05).

Tablo 31: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Zorluklar Karşısında Destek Alınan Kişi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Zorluklar Karşısında Destek Alınan Kişi		N	Sıra Ort.	U	p
Şiddet Eğilimi Düzeyi	Hiç kimse		73	133,21	3707,5	0,000*
	Anne		147	99,22		

p<0,05*

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri ile zorluklar karşısında destek alınan kişinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda; şiddet eğilim düzeyleri zorluklar karşısında destek alınan kişiye göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (U=3707,5; p<0,05). Zorluklar karşısında destek alınan kişi hiç kimse olan (Sıra Ortalaması=133,21) katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri zorluklar karşısında destek alınan kişi annesi (Sıra Ortalaması=99,22) olan katılımcılara göre daha fazladır.

Tablo 32: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Sosyal İlişki Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Sosyal İlişki		N	Sıra Ort.	U	p
Şiddet Eğilimi Düzeyi	Sosyal ilişkim yok		8	14,63	79,0	0,959
	Sosyal ilişkim zayıf		20	14,45		

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri ile sosyal ilişkilerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda; şiddet eğilimi düzeyleri sosyal ilişkilerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>0,05).

Tablo 33: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Alkol Kullanma Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Alkol Kullanma	N	Sıra Ort.	U	p
--	-----------------------	----------	------------------	----------	----------

Şiddet Eğilimi Düzeyi	Evet	65	217,6	1,701	0,192
	Hayır	335	197,18		

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri ile alkol kullanmalarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda; şiddet eğilimi düzeyleri alkol kullanmalarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 34: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Çocukluğun Geçtiği Yer Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

	Çocukluğun Geçtiği Yer	N	Sıra Ort.	X ²	p	U-test
Şiddet	Köy	19	18,97	90,558	0,000*	1-3 2-3
Eğilimi	Kasaba	14	14,89			
Düzeyi	Şehir	367	216,98			
p<0.05*						

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri ile çocukluklarının geçtiği yere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan Kruskal-Wallis H testi sonucunda; şiddet eğilimi düzeyleri çocukluklarının geçtiği yere göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($X^2:90,558$, $p<0,05$). Farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla Mann Whitney U testi yapılmıştır. Şehirde çocukluğunu geçirenlerin (Sıra Ortalaması= 216,98) şiddet eğilim düzeyleri köy (Sıra Ortalaması= 18,97) ve kasabada (Sıra Ortalaması= 14,89) çocukluğunu geçirenlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 35: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

	Kardeş Sayısı	N	Sıra Ort.	X ²	p	U-test
Şiddet	1	130	144,52	121,981	0,000*	1-3 2-3
Eğilimi	2	157	166,06			
Düzeyi	3 veya üzeri	96	298,72			

**p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan Kruskal-Wallis H testi sonucunda; şiddet eğilimi düzeyleri kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($X^2:121,981$, $p<0,05$). Farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla Mann Whitney U testi yapılmıştır. 3 veya üzeri kardeşi olanların (Sıra Ortalaması= 298,72) şiddet eğilim düzeyleri 1 kardeş (Sıra Ortalaması= 144,52) ve 2 kardeşi (Sıra Ortalaması= 166,06) olanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 36: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Yetişilen Aile Tipi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

	Yetişilen Aile Tipi	N	Sıra Ort.	X ²	P
Şiddet Eğilimi Düzeyi	Çekirdek aile	315	202,65	0,514	0,774
	Geniş aile	77	192,47		
	Tek ebeveynli aile				
	(boşanmış)	8	193,13		

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri ile yetişilen aile tipinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan Kruskal-Wallis H testi sonucunda; şiddet eğilimi düzeyleri yetişilen aile tipine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 37: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Ailenin Aylık Geliri Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

	Ailenin Aylık Geliri	N	Sıra Ort.	X ²	p
Şiddet Eğilimi Düzeyi	2000-3000 TL	169	208,79	5,016	0,081
	3001-5000 TL	161	185,05		
	5001 TL veya Üzeri	70	216,03		

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri ile ailenin aylık gelirinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan Kruskal-Wallis H testi sonucunda; şiddet eğilimi düzeyleri ailenin aylık gelirin'e göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 38: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

	Anne Eğitim Durumu	N	Sıra Ort.	X ²	p	U-testi
Şiddet Eğilimi Düzeyi	İlkokul ⁽¹⁾	141	163,55	139,155	0,000*	5-1
	Ortaokul ⁽²⁾	81	179,63			5-2
	Lise ⁽³⁾	92	175,88			5-3

Üniversite ⁽⁴⁾	34	204,15	5-4
Okuryazar değil ⁽⁵⁾	52	374,38	
p<0.05*			

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri anne eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan Kruskal-Wallis H testi sonucunda; şiddet eğilimi düzeyleri anne eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($X^2:139,155$, $p<0,05$). Farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla Mann Whitney U testi yapılmıştır. Annesinin eğitim durumu okur yazar olmayanların (Sıra Ortalaması= 374,38)şiddet eğilim düzeyleri anne eğitim durumu ilkokul (Sıra Ortalaması= 163,55), ortaokul (Sıra Ortalaması= 179,63),lise (Sıra Ortalaması= 175,88)ve üniversite (Sıra Ortalaması= 204,15) olanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 39:Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

	Baba Eğitim Durumu	N	Sıra Ort.	X ²	p	U-testi
Şiddet Eğilimi Düzeyi	İlkokul ⁽¹⁾	119	299,44	126,436	0,000*	1-2
	Ortaokul ⁽²⁾	100	171,41			1-3
	Lise ⁽³⁾	111	154,72			1-4
	Üniversite ⁽⁴⁾	70	146,46			

*p<0.05

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri baba eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan Kruskal-Wallis H testi sonucunda; şiddet eğilimi düzeyleri baba eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($X^2:126,436$, $p<0,05$). Farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıylaMann Whitney U testi yapılmıştır. Babasının eğitim durumu ilkokul olanların (Sıra Ortalaması= 299,44) şiddet eğilim düzeyleri baba eğitim durumu ortaokul (Sıra Ortalaması= 171,41), lise (Sıra Ortalaması= 154,72) ve üniversite (Sıra Ortalaması= 146,46) olanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 40: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Şiddet Uygulayan Kişi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

	Şiddet Uygulayan Kişi	N	Sıra Ort.	X ²	p
Şiddet Eğilimi Düzeyi	Anne	21	48,93	5,210	0,157
	Baba	36	45,36		
	Ağabey	21	46,64		
	Abla	10	27,6		

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri ile şiddet uygulayan kişinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan Kruskal-Wallis H testi sonucunda; şiddet eğilimi düzeyleri şiddet uygulayan kişiye göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 41: Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Görülen Şiddet Türü Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

	Görülen Şiddet Türü	N	Sıra Ort.	X ²	p	U-testi
Şiddet Eğilimi Düzeyi	Duygusal-psikolojik şiddet	48 ⁽¹⁾	28,97	55,366	0,000*	(1-2)
	Fiziksel şiddet	33 ⁽²⁾	70,62			
	Diğer	7 ⁽³⁾	27,86			

* $p<0.01$

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri ile ailede gördükleri şiddet eğilimi türüne göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan Kruskal-Wallis H testi sonucunda; şiddet eğilimi düzeyleri ailede gördükleri şiddet eğilimi türüne göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($X^2:55,366$, $p<0,05$). Farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla Mann Whitney U testi yapılmıştır. Ailesinden fiziksel şiddet görenlerin (Sıra Ortalaması= 70,62) şiddet eğilimi düzeyi ailesinden duygusal-psikolojik şiddet görenlere göre (Sıra Ortalaması= 28,97) olanlara göre daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Tablo 42:Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Öfkeliyken Davranış Biçimi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

	Öfkeliyken Davranış Biçimi	N	Sıra Ort.	X ²	p	U
Şiddet Eğilimi Düzeyi	Kendime zarar veririm ⁽¹⁾	25	246,34	19,646	0,001*	(2-3)
	Yanımdakine zarar veririm ⁽²⁾	16	296,81			
	Eşyalara zarar veririm ⁽³⁾	36	223,11			
	Ağlarım ⁽⁴⁾	192	192,84			
	Ortamı terk ederim ⁽⁵⁾	131	185,01			

p<0,05*

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri ile öfkeliyken davranış biçiminin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan Kruskal-Wallis H testi sonucunda; şiddet eğilimi düzeyleri öfkeliyken davranış biçimine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (X²:19,646, p<0,05). Farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla Mann Whitney U testi yapılmıştır. Öfkeliyken davranış biçimi yanımdakilere zarar veririm (Sıra Ortalaması= 296,81)olan katılımcıların eşyalara zarar veririm (Sıra Ortalaması= 223,11), ağlarım (Sıra Ortalaması= 192,84) ve ortamı terk ederim (Sıra Ortalaması= 185,01) olanlara göre daha yüksektir.

Tablo 43:Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Öfkeliyken Tepki Gösterilen Kişi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

	Öfkeliyken Tepki Gösterilen Kişi	N	Sıra Ort.	X ²	p	U
Şiddet Eğilimi Düzeyi	Anneme ⁽¹⁾	122	208,78	16,27	0,001	(1-3)
	Babama ⁽²⁾	15	243,70			
	Arkadaşıma ⁽³⁾	36	258,08			
	Hiç kimse ⁽⁴⁾	227	184,06			

p<0,05*

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri ile öfkeliyken tepki gösterilen kişinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan Kruskal-Wallis H testi sonucunda; şiddet eğilimi düzeyleri öfkeliyken tepki

gösterilen kişiyegöre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($X^2:16,271$, $p<0,05$). Farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla Mann Whitney U testi yapılmıştır. Öfkeliyken tepki gösterilen kişi arkadaşı (Sıra Ortalaması= 258,08)olan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyi annesi (Sıra Ortalaması= 208,78) olanlara göre daha fazladır.

Tablo 44:Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Aile İlişkileri Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

	Aile İlişkileri	N	Sıra Ort.	X^2	p
Şiddet Eğilimi Düzeyi	Aile ilişkilerimiz kopuk	18	201,69	0,346	0,951
	Aile ilişkilerimiz zayıf	36	193,78		
	Aile ilişkilerimiz normal	149	204,42		
	Aile ilişkilerimiz güçlüdür	197	198,65		

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri ile aile ilişkilerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan Kruskal-Wallis H testi sonucunda; şiddet eğilimi düzeyleri aile ilişkilerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 45:Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Sosyal Medya Kullanım Sıklığı Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

	Sosyal Medya Kullanım Sıklığı	N	Sıra Ort.	X^2	p	U
Şiddet Eğilimi Düzeyi	15-30 dk. ⁽¹⁾	40	164,3	77,79	0,000	(1-4)
	2-5 saat ⁽²⁾	258	180,51			
	6-9 saat ⁽³⁾	79	229,26			
	9-15 saat ⁽⁴⁾	23	388,96			

$p<0,05^*$

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri ile sosyal medya kullanım sıklığının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan Kruskal-Wallis H testi sonucunda; şiddet eğilimi düzeyleri sosyal medya kullanım sıklığına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($X^2:77,794$, $p<0,05$). Farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla Mann Whitney U testi yapılmıştır. Sosyal medya kullanım sıklığı 9-15 saat (Sıra Ortalaması= 388,96)olan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyi 15-30 dk (Sıra Ortalaması= 164,3), 2-5 saat (Sıra Ortalaması=

180,51) ve 6-9 saat (Sıra Ortalaması= 220,26)olanlara göre daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Tablo 46:Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Sevilen Film Türü Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

	Sevilen Film Türü	N	Sıra Ort.	X ²	p	U
Şiddet Eğilimi Düzeyi	Aksiyon - gerilim ⁽¹⁾	150	207,85	10,355	0,016*	(2-4)
	Macera-korku ⁽²⁾	92	223,29			
	Komedi ⁽³⁾	95	188,81			
	Romantik ⁽⁴⁾	63	167,35			

p<0,05**

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri ile sevilen film türünün anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan Kruskal-Wallis H testi sonucunda; şiddet eğilimi düzeyleri sevilen film türüne göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (X²:10,355, p<0,05). Farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla Mann Whitney U testi yapılmıştır. Sevilen film türü macera-korku film (Sıra Ortalaması= 223,29)olan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyi romantik film (Sıra Ortalaması= 167,35)olanlara göre daha fazladır.

Tablo 47:Katılımcıların Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Bazı Hallerde Şiddet Uygulanmasını Uygun Görme Durumu Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

	Bazı Hallerde Şiddet Uygulanmasını Uygun Görme Durumu	N	Sıra Ort.	X ²	p	U
Şiddet Eğilimi Düzeyi	Evet ⁽¹⁾	36	243,58	15,340	0,000*	(2-1) (2-3)
	Hayır ⁽²⁾	277	185,60			
	Bazen ⁽³⁾	87	230,11			

p<0,01*

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri ile bazı hallerde şiddet uygulanmasını uygun görme durumunun anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan Kruskal-Wallis H testi sonucunda; şiddet eğilimi düzeyleri bazı hallerde şiddet uygulanmasını uygun görme durumuna göre

anlamalı bir farklılık göstermektedir ($X^2:15,340$, $p<0,05$). Farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla Mann Whitney U testi yapılmıştır. Bazı hallerde şiddet uygulanmasını uygun görme durumu hayır (Sıra Ortalaması= 185,60)olan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyi evet (Sıra Ortalaması= 243,58) ve bazen (Sıra Ortalaması= 230,11) olanlara göre daha azdır.

Tablo 48:Şiddet Eğilimi Ölçeğine Ait Güvenirlik Düzeyi

Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
0,827	20

Araştırma kapsamında kullanılan şiddet eğilimi ölçeğinin güvenirlik düzeyinin yüksek olduğu belirlenmiştir (Cronabch's Alpha=0,827>0,70).

5. TARTIŞMA

Bu araştırma, İstanbul ilinde yaşayan vakıf üniversitelerinde öğrenim gören 200 erkek ve 200 kadından oluşan toplamda 400 öğrencinin, sosyo-demografik değişkenlerin şiddet tutumları ile ilişkileri incelenmiş ve bu değişkenlerin şiddet tutumlarını ne düzeyde etkilediğini belirlemek amacıyla araştırma yapılmıştır. Araştırma için araştırmacı tarafından hazırlanmış “Sosyo-demografik Veri Formu” ve “Şiddet Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Yapılan araştırmada, şiddet davranışlarının sosyal ve duygusal değişkenlerle ilişkisinin olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri olan şiddet türlerinden duygusal ve psikolojik şiddet görülme oranının yüksek olduğu, cinsiyet türlerinde anlamlı bir farklılık olduğu, şiddet içerikli film, çizgi film, sosyal medya kullanım sıklığı yaş faktörü, anne ve babaların çalışma durumları ve eğitim durumları, çocukluklarının geçtiği yere göre, kardeş sayısına göre pozitif ilişki olduğu gözlemlenmiştir; evde alkol kullanımı, anne ve babanın şiddet uygulama sıklıkları, yetişilen aile tipi, alkol kullanma değişkenleri, sosyal ilişki değişkenleri, anne ve babanın hayatta olma değişkenleri ile negatif ilişkileri olduğu gözlemlenmiştir. Çalışmanın bu bölümünde literatürdeki birçok çalışma ile karşılaştırıldığında, çıkan sonuçlar alan yazını desteklediği bazılarının ise desteklemediğini göstermektedir.

Katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri görülen şiddet türüne göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Ailesinden fiziksel şiddet görenlerin şiddet eğilim düzeyi, ailesinden duygusal-psikolojik şiddet görenlere oranla daha fazla olduğu belirlenmiştir. Çocuğa, hakaret, aşağılama, tehdit etme, sevgiden yoksun bırakma, çocuğun öz bakımını ihmal etme gibi duygusal sorunlar yaşanmaktadır. Güneş(2015), uygulanan şiddet türlerine göre en yüksek puanı fiziksel şiddetin aldığını belirtilmiştir. Duygusal şiddet diğer şiddet türlerinden ayırt edilebilmektedir. Fiziksel şiddetin etkisi kısa bir süre sonra geçse de, duygusal şiddetin etkileri ömür boyu sürmektedir. Böylece çocuğun ruhsal durumundan ve davranışlarından cinsel veya fiziksel şiddeti tespit edilebilmektedir. Duygusal şiddetin oluşmasında toplumun ve yapısının etkisi vardır. Yıldırım(2006), uygulanan şiddet türlerinden fiziksel şiddetin en yüksek puanlamaya sahip olduğunu belirtilmiştir. Aygüç(2015), ebeveynlerin çocukların terbiye ve eğitimi

için bağırmayı, şiddet uygulamayı gerekli görmekte olduklarını ve fiziksel şiddetin yoğun olduğunu belirtmiştir. Yapılan literatür taramaları, çalışmanın doğruluğunu ispatlamaktadır.

Araştırmaya katılan katılımcıların, şiddet eğilimi düzeyleri ile cinsiyetlerinin anlamlı bir farklılık olduğunu göstermiştir. Erkeklerin şiddet eğilimi düzeyleri, kadınlara göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. Bu durum literatürdeki bilgiler ve araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Türkiye’de cinsiyet faktörü üzerine yapılan çalışmalarda erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha fazla şiddet eğilimli olduğunu göstermiştir. Akınsel(2018), yapmış olduğu araştırmada, erkeklerin kızlara göre şiddet eğilimlerinin yüksek olduğu görülmüştür. Balcıoğlu (2001), yaptığı araştırmada genç erkeklerde şiddet davranışının artmasına yol açan faktörleri; yaş, fizyolojik, biyolojik sebepler, kişilik özellikleri, hormonsal etkenler, toplum ve kültürün erkek saldırganlığını onaylaması vb. şeklinde sıralamaktadır. Gençoğlu (2014),yaptığı çalışmada erkek öğrencilerin, kız öğrencilere göre şiddet uygulama puanlarının yüksek olduğunu belirtmiştir.

Katılımcılar şiddet eğilim düzeyleri ile yaş faktörünün arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Yapılan alan yazında, literatürü destekler niteliktedir. Yaşı 17-21 yaş aralığında olan katılımcıların, şiddete eğilimi düzeyleri 21 yaş ve üzeri olan katılımcılara göre daha fazladır. Yıldız ve arkadaşları (2009)’da yapmış olduğu araştırmada yaş arttıkça şiddet eğilimlerinin arttığı gözlemlenmiştir. Ovacık(2008) ise, yapılan çalışmada şiddet uygulama yaşının en yüksek olduğu yaş aralığının 17-18 olduğunu ve yaş ilerledikçe şiddet uygulama oranının azaldığını belirtmiştir. Ögel(2015), ergenlik döneminde şiddet uygulama oranının fazla olduğunu, yaşı ilerledikçe şiddet oranının düştüğünü yaptığı çalışma ile belirtmiştir. Narin(2015), yaş aralıklarının şiddet düzeylerini arttırdığını, ergenlik döneminin başlangıcında şiddet uygulama puanlarının en yüksek olduğu, ergenliğin sonuna doğru puanlamanın düştüğünü belirtmiştir. Yapılan literatür araştırmalarının alan yazını desteklediği tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan katılımcıların, şiddet eğilimi düzeyleri ile anne-babanın hayatta olmalarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Yapılan literatür taramalarında, anne babanın hayatta olmamaları durumlarının gençlerde psikolojik sorunlar yarattığı ve şiddete meyilli olmalarına etken olduğu görülmüştür. Ergenlerin ebeveyn yokluğunda

rol model alabileceği kişinin yokluğu, tehlikelere daha açık hale gelmesine neden olmaktadır (Arıkan, 2014).

Araştırmaya katılan katılımcıların, şiddet eğilim düzeyleri ile annelerinin çalışmasının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan araştırmada; şiddet eğilimi düzeyleri annelerinin çalışmasına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Annesi çalışmayanların, şiddete eğilimi düzeyleri annesi çalışanlara göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. Ataş(2013), ekonomik özgürlüğü olmayan kadınların çocuklarına şiddet uygulama puanlarının yüksek olduğu, kadınların ekonomik özgürlükleri olsaydı çocuklarının bakımlarını rahat yapabileceklerini belirtmiştir. Yine aynı şekilde şiddet eğilimi düzeyleri babalarının çalışmasına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Babası çalışmayanların, şiddete eğilim düzeyleri babası çalışanlara göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. Ovacık(2008) ve Akınsel(2018), çocuğun kişisel ihtiyaçlarının karşılanmaması, arkadaşlarından eksik kalması, ebeveynlerin çalışmaması ve sürekli dışarıdan destek alması çocuklarda strese neden olarak şiddete yönelmelerine etki etmektedir.

Araştırmaya katılan katılımcıların, şiddet eğilimi düzeyleri ile aileden şiddet görmelerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan testin sonucunda, anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Literatürlere bakıldığında, benzer ve farklı sonuçlara rastlanılmıştır. Ataş (2014)'ın üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu araştırmada aileden şiddet görmedikleri konusunda anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Araştırma sonucu, alan yazını destekler niteliktedir. Türkiye'de ailelerin, azımsanmayacak büyüklükte şiddet uyguladığı görülmektedir.

Katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri, çocukluklarının geçtiği yere göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Şehirde çocukluğunu geçirenlerin şiddet eğilim düzeyleri, köy ve kasabada çocukluğunu geçirenlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ekonomik, sosyal ve kültürel öğeler, şiddetin ortaya çıkmasına etki eden etmenlerin başında gelmektedir. Davranışın, şiddet olarak ifade edilebilmesi toplumla yakından bağlantılı bir durum olmaktadır. Şiddeti değerlendirirken, içinde bulunduğu toplumun kültürel yapısı, değer yargıları önemli bir yer tutmaktadır. Farklı kültürlerle veya değer yargılarına sahip toplumlarda, şiddet tanımı da değişmektedir. Şiddetin tanımında olduğu gibi şiddete yol açan etmenlerde, toplumdan topluma ve araştırmacıya göre çeşitlilik göstermektedir Mamiyev(2018)veBozoğlan(2010)'nın farklı ülkelerden

üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu, çatışma ve şiddete ilişkin farkındalık düzeyleri çalışmasında elde edilen veriler; yaşanan ortamın kültürü, demografik yapısı, coğrafi konumu bireylerin şiddet tutumunu ve farkındalık düzeylerini olumlu etkilediği sonucuna varılmıştır.

Katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri, kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. 3 veya üzeri kardeşi olanların şiddet eğilim düzeyleri, 1 kardeş ve 2 kardeşi olanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Mamiyev(2018), kardeş sayısının şiddet uygulama puanlamasını arttırdığını, yaptığı çalışmayla belirtmiştir. İlideniz(2018), aile üyeleri sayısının fazlalığı sonucunda, kardeş sayısının fazlalığında şiddetin artabileceğini belirtmiştir. Alanyazına göre geniş aileye sahip bireylerin, şiddet eğiliminin yüksek olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri, yetişilen aile tipine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Güneş(2015), anne baba tutumlarının, çocuğun şiddet uygulama puanlarında pozitif etkisi olduğu gözlemlenmiştir. Narin(2015) ve Mamiyev(2018), ebeveynlerin çocuklara sergiledikleri tutumlar ve davranışlar, çocukların davranışlarını etkilediklerini ve şiddet tutum puanlamalarında pozitif artış olduğu gözlemlenmiştir. Literatür taramalarından aile tipine göre şiddet eğilimi anlamlı sonuç verirken, alanyazında anlamlı sonuca rastlanmamıştır.

Katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri, annelerinin eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Annesinin eğitim durumu okur-yazar olmayanların şiddet eğilim düzeyleri, anne eğitim durumu ilkök, ortaokul, lise ve üniversite olanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Mamiyev (2018), anne eğitim durumlarının şiddet puanlamalarını etkilediğini, eğitim seviyesi ilkök olan öğrencilerin şiddet eğilim düzeyleri puanlarının yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Babaların eğitim durumlarına göre, İlkokul olanların şiddet eğilim düzeyleri, baba eğitim durumu; ortaokul, lise ve üniversite olanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Akınsel (2008), annelerin eğitim durumlarının şiddet eğilim düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunurken, babalarının eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ovacık(2005) ve Ayan (2007), eğitim seviyesinin düşük olduğu ebeveynlerde, şiddet uygulama oranının yüksek olduğunu, ihmal ve istismar halinin tüm özellikleri taşıdığını belirterek, alanyazın çalışmasının doğruluğunu kanıtlamaktadır.

Katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri, şiddet uygulayan kişiye göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Şiddet uygulayan kişi sırası ile en yüksek oranda anne olurken, baba ve abla anneye göre daha az şiddet uygulamaktadır. Aile içi şiddet ile ilgili Gençoğlu ve arkadaşları (2014) yapmış oldukları çalışmalarda, annelerinden şiddet gören gençlerin sayısının oldukça fazla olması yapılan çalışmayı doğrulamaktadır. Yıldırım(2006), yaptığı çalışmada ise şiddet uygulayan kişiye göre birinci sırayı babanın aldığını belirtmiştir. Öztürk ve arkadaşları(2014), şiddet uygulayan kişi sıralamasında, en yüksek oranı yine anne almaktadır. Alanyazın incelediğinde bulunan sonuçlar doğruluğu ispatlamaktadır.

Katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri, görülen şiddet türüne göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Ailesinden fiziksel şiddet görenlerin şiddet eğilimi düzeyi, ailesinden duygusal-psikolojik şiddet görenlere oranla daha fazla olduğu belirlenmiştir. Donat Bacı (2011) ve Yıldırım(2006)da yapmış oldukları araştırmalarda, şiddet türlerinden fiziksel şiddetin en fazla kullanıldığını, sırasıyla duygusal şiddetin aldığını belirtmiştir, aynı şekilde de yapmış oldukları çalışmalar, bu çalışma alanyazının doğruluğunu ispatlamaktadır.

Katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri, öfkeliyken davranış biçimine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Öfkeliyken davranış biçiminde “yanımdakilere zarar veririm” diyen katılımcıların, “eşyalara zarar veririm, ağlarım ve ortamı terk ederim” diyenlere göre oranı daha yüksektir. Ovacık(2008), yaptığı araştırmada, bireylerin öfkeli olduğu durumlarda tepkisiz kalma puanlarının, çevredekilere zarar verme puanlamasının yüksek olduğu görülmüştür. Balkıs(2005), öğrencilerin okuldaki durumlara göre şiddet uygulayabileceğini yapılan çalışmayla belirtmiştir. Yapılan birçok çalışmada, gençlerin öfkeliyken çevrelerine ve kendilerine zarar verdiklerini, bunlara neden olan faktörlerin başında aile yapısı, istenmeyen gebelikler, ekonomik yetersizliğin olması ve yaşanan kültürün yapısı olarak görülmektedir (Alıkaşifoğlu, 2008).

Katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri, sosyal medya kullanım sıklığına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Yapılan araştırma sonucunda, sosyal medya kullanım sıklığı fazla olduğu belirlenmiştir. Özgür(2011)’ün yapmış olduğu çalışmada (%78.2) sosyal medya kullanımının şiddet düzeyini arttırdığı sonucuna varılmıştır. Öztürk ve arkadaşları(2014), sosyal medya kullanımı ve televizyon karşısında geçirilen

sürenin, şiddet eğilim düzeylerini arttırdığı belirlemiştir. İnaltekin(2017), internet karşısında geçirilen zamanın, çocuklarda duyarsızlaşmaya neden olduğunu ve şiddet uygulama puanlarının yüksek olduğunu belirtmiştir. Alan yazının doğruluğunu kanıtlamaktadır.

Katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri, sevilen film türüne göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Sevilen film türü macera-korku film olan katılımcıların, şiddet eğilimi düzeyi, romantik film sevenlere oranla daha fazladır. İzlenen film türleri, şiddetin artmasına neden olmaktadır. Kırbaş ve arkadaşlar(2007), yapmış olduğu araştırmada, bireylerin izledikleri filmlerdeki kişileri rol model aldıklarını, korku, gerilim ve aksiyon film izlenme puanlarının yüksek olduğunu belirtmiştir. İldeniz(2015), öğrencilerle yaptığı çalışmada, korku ve macera filmi izleme puanlarının yüksek olduğu belirtilmiştir. Damlapınar(2002), yaptığı çalışmada öğrencilerin en sevdiği dizinin Kurtlar Vadisi olduğunu, suçluların cezasını kendi verdiği için dizinin karakteri olan Polat Alemdar'ı örnek aldıklarını belirterek, film türlerinin şiddet tutumlarına etkisini göstermiştir. Bireylerin filmlerde izledikleri şiddet sahnelerini içselleştirerek, problemle karşılaştıklarında birer savunma mekanizması olarak kullanmayı seçmektedirler.

Katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri, bazı hallerde şiddet uygulanmasını uygun görme durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Kapıcıoğlu'nun (2008) yapmış olduğu araştırmada öğrencilerin, kendilerine zarar verdiklerinde, kendilerini tehlikede hissettiklerinde, ailelerine hakaret edildiğinde ve sözel olarak anlaşılamadıkları durumlarda şiddet uygulanabileceğini savunmaktadır. Literatür taramaları sonucu alan yazının doğruluğunu kanıtlamaktadır.

6.SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak, şiddetin ortaya çıkmasında birçok etken bulunmaktadır. Yapılan çalışmada şiddetin ortaya çıkmasında ve devamının gelmesinde ailesel, toplumsal faktörlerin etkisinin büyük olduğu gözlemlenmektedir. Toplumda yaşanan şiddet olaylarının, aileyi etkilemesi kaçınılmazdır. Yaşanılan toplum, ataerkil bir kültüre sahip ise şiddet uygulayıcılar çoğunlukla erkekler olmaktadır. Yapılan çalışma sonucunda, şiddet uygulayanlar arasında erkeklerde anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir. Şiddet herkesimde, her yaşta, her meslekte, her cinsiyette kısaca toplumun her kesiminde görülmektedir. Yaşanan şiddet olaylarının gizli kalması, aile mahremiyeti adı altında saklanması ve meşrulaştırılması sonucunda toplumsal bir olgu haline gelmektedir. Şiddetin yaygınlaşmasının bir diğer nedeni ise kitle iletişim araçları ve medyadır. Sosyal medyada; şiddet içerikli videolar, oyunlar, haberler ve birçok görsel araçlar şiddetin tanınmasında etkili olmaktadır. Yapılan çalışmada, şiddet içerikli, aksiyon ve macera filmlerinin gençler arasında en çok izlenme oranına sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Tüm bu sonuçlar şiddetin ulaşılabilirliğinin kolaylığını göstermektedir.

Katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri, yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Yaşı 17-21 yaş aralığında olan katılımcıların, şiddete eğilimi düzeyleri yaşı 21 yaş ve üzeri olan katılımcılara göre daha fazladır. Yapılan çalışmalarda, bireylerin ergenlik döneminde daha tahammülsüz olduğu ve daha çabuk sinirlendiği gözlemlenmiştir. Ergenlik döneminin sonlarına doğru, daha sakin ve şiddetten uzak oldukları görülmüştür(Narin, 2015).

Katılan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri, annelerinin çalışmasına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Annesi çalışmayanların, şiddete eğilimi düzeyleri annesi çalışanlara göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. Annelerin ekonomik özgürlüklerinin olmayışı, sürekli ev içinde olmaları, farklı sosyal etkinliklerinin olmaması kadınlarda psikolojik sorunların yaşanmasına neden olmakta, yaşanan durum sonucunda çocuklarına şiddet uygulayabilmektedirler (Ataş, 2013).

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri, babalarının çalışmasına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Babası çalışmayanların, şiddete eğilimi düzeyleri babası çalışanlara göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. Herhangi bir işte çalışmayan baba veya gelir düzeyi düşük olan bir baba çocuklarının ve eşinin ihtiyacını karşılayamadığı için şiddet gösterebilmektedir (Ovacık, 2018).

Araştırmada şiddet eğilim düzeyleri, zorluklar karşısında destek alan kişiye göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Zorluklar karşısında destek alan kişi “hiç kimse” olan katılımcıların şiddete eğilimi düzeyleri, zorluklar karşısında destek alınan kişi “annesini” olan katılımcılara göre daha fazladır.

Araştırmaya katılan katılımcıların, şiddet eğilimi düzeyleri çocukluklarının geçtiği yere göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Şehirde çocukluğunu geçirenlerin, şiddet eğilim düzeyleri köy ve kasabada çocukluğunu geçirenlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bireylerde şiddet davranışına neden olan doğal çevrenin etkilerinin yanında, davranışlara asıl yön veren etkenlerin toplumsal çevreden kaynakladığının belirtilmesi gerekir. Bu noktada karşımıza bireyin ilişkili olduğu aile, okul, arkadaş grupları vb. çıkmaktadır (Nair, 2015).

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri, kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. 3 veya daha fazla kardeşi olanların, şiddet eğilim düzeyleri 1 kardeşi olanlara oranla daha fazla olduğu belirlenmiştir. Aile üyelerinde kişi sayısının fazla olduğu durumlarda, çocuklar kendi başına kalmakta, ebeveynlerin çocukların ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmaları şiddet durumunu arttırmaktadır (Mamiyev, 2018).

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri, anne ve baba eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Anne ve babasının eğitim durumu, “okur yazar olmayanların” şiddet eğilim düzeyleri, anne ve baba eğitim durumu “ilkokul, ortaokul lise ve üniversite” olanlara oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri, ailede gördükleri şiddet eğilimi türüne göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Ailesinden fiziksel şiddet görenlerin şiddet eğilimi düzeyi, ailesinden duygusal-psikolojik şiddet görenlere oranla daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri, öfkeliyken davranış biçimine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Öfkeliyken davranış biçimi, “yanımdakilere zarar veririm” olan katılımcıların, “eşyalara zarar veririm, ağlarım ve ortamı terk ederim” diyenlere oranla daha yüksektir.

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri, öfkeliyken tepki gösterilen kişiye göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Öfkeliyken tepki gösterilen

kişi arkadaşı olan katılımcıların, şiddet eğilimi düzeyi annesi olanlara oranla daha fazladır.

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri, sosyal medya kullanım sıklığına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Sosyal medya kullanım sıklığı 9-15 saat olan katılımcıların, şiddet eğilimi düzeyi 15-30 dk. 2-5 saat ve 6-9 saat olanlara oranla daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri, sevilen film türüne göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Sevilen film türü, macera-korku film olan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyi romantik film sevenlere oranla daha fazladır.

- Bireylerin hayatının büyük bir kısmını kaplayan okullarda “okul sosyal hizmetinin” yaygınlaştırılması sağlanmalı, devletin tüm kurum ve kuruluşlarıyla birlikte desteklenmelidir. Okullarda öğretmen ve idari sorumlulara eğitimler verilmeli, aktif katılımları sağlatılmalıdır.
- Şiddeti oluşturulan unsurlar arasında çevre ve aile olarak ele alındığı zaman öğrenciler gününün büyük bir çoğunluğunu okulda geçirmektedir. Burada alınacak önlemler öğrencilerin hayatını çok büyük oranda etkileyecektir. Eğitimcilerin Sosyal çalışmacılar ile koordineli hareket etmeli, gerekli bilgi beceri ve yeteneğe sahip olmalıdırlar. Eğitimciler ve sosyal çalışmacının kararlı ve programlı hareket etmesi oluşabilecek sorunların ortadan kaldırılmasına ve şiddetin önüne geçilmesine neden olacaktır.
- Öğrencilerin farkındalığının artırılması için yaş ve gelişim seviyelerine uygun programlar hazırlanılmalıdır.
- Okulda değerler eğitimleri verilmelidir. Eğitimin en önemli etkilerinden biride herkesin toplum içinde birbirlerine karşı saygı, hoşgörü, iyilik halinde yaşama alışkanlığı sağlamasıdır. Tüm dini inanışlarda şiddetin her türlüşüne karşı sınır çizilmiştir. Bu nedenle okullarda değerler eğitimine önem verilmelidir.
- Okullarda öğrencilerin akademik başarılarının artırılması, akran ilişkilerinin iyileştirmesi ve okula adaptasyonlarının sağlanması amacıyla okulda ilgi yönlerine yönelik kulüpler oluşturulmalıdır.
- Bireylerin şiddet uygulamalarının temelindeki nedenler aile, çevresel ve akran ilişkileridir.Çocuğun toplumsallaşmasının temel adımları ailede atılmaktadır. Ailenin çocuğa verdiği eğitimler çocuğun kişilik yapısını oluşturarak toplumla

iletişiminin şeklini almaktadır. Çocuklar ebeveynlerini rol model almaktadırlar. Bu nedenle sorunlara bireysel bakmak yerine bütüncül olarak yaklaşılmalı, bütüncül olarak çözümler üretilmelidir.

- Öğrencilerin iyilik hallerinin korunması ve devamlılığının sağlanması için okuldaki personellere büyük görev düşmektedir, fakat öğretmenlerin çalışma alanları ve aldıkları eğitimler farklı olduğundan devreye okul sosyal hizmeti girmelidir. Sosyal çalışmacılar okulda aktif rol almalı, öğrencilerin gelişim alanları bütüncül olarak ele almalı, aile, okul ve öğrenci arasında güçlü köprüler oluşturmaları gerekmektedir.
- Gençlerin şiddete yönelmesindeki nedenler bulunmalı, sağlıklı bir yolla çözüm öğretilerek şiddetin çözüm yolu olmadığını göstermeye çalışılmalıdır.
- Araştırma 2vakıf üniversitesinde yapılmıştır. Aynı yaş grubundan farklı üniversitelerle de çalışmalar yapılarak, karşılaştırmalı çalışmalar yapılmalıdır. Yeni çözüm ve öneriler sunulmalıdır.
- Genel anlamda şiddet, sosyal ortam içinde öğrenilen bir tutumdur. Genel olarak sosyolojik sebepleri şöyle sıralanabilir; hızlı nüfus artışı, köyden kente göçler, yaşanan göç sonrası kültür çatışması gibi nedenler. Şiddetin toplumdaki yeri de önemlidir. Toplumda şiddet insanlar için normal sayılıyorsa, sorunlarda şiddet yoluyla çözülmeye devam edecektir. Köyden kente okumak için gelen bireylerle, psikososyal ve ekonomik anlamda mikro, mezzo ve makro müdahalelerde bulunulmalıdır. Öğrencilerin toplumla oryantasyonunun sağlanması için etkinlikler düzenlenmelidir.
- Şiddeti önlemeye yönelik devlet, caydırıcı politika ve kanunlar geliştirilmeli ve uygulanması sağlanmalıdır.
- Kitle iletişim araçlarının kullanımı üzerine çalışmalar yapılarak, okullarda kitle iletişim araçlarıyla ilgili bilinçlendirme, farkındalık çalışmaları yapılmalıdır. Okullarda bilinçli medya kullanımı hakkında eğitimler verilerek farkındalıklar artırılmalıdır.
- Sosyal medya kullanımının nasıl yararlı hale getirilebileceği konusunda ailelere eğitimler verilmelidir.
- Çevrimiçi oyunların oluşturduğu tehlike maalesef bilinçsiz ebeveyne sahip çocuklar için tehlike oluşturmaktadır. Bu tür oyunlar çocuğun bilgisayar başında sabitlenmesine neden olarak bilişsel, fiziksel, duygusal ve psikolojik olarak çok ciddi sorunlara sebep olmaktadır. Ergenliğe giren bireyler, hızlı duygu

değişimleri yaşadıklarından, öfkelenip çabuk sinirlenmektedir. Bu durumu fırsata çevirerek, öğrenciler sportif aktivitelere yönlendirerek enerjilerini sağlıklı bir şekilde boşaltmaları sağlanmalıdır.

- Baskıcı, helikopter anne baba, kısıtlayıcı, serbest anne baba, tutarsız davranışlar, sevgisiz, ilgisiz, değer göstermeyen, çocukları çocuk olarak değil, kendi yaşamadığı hayatı yaşatmaya çalışan anne babaların bu tutumları ile çocuğun karakteri belirlenmektedir. Ailenin çocuğa sürekli şiddet uygulaması, başarılı veya başarısız olduğunda aşırı tepkiler göstermesi çocukta tutarsız davranışların gelişmesine ve çocuğun akranlarıyla ilişkilerinde aynı tutumların sergilemesine neden olmaktadır. Çocuğun ebeveyn sevgisinden uzak büyümesi çocukta yoğun öfke ve şiddet davranışları göstermesine etki etmektedir. Sosyal çalışmacı tarafından aile tedavisi yaklaşımı uygulanmalıdır.
- Ebeveynlerin kendi aralarındaki şiddete şahit olan birey, hayatının her anına şiddeti yerleştirmektedir. Çocuğa şiddet uygulanmasa dahi, şiddete şahit olduğu için öğrenip model almaktadır. Öğrendiği şiddeti tehlike anında eşine, çocuklarına yada arkadaşlarına uygulaması kaçınılmaz olmaktadır. Bu nedenle ailelere danışmanlık hizmetleri verilme, toplumun her kesimine ulaşılabilmesi için de medya gücü kullanılmalıdır.
- Ailelerin zayıf yönleri tespit edilerek güçlendirme çalışmaları yapılmalıdır. Geleneksel ailede yetişmiş anne babalara sahip ebeveynler, ekonomik yoksulluk çekmeleri, sosyal hayatlarının olmaması gibi nedenler şiddet uygulamalarına neden olmaktadır. İlgili yönlerinin keşfedilmesi, gerekli yönlendirilmelerin yapılması ile şiddet düzeylerinin azalacağı düşünülmektedir.
- Kadınların iş yaşamına aktif katılımları sağlanmalı, ilgi ve yeteneklerine göre halk eğitim merkezlerine yönlendirilmeli, okur yazar olmayan kadınların açık öğretime yönlendirilmesi sağlanmalıdır.
- Ergenlik dönemi ile ilgili ailelere eğitim verilmeli, ailelerin farkındalığı artırılmalıdır. Ebeveyn ile çocuk ilişkisinde çıkan sorunların temel nedeni olan sevgisizlik, ebeveynlerin çocuktan beklentilerinin fazla olması, çocuklara baskı yapılması, aşırı koruyucu olmak yada çocuğa karşı ilgisiz olmak, çocuğun özgür olma davranışları neticesinde ebeveynlere karşı şiddet davranışları gösterme gibi etkenler aile içi şiddetin yaşanmasına neden olmaktadır.

7.KAYNAKLAR

- Akalın, A. (2010). 15-49 Yaş Grubu Kadınlarda Aile İçi Şiddet Sıklığı ve Şiddetin Depresyona Etkisi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Akınsel, G. (2018).15-18 Yaş Arasındaki Ergenlerin Şiddet Eğilimleri ve Dürtüselliklerinin Ebeveynlerin Sosyo-Ekonomik ve Okur-Yazarlık Düzeyi Arasındaki İlişki,Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Aktaş, A. M. (2004). Aile Terapisinde Sosyal Hizmet Yaklaşımı. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 7(7).
- Akyüz, Z. (2018). İlköğretim Öğretmenlerinde Sosyal Hizmet Algısı ve Okul Sosyal Hizmeti (Master's Thesis, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı).
- Alıkaşifoğlu, M.,& Bilimdalı, A. (2008). Ergenlerde Davranışsal Sorunlar.
- Ataş, S.(2013) Üniversite Gençlerinde Şiddet Eğilimliliği ve Öğrencilerin Aile İçi Şiddete Bakış Açıları (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Örneği).
- Avcı, A. (2010). Aile Yapı ve Atmosferinin Okul Şiddetine Etkisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8(19): 7-52.
- Avcı, Ö. H.,& Yıldırım, İ. (2014). Ergenlerde Şiddet Eğilimi, Yalnızlık ve Sosyal Destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(29-1): 157-168.
- Ayan, S. (2007). Aile İçinde Şiddete Uğrayan Çocukların Saldırganlık Eğilimleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 8(3): 206-214.
- Aygüç, F. (2015). Ortaokul Öğrencilerinin Zorbalık eğilimlerinin Aile İçi Şiddet Görme Durumuna Göre Değerlendirilmesi (Çekmeköy Örneği), Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Balcıoğlu, İ.(2000), Biyolojik, Sosyolojik, Psikolojik Açından Şiddet, Yüce Reklam, Yayın Dağıtım, Sökmen Matbaacılık, İstanbul.

- Balkıs, M.,Duru, E., Buluş, M. (2005). Şiddete Yönelik Tutumların Özyeterlik Medya Şiddete Yönelik İnanç Arkadaş Grubu ve Okula Bağlılık Duygusu İle İlişkisi. *Ege Eğitim Dergisi*, 6(2).
- Baysoy, N. G. (2014), Üniversite Öğrencilerinde Şiddet Yaşantısı Risk Faktörlerini Değerlendirme ve Önceliklendirme Aracı Geliştirme,Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Bekce, Çavuş, F.Ö., (2019). Yıkıcı Davranışlar Gösteren İlkokul Öğrencilerine Yönelik Çözüm Odaklı Yaklaşım Dayalı Grupla Okul Sosyal Hizmet Müdahalesi Etkililiğinin İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Besni, İ. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Aile İçi Şiddete Yönelik Tutumlarının Cinsiyet, Politik Görüş ve Şiddete Maruz Kalma Açısından İncelenmesi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Bozoğlan, B. (2010). Balkan Ülkeleri Üniversite Öğrencilerinin Çatışma ve Şiddete İlişkin Farkındalık Düzeyleri İle Çatışma Çözme Stilleri (DoctoralDissertation, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Büyükbaykal, G. (2007). Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Etkileri. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi| IstanbulUniversityFaculty Of CommunicationJournal*, (28).
- Çeliktaş, M.G. (2013),Okuldaki Şiddet Olayları İle Aile İçi Şiddet İlişkisi.
- Çetin, H. (2011). Ergenler İçin Şiddete Yönelik Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *İlköğretim Online*, 10(1).
- Damlapınar, Z. (2008). Kamusal Söylem, Medyatik Gerçeklik ve Kültürlendirme: Kurtlar Vadisi'nin'iletişimci' İzleyicileri Üzerine Bir Araştırma. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 5(3): 30-44.
- Danış, A. G. M. Z. (2006). Davranış Bilimlerinde Ekolojik Sistem Yaklaşımı. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 9(9): 45-54.

- Donat Bacı, S. (2011). Çocuk Ve Ergenlerde Şiddet ve Saldırganlığın Önlenmesi, DoctoralDissertation, Deü Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Dönmez A. (2010) İlköğretim Okul Yöneticilerinin Şiddet Türlerine Yönelik Görüşleri ve Şiddetle Başa Çıkma Yöntemleri.
- Durmuş, E., Gürkan, U. (2005). Lise Öğrencilerinin Şiddet ve Saldırganlık Eğilimleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3): 253-269.
- Eren E. (2017) Dini Tutum-Çocuklara Yönelik Şiddet Nedenleri İlişkisi (Isparta Örneği).
- Genç, Y., Taylan, H. H., Adıgüzel, Y., Kutlu, İ. (2017) Aile İçi Şiddetin Ergenlerin Şiddet Eğilimlerine Etkisi: Antalya Liseleri Örneği. *Sakarya University Journal Of Education*, 7(2): 409-422.
- Gençoğlu, C., Kumcağız, H., Ersanlı, K. (2014). Ergenlerin Şiddet Eğilimine Etki Eden Ailevi Faktörler. *Electronic TurkishStudies*, 9(2).
- Güleç, H., Topaloğlu, M., Ünsal, D., Altıntaş, M. (2012). Bir Kısır Döngü Olarak Şiddet. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(1): 112-137.
- Güneş, A. (2015).Lise Öğrencilerinin Şiddet ve Değer Eğilimlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi: Rize İli Örneği, 49-53.
- Henry, S. (2000), “What Is School Violence? An Integrated Definition”, *Annals, Aapss*, 567, P: 16-30
- Hökelekli, H. (2007). Çocuk ve Gençlerde Şiddet Olgusu Ve Önlenmesine Yönelik Öneriler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 5(14): 61-78.
- Işıkkhan, V., Yıldırım, Ş. Ş. (2006). Ergenlerin Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Durumları Ve Aile İlişkilerinin Değerlendirilmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 17(2): 73-90.
- İldeniz, B. (2015). Okullarda Şiddetin Nedenleri ve Önlenmesi, Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- İnaltekin, H. (2017).Lise Öğrencilerinde Şiddet Eğilimi ve Medya Etkileşimi (İstanbul Kasımpaşa Çok Programlı Anadolu Lisesi Örneği) İstanbul

- Kapıcıoğlu, İ. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Şiddet Algısı (*Üniversite Öğrencilerinin Şiddet Algısı*) Doctoral Dissertation, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü).
- Kara, Y.(2019). Makro Sosyal Hizmet Çerçevesinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Önemi. *Aurum Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2): 155-169.
- Karakulak, F., (2018). Çocukluk Döneminde Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Ergenlerde Saldırganlık Eğilimi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaya, M., Güneş, G., Kaya, B., Pehlivan, E. (2004). Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Boyun Eğici Davranışlar ve Şiddetle İlişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 5, 5-10.
- Kayaalp, L. (2008). Ergenlikte Kimlik İfadesi Olarak Şiddet. *İü Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinliği, Adolesan Sağlığı Iı, Sempozyum Dizisi*, (63): 33-39
- Kılıç, M. (2014). Gençliğin Şiddet Algısı: Düzce İli Örneği. *Düzce’de Tarih ve Kültür*.(Ss. 216-224), Bursa: Gaye Kitabevi.
- Kılıç, M., Şener, G. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Rekreasyon Etkinliklerine Katılımlarındaki Sosyolojik Etkenler ve Yapısal Kısıtlamalar.
- Kırbaş, Ş., Taşmektepligil, Y., Üstün, A. (2007). Ortaöğretimde Gençleri Şiddete Yönelten Nedenler ve Şiddeti Engellemede Spor Aktivitelerinin Rolünün İncelenmesi: Amasya İli Örneği. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(4): 177-185.
- Kurnaz, Ş. A., Coşkun, S. (2010). Türkiye’de Çocuk Yoksulluğu. T.C. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Mamiyev, D. (2018), Ergenlerin Bağlanma Durumlarıyla Umutsuzluk ve Şiddet Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Karabük

- Mayda, F. A. (2019).Çocuklara Yönelik Şiddet ve Bağlanma İlişkisinin İncelenmesi: Futbol Altyapı Örneği, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Nair, G. (2015), Gençlik Şiddetinin Toplumsal Nedenleri (Sivas Merkez İlçe Örneği),Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sivas.
- Ovacık, A. C. (2008). Aile İçi Şiddetin Erkek Çocuğun Şiddet İçeren Suç İşleme Davranışına Etkileri, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul
- Ögel, K., Tarı, I., Eke, C. Y. (2006). Okullarda Suç ve Şiddeti Önleme. *İstanbul: Yeniden Yayınları*, 17: 9-23.
- Örgen, A. (2017) İnsan Hakları, Sosyal Hizmet ve Mültecilik Üzerine Bir Derleme. *Ufkun Ötesi Bilim Dergisi* 17(1): 38-52.
- Özbesler, C., Duyan, V. (2010). Okul Ortamlarında Sosyal Hizmet. *Eğitim ve Bilim*, 34(154).
- Özgentürk, İ., Karğın, V., Baltacı, H. (2012). Aile İçi Şiddet ve Şiddetin Nesilden Nesile İletilmesi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 14(4): 55-77.
- Özgür, G., Yörükoğlu, G., Baysan-Arabacı, L. (2011). Lise Öğrencilerinin Şiddet Algıları, Şiddet Eğilim Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2(2): 53-60.
- Özkan, Y., Kılıç, E. (2014). Çocuk ve Aile Odaklı Sorunların Çözümünde Okul Sosyal Hizmet Uzmanlarının Önemi: Uzmanların Çocuk ve Ailelerle Çalışmada Sahip Oldukları Beceriler. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 183(183): 397-412.
- Öztürk, H. B., Ilgar, M. Z., & Öztürk, E. E. (2014). Aile İçi Şiddetin Akademik Başarı ve Saldırganlıkla İlişkisi.
- Palabıykoğlu, R. (1997). Medya ve Şiddet. *Kriz Dergisi*, 5(2).
- Polat, O. (2001). Çocuk Ve Şiddet (1 B.). İstanbul: Der Yayınları.
- Selekman, M. D. (2005). PahtwaysToChange: BriefTherapyWithDifficultAdolescents (2nd Ed.). New York: TheGuildfordPress.

- Terzi, Ş. (2007). Okullarda Yaşanan Şiddeti Önleyici Bir Yaklaşım: Kendini Toparlama Gücü. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 12(12).
- Teyfur, M. (2014). Basında Yer Alan Okullarda Şiddet İle İlgili Olayların Değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*, 13(4).
- Toker, H., Altun, D. (2015). Toplumsal Şiddetin Aktarım Yoluyla Yeniden Üretilmesi: Basının Televizyonlaşması Bağlamında Şefika Etik Cinayeti.
- Tüzün, Ü. (2002). Gelişen İletişim Araçlarının Çocuk ve Gençlerin Etkileşimi Üzerine Etkisi. *Düşünen Adam*, 15(1): 46-50.
- Uluç, G. (2002). Toplumsal Bir Gruba Yönelik Şiddet Türü: Medya, Şiddet ve Çocuklar. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 2(2): 4-11.
- Who, Child Abuse, Geneva, 1999.
- Who, ViolenceAgainstWomen :FactSheet, RevisedJune 2000, S.239.
- World HealthOrganization. (2002). World Report On ViolenceAndHealth.
- Yalçın, F., (2012), Rtük Kararları Çerçevesinde Televizyon Yayınlarında Şiddet, Basılmamış Uzmanlık Tezi, Radyo Televizyon Üst Kurulu, Ankara.
- Yanardağ, M. Z., Özmete, E. (2017). Bir Mesleki Uygulama Alanı Olarak Geçmişten Geleceğe Klinik Sosyal Hizmet. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 28(1): 203-226.
- Yavuz, N. (2009). İlköğretim 7 Ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Şiddet Eğilimlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, Kocaeli İli Gebze İlçesi Örneği. *Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Yıldırım, Şenver, Ş. (2006). Ergenlerin Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Durumları ve Aile İlişkilerinin Değerlendirilmesi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Yıldız, E. Ç., SÜMER, Z. H. (2016). Saldırgan Davranışlarını Yordamada Çevresel Risk, Çevresel Güvenlik ve Okul İklimi Algısı. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi*, 4(34).

Yolcuoğlu, İ. G.(2010). Çocukların İhmal Ve İstismara Uğramasında Aile ve Çocuklara Yönelik Risk Faktörleri Ve Sosyal Hizmet Müdahalesi. *Toplum Ve Sosyal Hizmet*, 21(1): 73-83.

Zorlu, Y. (2016). Medyadaki Şiddet ve Etkileri. *HumanitiesSciences*, 11(1): 13-32.

EKLER

Ek: 1 Anket Formu

Sayın Katılımcı,

Bu çalışma İstanbul Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi Songül Sezen YILDIRIM tarafından “Sosyo-Demografik Değişkenlerin Üniversite Öğrencilerindeki Şiddet Tutumuna Etkisi” ni ölçmek amacıyla yürütülmektedir. Araştırmaya katılımınız yaklaşık 20 dakika sürecektir. Araştırma genel olarak kişisel rahatsızlık veren unsurlar içermemektedir. Ancak katılım esnasından herhangi bir nedenden dolayı kendinizi rahatsız hissederseniz, çalışmayı istediğiniz an sonlandırabilirsiniz. Araştırmadan edinilen bilgiler gizli kalacak ve yalnızca bilimsel amaçla kullanılacaktır.

SOSYO- DEMOGRAFİK VERİ FORMU

1)Yaş:

2)Cinsiyet

1. Erkek

2.Kadın

4)Medeni durum

1.Bekâr

2.Evli

3.Boşanmış

5)Şuan yaşadığınız yer?

1.Köy

2.Kasaba

3.Şehir

4.Şehir çevresi

6)Çocukluğunuzu geçirdiğiniz yer?

1.Köy

2.Kasaba

3.Şehir

4.Şehir çevresi

7)Kimlerle yaşamaktasınız?

1.Yalnız

2.Yurt Arkadaşları

3.Ev Arkadaşları

4.Anne ve baba

5.Akrabalar

8)Kardeřiniz var mı?

1.Evet,.....tane

2.Hayır

9)Çocukluğunuzda kim tarafından yetiştirildiniz?

1.Anne ve baba

2.Tek ebeveyn: (anne) veya (baba)

3.Bakıcı

4.Akraba

5.Yetiştirme yurdu

10- Ebeveyninizin Aylık Geliri :

1. 1000 tl ve altı

2. 1001-1500tl arası

3. 1501-2000 tl arası

4.2001 tl ve üzeri

11. Anne veya babanız hayatta mı?

1. Anne sağı 2. Baba sağı

3. Anne ölü

4.Baba ölü

5. Her ikisi de

yok

12- Ebeveyninizin öğrenim durumu:

1. İlkokul

2. Orta okul

3. Lise

4. Üniversite

13- Ebeveyninizin çalışma durumu :

1. Çalışıyor

2. Çalışmıyor

14- Evde kaç kişi yaşıyor :.....

15- Evde alkol kullanımı varmı :

1.Var

2. Yok

16- Ailede şiddet olayı görüldü mü?

1. Evet

2. Hayır

17.Ailede şiddeti kimden gördünüz?

1. Anne

2. Baba

3. Ağabey

4. Abla

18. Okuduğunuz okulu siz mi tercih ettiniz?

1. Evet 2. Ebeveynlerim

18. Size göre şiddet hangisidir?

1. Dayak-kaba kuvvet 2 psikolojik baskı-davranış 3.Küfür-Hakaret

19. Alkol kullanıyor musunuz?

1. Evet 2. Hayır

20. Sosyal medyayı ne sıklıkla kullanırsınız?

1. 15-30 dk. 2. 2-5 saat 3.6-9 saat 4.9-15 saat

21. hangi tür filmleri seversiniz?

1. Aksiyon-Gerilim 2. Macera-Korku 3. Komedi 4.Romantik

22.Bazı hallerde (kendini koruma, sinirlilik, açlık, ilaç alımı, vb) şiddet uygulanabilir mi?

1. Evet 2. Hayır 3. Bazen

23. Toplumda en çok kimler şiddet uygular?

1. Şiddet Görenler
2. Güçlüler(Ekonomik,Fiziksel)
3. Ruhsal Bozukluğu Olanlar
4. Erkekler
5. Kadınlar

ŞİDDET EĞİLİMİ ÖLÇEĞİ

Aşağıda bir insanın yaşamındaki çeşitli tepkilerini ve düşüncelerini ifade eden cümleler yer almaktadır. Her tepkinin sizin düşüncenize uygun olup olmadığını belirtiniz.

	Hiç Uygun Değil	Biraz Uygun	Uygun	Çok Uygun
1. Hoşuma gitmeyen bir olayla karşılaştığımda hemen sinirlenirim.	()	()	()	()
2. Doğru olduğuna inandığım konularda eleştirilmek beni sinirlendirir.	()	()	()	()
3. Rahatsız olduğum durumlar karşısında sinirlendiğimde kendimi kontrol edemiyorum.	()	()	()	()
4. Duyusal ya da fiziksel olarak rahatsız edildiğimde fiziksel olarak karşılık verme isteği duyarım.	()	()	()	()
5. Sinirli olduğumda bir şeyleri kırma isteği duyarım.	()	()	()	()
6. Arkadaşlarım annem, babam vb. insanlarla çok sık tartışmaya girerim.	()	()	()	()
7. Hek etmiş olanlara layık oldukları ceza verilmelidir.	()	()	()	()
8. Eğer beğenmediğim bir şey olursa en yakınım ile bile tartışırım.	()	()	()	()
9. Bence hayvanların av maksadı ile vurulmasında sakınca yoktur.	()	()	()	()
10. Diğerlerinin saldırılarına karşı güçlü bir arkadaş grubu mutlaka olmalıdır.	()	()	()	()
11. Eğer saldırıya uğramışsam aradan geçen zamana bakmaksızın aynı şekilde karşılık veririm.	()	()	()	()
12. İnsan çevreden gelen tehditlere daima hazır olmalıdır.	()	()	()	()
13. Bu dünyada en önemli şey diğerlerinden güçlü olmaktır.	()	()	()	()
14. Sık sık kavga ederim.	()	()	()	()
15. Bazı insanlara karşı zor kullanılabileceğine inanırım.	()	()	()	()
16. Bazı hallerde insanlara zor kullanılabileceğini inanırım.	()	()	()	()
17. Kavgaları seyretmek beni rahatsız etmez.	()	()	()	()
18. İnsanların benden korkması hoşuma gider.	()	()	()	()
19. Bazen başkalarına zarar verme isteği duyarım.	()	()	()	()
20. Sokakta başıboş dolaşan hayvanlar ortadan kaldırılmalıdır.	()	()	()	()

